

Je meerjarenplan verduurzamen via de SDG's

inspiratiegids

Vlaanderen
verbeelding werkt

België
partner in ontwikkeling

Inhoud

Leeswijzer	4
SDG's in de Beleids- en Beheerscyclus	6
Draagvlak	9
Werken met de SDG's: een win-win	10
Wat zijn de Agenda 2030 en de SDG's?	11
Lokale overheden zijn cruciaal in de realisatie van de SDG's	12
We moeten een versnelling hoger schakelen	13
5 redenen om voor de SDG's te kiezen	14
Voorbeeldroutes: verkenner, bouwer, pionier	16
SDG's moeten 'PAKken': essentiële bouwstenen	20
Politiek mandaat	21
Ambtelijk leiderschap	22
Kerngroep meerjarenplan	24
SDG's bij opmaak meerjarenplan	26
Vorbereidende documenten: omgevingsanalyse, inspiratienota en bestuursakkoord	27
Visie en missie	28
Beleidsprioriteiten bepalen	29
Doelstellingen meerjarenplan	32
Actieplannen en acties	38
Indicatoren	42
Budgettering	46
Einddocument	47
Communicatie over meerjarenplan	52
SDG's in implementatie meerjarenplan	54
Doe een SDG-check op projecten	55
Zet jaarlijks een SDG in de kijker	57
Neem deel aan de Week van de Duurzame Gemeente	58
Integreer de SDG's in burgerparticipatie en samenwerking	59
Verwerk de SDG's in je beleidsmonitoring en rapportage	59

SDG's in monitoring en rapportage	60
Wil je de SDG's monitoren?	62
SDG-rapportage	62
Trajecten Herentals, Berlaar, Deinze en Harelbeke	66
Herentals: startende gemeente met ambitie	67
Berlaar: van 17 SDG's naar 5 Pijlers	68
Deinze: SDG-monitoring en burgerparticipatie	69
Harelbeke: Gefaseerde opbouw naar sterke SDG-integratie	71
Methodieken	76
SDG's in visie en missie: brainstormoefening	77
Prioriteiten bepalen: SDG-materialiteitsanalyse Sustenuto	78
Prioriteiten bepalen: materialiteitsmatrix Antwerp Management School	80
Prioriteiten bepalen: 5 SDG's met grootste impact CIFAL Flanders	82
SDG-cirkeloefening	84
Pijlerworkshops	87
Start-stop-continue	89
SDG Impact Assessment Tool	91
Basisprincipes Agenda 2030	92
SDG-toets	94
Doelstellingen- en actiefiche	95
Stakeholdermapping	96
Bijlagen	98
Overzicht 17 SDG's	99
Draagvlak voor SDG's	102
Overzicht Vlaamse SDG-databronnen	105
SDG-rapporteringscodes	108
Schepenbevoegdheden gelinkt aan de SDG's	110

Leeswijzer

In september 2015 ondertekenden alle lidstaten van de Verenigde Naties de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. Deze omvat 5 Pijlers (People, Planet, Prosperity, Peace Partnership) en 17 doelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) die onze wereld moeten transformeren tot een rechtvaardige plek met respect voor mens en planeet.

Heel wat gemeenten, waaronder misschien ook de jouwe, werkten de voorbije jaren al actief aan de realisatie van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). De nieuwe Beleids- en Beheerscyclus (BBC) biedt de ideale opportuniteit om je lokaal beleid te versterken aan de hand van het maatschappelijk relevant doelstellingenkader van de SDG's.

De inspiratiegids ondersteunt je om de SDG's op een efficiënte en effectieve manier mee te nemen bij de opmaak, implementatie en opvolging van je meerjarenplan (MJP). De gids is gestoeld op de jarenlange kennis en ervaring van de VVSG en de Vlaamse lokale besturen met de lokale vertaling van de SDG's.

De keuzes die je maakt zijn afhankelijk van je startpositie, voortraject en ambitieniveau.

We beschrijven **drie voorbeeldtrajecten**. Van hieruit kan je ook doorklikken naar de verschillende onderdelen van de inspiratiegids.

De verkenner: De SDG's zijn nog weinig gekend en niet of beperkt gebruikt.

Er is wel ambitie bij minstens een aantal personen in de organisatie om bij de opmaak van het MJP de SDG's laagdrempelig te introduceren.

De bouwster: Er zijn al een aantal initiatieven genomen in het kader van de SDG's. Maar de SDG's zijn nog niet gedragen doorheen de organisatie en ze worden voorlopig eerder ad hoc gebruikt.

Er is nood aan een gestructureerde aanpak.

De pionier: De SDG's zijn een gekend kader. Er is politiek en ambtelijk draagvlak, duurzaamheid is ingebed in meerdere beleidsdomeinen. De nieuwe beleidsperiode wordt beschouwd als een momentum om de Agenda 2030 verder te verankeren en om de volgende stappen te nemen, bijvoorbeeld voor SDG-monitoring en participatie van externe stakeholders.

Op het einde van de inspiratiegids vind je ook de **effectieve trajecten** van Herentals (verkennen), Berlaar (bouwster) en Deinze en Harelbeke (pionier).

De inspiratiegids toont hoe je de SDG's kan integreren in **de volgende stappen van het meerjarenplan**:

- **Opmaak**
  - › voorbereidende documenten zoals omgevingsanalyse
  - › visie en missie
  - › **beleidsprioriteiten bepalen**
  - › doelstellingen
  - › **actieplannen en acties**
  - › indicatoren
  - › budget
  - › einddocument
  - › communicatie over meerjarenplan
- **Implementatie**
- **Monitoring en rapportage**

Bij elke stap geven we suggesties en tools om de SDG's mee te nemen, een aantal concrete gemeentelijke praktijkvoorbeelden en tips voor verkenner-bouwer-pionier. 'De groene stappen bieden volgens ons de belangrijkste opportuniteiten om SDG-denkeoefeningen te integreren in je MJP-proces.'

Om de SDG's op te nemen in het meerjarenplan, zijn er volgens ons **drie essentiële bouwstenen** die in eender welk traject onontbeerlijk zijn:

1. **Politiek** mandaat
2. **Ambtelijk** leiderschap (managementteam, algemeen directeur, financieel directeur)
3. **Kerngroep** meerjarenplan kent en hanteert de SDG's

De SDG's moeten '**PAKken**'.

We sluiten de publicatie af met een **methodiekensectie** waarin we alle vermelde tools in detail uitleggen. In een overzichtsmatrix geven we daarbij mee in welke stap je de betreffende methodiek kan gebruiken en hoe tijdsintensief die is.

Vanuit elk hoofdstuk kan je doorklikken naar de genoemde methodieken.

Op zoek naar meer informatie?

Je kan terecht bij hanne.albers@vvsq.be of heleen.voeten@vvsq.be

Legende

belangrijk

tips

woord

link

ervaring
uit de praktijk

Verkenner

Bouwer

Pionier

Gebruikte afkortingen

MJP Meerjarenplan

BBC Beleids- en
Beheerscyclus

OA Omgevingsanalyse

SDG's in de Beleids- en Beheerscyclus

Een nieuwe legislatuur, een hernieuwde inzet voor een duurzame toekomst. Het meerjarenplan (MJP) geeft perspectief en zet prioriteitslijnen uit voor de komende zes jaar. Het beleidsplanningsproces is ook een momentum voor organisatieontwikkeling. Waar staan we voor als organisatie? Welke waarden stellen we voorop? Wat zien we als onze kernopdracht(en) en hoe willen we deze realiseren? **Grijp de opmaak van het nieuwe meerjarenplan aan om je organisatie op een duurzame leest te schoeien.**

De Agenda 2030 als kompas

De **Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties biedt een kompas om je lokaal beleid te verduurzamen**. Ze omvat 5 Pijlers (People, Planet, Prosperity, Peace Partnership) en 17 doelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) die onze wereld moeten transformeren tot een rechtvaardige plek met respect voor mens en planeet. Geen realisatie van de SDG's zonder steden en gemeenten. Alle doelstellingen raken aan de bevoegdheden van lokale besturen. Als eerstelijnsverantwoordelijke zijn lokale besturen ook het best geplaatst om burgers te betrekken en te inspireren tot duurzame actie.

Gemeentelijk beleidsproces

De beleids- en beheerscyclus (BBC) is het instrument voor het plannen, uitvoeren en evalueren van het beleid van de Vlaamse lokale besturen. Het systeem is van toepassing op gemeenten, OCMW's, autonome gemeentebedrijven en welzijnsverenigingen. Centraal in de BBC staat het meerjarenplan. Die bevat de (prioritaire) beleidsdoelstellingen en budget voor de periode 2026-2031. Daarover wordt gerapporteerd naar de gemeenteraad. Naast het meerjarenplan zijn er ook ondersteunende documenten, zoals de gemeentelijke omgevingsanalyse en eventuele administratieve beleidsvoorstellen.

Algemene tips voor je doelstellingenboom

- Kies voor een beperkt aantal beleidsdoelstellingen.
- Denk goed na over je cascade doelstellingen – actieplannen – acties. Doelstellingen formuleren wat je wil bereiken, welke verandering je wil realiseren. Sommige besturen maken een bijkomend onderscheid tussen strategische en operationele doelstellingen. Je actieplannen en acties beschrijven wat je gaat doen. Een nieuw sportcomplex bouwen bijvoorbeeld is een actieplan, geen doelstelling.
- Doe een SMART-check op je doelstellingenboom:
Specifiek – Meetbaar – Acceptabel of Ambitieuw – Realistisch – Tijdsgebonden.
- Heb aandacht voor de manier waarop je iets wil bereiken, kies maximaal voor duurzame wegen. Het kwaliteitsniveau van woningen verbeteren bijvoorbeeld is één ding, maar denk ook na over het gebruik van duurzame materialen.
- Stroomlijn je beleidsplanningsproces in een mijlpalenplan en een afsprakennota.

De finaliteit van SDG-integratie in het meerjarenplan is een duurzamer beleid.

De Agenda 2030 is een nuttig kader:

- Het is een duidelijk omschreven en communicatief aantrekkelijk duurzaamheidskader waar je lokaal een grote impact op hebt. De SDG's bieden een gemeenschappelijke taal, intern en extern.
- De 5 Pijlers van duurzaamheid en 17 SDG's vereisen een brede kijk op duurzame ontwikkeling, wat dienstoverschrijdende samenwerking en inbreng van een gevarieerde groep experts stimuleert.
- Je stemt je lokale doelstellingenboom en monitorsysteem af op een kader dat ook regionaal, nationaal en internationaal gebruikt wordt.

Zo'n twee op de drie Vlaamse lokale besturen hanteerden de Agenda 2030 al bij hun BBC 2019-2024. Surf jij ook mee op de SDG-golf?

Heist-Op-Den-Berg

Draagvlak

Het is belangrijk dat collega's, burgers en partners de Agenda 2030 kennen en weten hoe ze er zelf aan kunnen bijdragen. Zo creëer je draagvlak voor de nodige duurzame beleidsmaatregelen en interne strategische SDG-oefeningen. Omgekeerd dragen dergelijke oefeningen en maatregelen dan weer bij tot sterker draagvlak voor de SDG's. Het vraagt bijvoorbeeld interne vorming en sensibilisering over de Agenda 2030 om een structurele SDG-toets op projecten in te voeren, maar het regelmatig toepassen van die toets zal op zijn beurt zorgen voor meer intern bewustzijn en een duurzaamheidsreflex.

Zowel bij intern als extern draagvlak, gaat het erom mensen duidelijk te maken dat ze in hun dagelijkse bezigheden al heel wat doen dat bijdraagt aan de SDG's. Herkenning, eigenaarschap en betrokkenheid zijn een belangrijke sleutel tot motivatie. Als medewerkers inzien dat hun werk een impact heeft op de SDG's, die bovendien groter wordt door samen te werken over beleidsdomeinen heen, wordt transversaal werken vanuit een mindset van duurzaamheid mogelijk en aantrekkelijk. Idem voor burgers en externe partners. Als ze begrijpen hoe hun eigen gedrag en activiteiten bijdragen aan de SDG's zullen ze zich meer betrokken voelen bij duurzame initiatieven en meer gemotiveerd zijn om te participeren aan een duurzaam gemeentelijk beleid.

Bekijk de bijlage 'Draagvlak voor SDG's' op pagina 102 voor tips en tools om het intern en extern draagvlak voor de SDG's te versterken.

Werken met de SDG's: een win-win

Wat zijn de Agenda 2030 en de SDG's?

Onze welvaart is de afgelopen eeuwen sterk toegenomen. Toch is ongelijkheid nog steeds een groot probleem. Bovendien heeft onze groei en ontwikkeling een grote impact op de planeet, die de grenzen van haar draagkracht bereikt. Met de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling engageren alle landen van de Verenigde Naties zich om onze maatschappij en planeet op een duurzame koers te brengen.

De Agenda bevat 17 doelstellingen – uitgewerkt in 169 subdoelstellingen – die economische, sociale, ecologische, en democratische uitdagingen samenbrengen.¹ Deze doelstellingen zijn onderling nauw met elkaar verbonden. Duurzaam wonen en mobiliteit vragen bijvoorbeeld om aandacht voor inclusie en toegankelijkheid. Gezondheids-, sport- en vrijetijdsbeleid kan niet zonder oog voor mentaal welzijn en proper lucht.

Om de brede en geïntegreerde aanpak van de Agenda 2030 te realiseren, is samenwerking cruciaal. Samenwerking tussen landen maar ook samenwerking tussen overheden, de privésector, NGO's, kennisinstellingen en burgers. En alles met oog voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving. We mogen niemand achterlaten (Leave No One Behind) in ons streven naar duurzame ontwikkeling.

De 17 SDG's zijn gegroepeerd in vijf pijlers of 'vijf P's' van duurzame ontwikkeling: **People** (mensen), **Planet** (planeet), **Prosperity** (welvaart), **Peace** (vredevolle samenlevingen met sterke en transparante publieke diensten) en **Partnership** (partnerschappen). Zie ook de bijlage 'Overzicht 17 SDG's'.

¹ Raadpleeg de volledige tekst van de Agenda 2030 met 17 SDG's en 169 subdoelstellingen.

Lokale overheden zijn cruciaal in de realisatie van de SDG's

De **Belgische federale en Vlaamse overheden gebruiken de Agenda 2030** als een richtinggevend kader voor hun strategieën voor duurzame ontwikkeling. De nationale strategie duurzame ontwikkeling is opgehangen aan de 5 Pijlers en het meest recente federaal plan duurzame ontwikkeling (2021) streeft een versnelde uitvoering van de SDG's na. De Vlaamse Overheid ontwikkelde haar eigen 'Vizier 2030' waarin ze de 17 SDG's vertaalt naar 54 doelstellingen voor Vlaanderen en daarbij lokale overheden expliciet benoemt als prioritaire partners in de implementatie van de Agenda 2030.

'Local governments are on the front lines of shaping a world that is more prosperous, sustainable, inclusive and interconnected.'

António Guterres,
secretaris-generaal
Verenigde Naties

Lokale besturen spelen een cruciale rol in de transitie naar een duurzame samenleving. **Internationale studies tonen aan dat minstens 65% van de SDG-subdoelstellingen niet gerealiseerd kan worden zonder de actieve bijdrage van steden en gemeenten.**² Zij hebben de ervaring, de nabijheid en de nodige lokale partners om oplossingen te bieden voor complexe uitdagingen zoals armoedebestrijding, vergroening, integratie en duurzaam wonen en verplaatsen.

Steden en gemeenten in Vlaanderen worden wereldwijd beschouwd als pioniers in de lokale verankering van de Agenda 2030:

- 60% van de Vlaamse lokale besturen integreert de SDG's in het meerjarenplan
- 40% monitort de lokale voortgang op de SDG's³
- 120 gemeenten ondertekenden de SDG-engagementsverklaring van de VVSG
- Bijna 2 op 3 gemeenten nam al deel aan de Week van de Duurzame Gemeente

In het Vlaams SDG-rapport uitgebracht in 2023 door de VVSG en de Vereniging van Vlaamse Provincies en in de SDG-praktijkenbank van de VVSG ontdek je welke duurzame acties en projecten Vlaamse lokale besturen ondernemen en hoe ze de SDG's inzetten als duurzaamheidstoets bij beleidsontwikkeling.

² Zie onder andere studie van de OESO 'A territorial approach to the Sustainable Development Goals'.

³ Cijfers uit bevraging door de VVSG in maart-april 2024.

We moeten een versnelling hoger schakelen

Wereldwijd stagneert de vooruitgang op de SDG's sinds 2020 onder andere door de coronapandemie en aanhoudende conflicten. Volgens het laatste SDG-rapport van de VN zal slechts 17% van de SDG-subdoelstellingen bereikt worden tegen 2030 als er geen versnelde en wereldwijd gecoördineerde inspanningen gebeuren. Op sommige domeinen is er wel aanzienlijke vooruitgang geboekt, waaronder armoedebestrijding, kindersterfte, toegang tot elektriciteit en het bestrijden van ziektes.

België staat op de 17e plaats (van 167 landen die jaarlijks worden gescoord in het Sustainable Development Report van SDSN) maar **blijft jaar na jaar dieprood scoren op de ecologische doelstellingen**. Dit komt vooral door *spillover* effecten, de impact van onze productie en consumptie over de eigen grenzen heen.

Ook het Vlaams SDG-rapport bevestigt de nood aan dringende actie voor onder andere de Planet- en Peace-pijlers. **SDG 15 (leven op het land)** springt er zelfs verontrustend bovenuit, met toenemende verharding in meer dan 90% van de Vlaamse gemeenten en een afname van groene oppervlakte in 80% van de gemeenten. De sleutel tot verandering kan lokaal liggen: van het versterken van lokale flora en fauna tot het toetsen van bouwplannen op milieuschade en een lokaal bomenbeleid gericht op het behoud en planten van bomen.

Sustainable Development Report 2024, SDSN

Note: The full title of each SDG is available here: <https://sdgs.un.org>

5 redenen om voor de SDG's te kiezen

Kiezen voor de SDG's is kiezen voor een coherent duurzaam beleid waarin economische, sociale en ecologische belangen samenkomen. Dit vraagt samenwerking, participatie en lange termijninzet.

Wat krijg je ervoor terug?

- De SDG's versterken **dienst-overschrijdende samenwerking** en helpen verkokering te overstijgen. Want alle doelstellingen zijn onderling met elkaar verbonden en vragen een bijdrage vanuit verschillende diensten en experts.
- Je spreekt een **gemeenschappelijke taal** in contacten met bedrijven, verenigingen en andere partners.
- De SDG's zijn een **herkenbaar en visueel aantrekkelijk kader voor communicatie en rapportage** over duurzaamheid. In vergelijking met andere duurzaamheidskaders (zoals het Europese ESG-kader, de GRI-standaarden of ISO 26000) biedt het SDG-kader meer slagkracht in internationale netwerken en meer kansen tot uitwisseling en benchmarking met gelijke actoren (lokale besturen in plaats van bedrijven).
- Je geeft je gemeente een **internationale uitstraling**. Je profileert je als gemeente met een open blik op de wereld en maakt duidelijk dat lokale beleidsacties ook een impact hebben buiten de eigen gemeente.
- Je ontwikkelt **beleid op lange termijn**, met oog voor het welzijn van toekomstige generaties.

Alle SDG's raken aan de bevoegdheden van lokale besturen. Er zit dus eten en drinken in voor iedere mandataris en ambtenaar. Of je nu werkt rond mobiliteit, milieu, welzijn of participatie, de SDG's bieden een kader om jouw werkveld te versterken. Meer weten over hoe de SDG's aansluiten bij jouw beleidsdomein? De VVSG biedt inspiratie over de [relatie tussen lokale beleidsdomeinen en de SDG's](#) op haar website. En in de bijlage 'Schepenbevoegdheden gelinkt aan de SDG's' op pagina 110 linken we politieke bevoegdheden aan de (belangrijkste) SDG's.

GLOBAL GOALS
LOCAL FOCUS

DE LOKALE VERTALING
VAN DE 17 DUURZAME
ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

1 EEN LIVIGE	2 REIN WATER	3 BREK EFENDEIG ENERGIE
4 Kwaliteit Onderwijs	5 GEGE LIJKHEID	6 Schoon Water en Sanitatie
7 Duurzaam Energie	8 Productieve Economische Groei	9 Duurzaam Verkeer en Vervoer
10 Inclusie Economie	11 Duurzaam Levensmilieu	12 Duurzaam Verbruik en Productie
13 Klimaat	14 Levens onder Water	15 Duurzaam Levensmilieu op het Land

Provincie
Antwerpen

#DUURZAME

WINDMIL

P

MAX 30 MIN

P

↑6m↑

UITGEZONDEN DOEKRAAG
VAN 6.30u TOT 13.30u

Voorbeeldroutes:
verkenner,
bouwer,
pionier

We omschrijven drie voorbeeldtrajecten om de SDG's te integreren in je meerjarenplan. Gebruik ze als inspiratie om je weg te vinden doorheen deze inspiratiegids. De stappen zijn afhankelijk van het startpunt en ambitieniveau van je gemeente. De stappen in het groen (pagina 18-19) zijn de stappen waar je best minimaal op inzet, of je nu een verkenners, bouwer of pionier bent. Verrijk de voorgestelde stappen uit de drie voorbeeldtrajecten met de vele tips, oefeningen en tools uit de inspiratiegids.

De verkenners

De SDG's zijn nog weinig gekend en niet of beperkt gebruikt in de vorige beleidsperiode. Er is wel ambitie bij minstens een aantal personen in de organisatie om bij de opmaak van het MJP de SDG's laagdrempelig te introduceren en draagvlak te creëren. Hier bouw je de komende jaren op verder.

Bv. "Herentals" op pagina 67

De bouwer

De voorbije jaren zijn al een aantal initiatieven genomen i.k.v. de SDG's, zoals gebruik SDG-icoontjes, deelname aan Week Duurzame Gemeente of een SDG-check door een dienst. Maar de SDG's zijn nog niet gedragen doorheen de organisatie en ze worden voorlopig eerder ad hoc gebruikt. Het CBS en MAT staan positief tegenover Agenda 2030 als inspirerend kader, maar er is behoefte aan een gestructureerde aanpak.

Bv. "Berlaar" op pagina 68

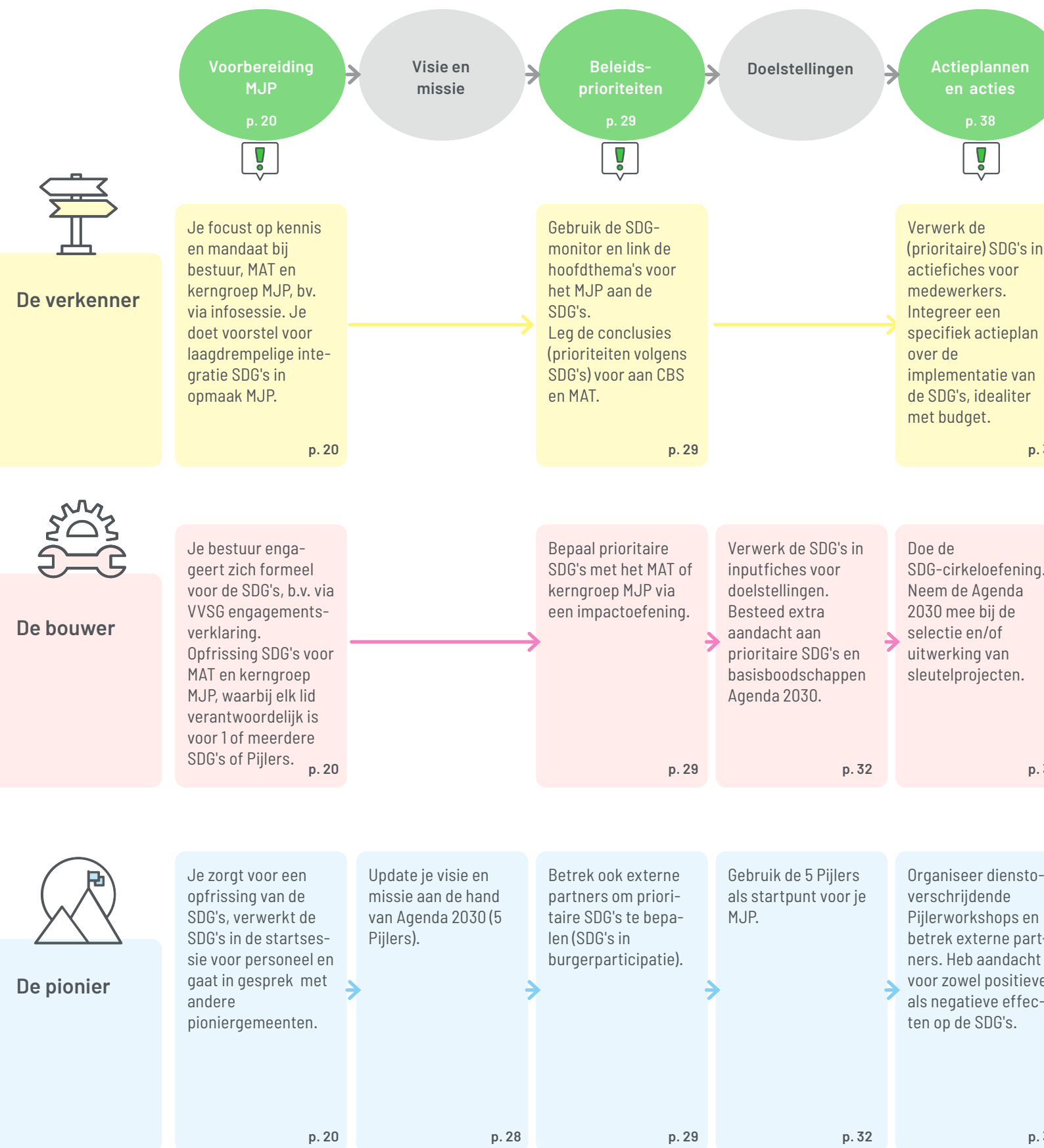
De pionier

De SDG's zijn een gekend kader. Ze zijn gebruikt als inspiratie of kompas voor het vorig MJP. Er is politiek en ambtelijk draagvlak, duurzaamheid is ingebed in meerdere beleidsdomeinen. De nieuwe beleidsperiode wordt beschouwd als een momentum om de Agenda 2030 verder te verankeren en om de volgende stappen te nemen, bijvoorbeeld voor SDG-monitoring en rapportering en participatie van externe stakeholders.

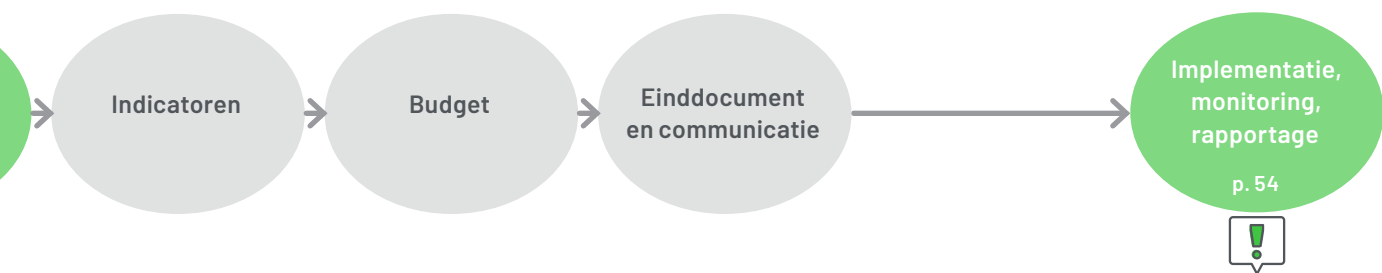
Bv. "Deinze" op pagina 69 en "Harelbeke" op pagina 71

De SDG's moeten PAK-ken: mandaat Politiek

(CBS), Ambtelijk (MAT), Kerngroep MJP

38

Neem de SDG's visueel op in het finale MJP document. p. 47

De gemeente begrijpt de SDG's en ziet de meerwaarde. Er is een eerste politiek en administratief mandaat. ✓

Doe een SDG-check op sleutelprojecten. Integreer SDG's in subsidiereglementen. Verwerk SDG's in rapportage naar CBS en GR. Selecteer SDG-indicatoren (voor prioritaire SDG's). p. 54

38

Formuleer voor zeker één doelstelling SDG-indicatoren op niveau van doelstelling, actieplannen en acties. p. 42

Neem de SDG's visueel op in het finale MJP document, bv. met een overzichtstabel of visual. p. 47

De SDG's zijn opgenomen als reflectiekader voor het MJP, wat bijdraagt aan draagvlak en duurzamer beleid. ✓

Doe een SDG-check op sleutelprojecten. Zet jaarlijks een SDG in de kijker. Bouw je SDG-indicatorenset verder uit en ontwikkel een SDG-dashboard. p. 54

38

Formuleer targets voor je indicatoren. p. 42

Voorzie een specifiek SDG-budget waarbij diensten extra budget kunnen krijgen voor een SDG-actie. p. 46

Neem de SDG's op in het finale MJP document en in je externe communicatie over MJP. p. 47

De SDG's zijn verankerd in het MJP, met oog voor interne en externe participatie en monitoring. ✓

Benoem collega's tot SDG-ambassadeurs. Integreer SDG's in samenwerkingsverbanden en bouw aan een lokaal SDG-netwerk. Versterk je SDG-monitoring met data van externe partners. Verwerk SDG-fiches in jaarrapportage of maak afzonderlijk SDG-rapport. p. 54

duurzamer lokaal beleid

SDG's moeten 'PAKken': essentiële bouwstenen

Elk SDG-traject is uniek. Afhankelijk van je startpositie en ambitieniveau, zoek je naar de juiste bouwstenen voor jouw traject. We omschrijven drie voorbeeldtrajecten en gidsen je stap voor stap doorheen de opmaak van je meerjarenplan.

Om de SDG's op te nemen in het meerjarenplan, zijn er drie essentiële bouwstenen.

1. **Politiek mandaat**
2. **Ambtelijk leiderschap** (managementteam, algemeen directeur, financieel directeur)
3. **Kerngroep** meerjarenplan kent en hanteert de SDG's

De SDG's moeten 'PAKken'. Werk eraan doorheen je SDG-traject.

Politiek mandaat

Het schepencollege moet akkoord zijn om de SDG's te gebruiken als kompas of inspiratiekader voor het meerjarenplan. Je kan verschillende stappen zetten, zoals SDG-oefeningen met medewerkers of visuele opname van de SDG's in het meerjarenplan. Maar zonder politiek mandaat of leiderschap is het heel moeilijk om die stappen onderdeel te maken van een blijvend proces van SDG-integratie.

Werk daarom vanaf de start aan een politiek mandaat voor SDG-integratie. Of als dat nu nog niet lukt, creëer het dan zeker in een latere fase bijvoorbeeld door SDG's in rapportage naar college en gemeenteraad. Bekijk alvast of en hoe duurzaamheid en de SDG's verwerkt zijn in de politieke partijprogramma's en het bestuursakkoord.

Politiek mandaat en leiderschap creëren of versterken

- Als het bestuursakkoord nog in opmaak is, suggereer dan om de SDG's hierin te verwerken. Dit kan bijvoorbeeld via een SDG-cirke! met beleidsprioriteiten.
- Onderteken met het college of de gemeenteraad de VVSG SDG-engagementsverklaring.
- Organiseer een SDG-infosessie, je kan hiervoor de VVSG uitnodigen. Koppel de infosessie aan een enthousiasmerende lezing of debat over duurzaamheid.
- Verduidelijk de meerwaarde van de SDG's als kader voor lokaal beleid (zie p. 10). De SDG's zijn niet nieuw, je doet als lokaal bestuur al veel dat bijdraagt aan duurzaamheid. Het visueel aantrekkelijke SDG-kader helpt om prioriteiten te bepalen en acties efficiënter te bundelen. De onderlinge verbondenheid van de SDG's bevordert een transversale blik op duurzaamheid.
- Gebruik SDG-data om te tonen hoe je gemeente het doet op de 17 doelstellingen, waar de sterktes van je gemeente liggen en op welke SDG-thema's je nog vooruitgang kan boeken (p. 60).
- Duid SDG-ambassadeurs aan onder de lokale mandatarissen.
- Benoem de burgemeester tot duurzaamheidswaakhond en maak de SDG's onderdeel van zijn of haar portefeuille.

Verkenner

Begin met een SDG-moment voor het schepencollege. Leg uit wat de SDG's zijn en hoe je gemeente nu al werkt aan de realisatie van de doelstellingen. Verduidelijk wat de meerwaarde is om met de SDG's te werken en stel voor hoe je het kader wil gebruiken bij de opmaak van het meerjarenplan.

Bouwer

Doe de SDG-cirkeloefening met het nieuwe bestuur (p. 84).

Pionier

Schrijf je eigen SDG-engagementsverklaring, in samenwerking met adviesraden en eventueel andere partners.

De **herbevestiging van de SDG-engagementsverklaring** in **Edegem** zorgt voor hernieuwd bewustzijn onder het schepencollege en de gemeenteraad, en brengt de lokale inzet voor duurzame ontwikkeling positief onder de aandacht in de lokale pers.

In **Oostende** en **Gent** kreeg het schepencollege voor het meerjarenplan 2020-25 een **inspiratiefiche voor elk thema uit het bestuursakkoord**. De fiche omvatte naast elementen uit het bestuursakkoord en vorig MJP, ook de relevante SDG's en SDG-subdoelstellingen (p. 35).

Ambtelijk leiderschap

De algemeen directeur, financieel directeur en het managementteam (MAT) zijn cruciale actoren. Zij bepalen mee de structuur van het meerjarenplan, staan in voor de coördinatie en opvolging van het proces, en leiden de implementatie en rapportage van het meerjarenplan in goede banen. Het is essentieel dat zij de keuze voor Agenda 2030 ondersteunen en bij voorkeur ook actief promoten.

Ambtelijk mandaat en leiderschap creëren of versterken

- Organiseer een SDG-infosessie voor het MAT, je kan hiervoor de VVSG uitnodigen.
- Maak de SDG-cirkeloefening met het MAT (p. 84).
- Organiseer een gesprek tussen je algemeen directeur en zijn of haar collega van een gemeente die bewust kiest voor de SDG's.
- Toon wat de gemeenten in de regio al ondernemen op vlak van de SDG's. Je kan info opvragen bij de VVSG.
- Geef concrete insteken over de connectie tussen je lokaal beleid en de SDG's: mapping van het huidig MJP aan de SDG's, sterktes en uitdagingen volgens omgevingsanalyse en SDG-data (p. 60), prioriteiten volgens het bestuursakkoord, ...
- Maak elk MAT-lid verantwoordelijk voor één of meerdere van de 5 Pijlers van duurzaamheid. Zij waken over de manier waarop hun Pijler(s) aan bod komen in het meerjarenplan.

- Bepaal SDG-prioriteiten met het MAT (p. 29).
- Bezorg het MAT de SDG-grafieken van je gemeente. Hierin vind je visuele info over de score van jouw gemeente op alle SDG's (meetpunten sinds 2010). Je kan zelf een rapport samenstellen via www.sdgmonitor.be, of je persoonlijke grafieken opvragen bij de VVSG.

Verkenner

Begin met een SDG-infosessie voor het MAT. Als het proces voor het meerjarenplan al bepaald is, focus dan op suggesties hoe de SDG's laagdrempelig meegenomen kunnen worden. Bijvoorbeeld door een SDG-check op één concreet project, een SDG-cirkeleofening met een enthousiaste dienst om acties te verfijnen, jaarlijks een SDG in de kijker, ...

Bouwer

Doe een SDG-prioriteitenanalyse met het MAT. Bekijk hoe je de meest prioritaire SDG's kan vertalen naar het meerjarenplan. Bijvoorbeeld als specifieke doelstellingen of als extra check op het MJP.

Pionier

Ga in gesprek met het MAT van een andere gevorderde SDG-gemeente. Zo kunnen jullie ideeën en plan van aanpak uitwisselen, elkaar versterken en samen tot nieuwe inzichten komen.

Ervaring uit de praktijk

Voor het [meerjarenplan 2020-2025](#) koos **Retie** voor de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling. Het MAT was de trekker. Zij leerden de SDG's kennen via een infosessie van de VVSG. De financieel directeur was vanaf het begin voorstander en heeft de andere MAT-leden geënthousiasmeerd. De MAT-leden waren vooral overtuigd van het potentieel: loskomen van wat we altijd doen, zorgen voor vernieuwing, lokaal beleid en SDG's verbinden binnen een logisch proces en niet als extra werk. Ook de brede visie op duurzaamheid, ruimer dan klimaat, was een belangrijke trigger.

Ook het MAT van **Londerzeel** ziet het potentieel van de SDG's. In de aanloop naar de lokale verkiezingen van 2024 nodigden ze de VVSG uit voor een infosessie over de SDG's in het meerjarenplan. Om meteen ook breder draagvlak binnen de organisatie te creëren, deed het MAT op dezelfde dag mee aan een zwerfvuilactie in de gemeente. Na de infosessies wilden ze de haalbaarheid onderzoeken om een eigen, lokale, versie van [VVSG's SDG-toets](#) voor projecten te maken. en om te rade te gaan bij de strategische cel van ervaren SDG-gemeente Harelbeke.

Het MAT van Londerzeel trok op pad om afval te verzamelen.

Kerngroep meerjarenplan

De kerngroep voor het meerjarenplan coördineert het proces. Ze bepaalt de structuur van het MJP, verzamelt en verwerkt de informatie en hakt knopen door. Soms komt de kerngroep overeen met het managementteam. Maar de samenstelling van de MJP-kerngroep kan ook anders zijn, bijvoorbeeld met diensthoofden en ambtelijke experts.

Hoe zorg je voor gedragenheid binnen de kerngroep van het meerjarenplan?

- Organiseer een SDG-infosessie, gebruik het [overzicht van de 17 SDG's](#) (p. 99) of verspreid de [Lokale Schouders voor Globale Uitdagingen](#).
- Maak de SDG-cirkeloefening (p. 84). Bespreek met de kerngroep op welke bestaande duurzame initiatieven jullie trots zijn, en welke dromen voor nieuwe of aangepaste duurzame beleidsacties er leven.
- Geef concrete insteken over de connectie tussen je lokaal beleid en de SDG's: mapping van het huidig MJP aan de SDG's, sterktes en uitdagingen volgens omgevingsanalyse en SDG-data (p. 60), prioriteiten volgens het bestuursakkoord, ...
- Maak elk lid van de kerngroep verantwoordelijk voor één of meerdere van de 5 Pijlers van duurzaamheid of voor één of meerdere van de 17 SDG's. Zij waken over de manier waarop hun Pijler(s) of SDG's aan bod komen in het meerjarenplan.
- Bepaal SDG-prioriteiten (p. 29).

Verkenner

Begin met een SDG-infomoment. Laat elk lid van de kerngroep even nadenken hoe zijn of haar dienst al bijdraagt aan de realisatie van de SDG's en eventueel waar ze momenteel niet rond werken. Bekijk samen hoe je de SDG's een plek kan geven in jullie proces. Je kan je hiervoor baseren op het voorgestelde scenario voor startende gemeenten (p. 16).

Bouwer

Geef voor elke stap in je mijlpalenplan aan of en hoe je de SDG's integreert. Verwerk je de SDG's in geplande participatiemomenten? Doe je eerder een extra check op verzamelde informatie? Is het nodig om extra tijd te voorzien voor uitleg over de SDG's of een bijkomende check? Zoja, maak een tijdsinschatting en verwerk het in je mijlpalenplan.

Pionier

Als je een SDG-werkgroep hebt in je gemeente, neem dan één van haar leden op in de kerngroep van het meerjarenplan. Die persoon denkt mee na over hoe en wanneer de SDG's opgenomen worden in het proces en waakt er mee over dat duurzaamheid vanuit verschillende perspectieven (de 5 P's) wordt benaderd. Hij of zij doet suggesties hoe je de SDG's levendig kan houden na de opmaak van het MJP.

In de kerngroep voor de omgevingsanalyses 2018 van Hoogstraten en Evergem was elk lid verantwoordelijk voor één of meerdere SDG's. Zij organiseerden workshops voor hun SDG's of Pijler, en analyseerden en verfijnden informatie. Je kan een gelijkaardige aanpak hanteren voor de opmaak van het meerjarenplan.

Stad Herentals baseert haar omgevingsanalyse en beleidsvoorstellen 2024 op haar eigen organisatiestructuur, maar verweeft de SDG's doorheen het proces en einddocument. In elke sector is een SDG-waakhond aangesteld. Die zorgde ervoor dat elk beleidsvoorstel gelinkt is aan één of meerdere SDG's.

Hasselt

SDG's bij opmaak meerjarenplan

Vorbereidende documenten: omgevingsanalyse, inspiratienota en bestuursakkoord

Ervaring toont dat lokale besturen die de Agenda 2030 hanteerden in hun voorbereidende documenten, een goede basis zetten voor het verder gebruik van de SDG's. Medewerkers, mandatarissen en partners leerden de SDG's al kennen. Dat versterkt het draagvlak voor een vervolgotraject.

Je gebruikte de SDG's al bij de omgevingsanalyse, administratieve beleidsvoorstellen en/of het bestuursakkoord?

Ja - Bouw verder op wat je al hebt. Voorbeelden:

- Laat ideeën die je verzamelde bij de opmaak van de administratieve inspiratienota, bijvoorbeeld via de SDG-cirkeloefening, doorstromen naar het meerjarenplan.
- Is je omgevingsanalyse en/of inspiratienota opgebouwd volgens de 5 Pijlers of 17 SDG's, dan kan je die structuur doortrekken naar de doelstellingen of actieplannen in het MJP.
- Werkte je visueel met de SDG-cirkel en iconen, doe dit ook voor het meerjarenplan. Dat komt de herkenbaarheid ten goede.

Nee

- Is je omgevingsanalyse nog niet klaar? Bekijk de [VVSG inspiratiegids over SDG's in de omgevingsanalyse](#).
- Bekijk SDG-data, zoals het [SDG-rapport van Provincies in Cijfers](#), de [SDG-monitor](#) en de [SDG-wijzer](#). Die geven meer inzicht in de SDG's waar je gemeente het goed en minder goed op doet.
- Link de administratieve beleidsvoorstellen (en eventueel voorstellen uit memoranda van bijvoorbeeld adviesraden) en topics uit het bestuursakkoord aan de SDG's. Dit toont onder andere bij welke SDG's het zwaartepunt ligt. Het maakt ook duidelijk welke SDG's weinig of niet aan bod komen: is dit oké of moet je hier toch extra aandacht aan besteden?
- Verwerk de SDG's in inputfiches voor de uitwerking van beleidsdoelstellingen, als één van de inspiratiebronnen naast bijvoorbeeld het huidig MJP, de omgevingsanalyse en het bestuursakkoord (p. 35).

Verkenner

Zijn de SDG's helemaal niet gebruikt in de voorbereidende documenten? Werk dan zeker aan de essentiële bouwstenen (p. 20) en verwerk de SDG's laagdrempelig in het proces bijvoorbeeld via inputfiches voor doelstellingen en acties.

Bouwer

Werkte je in de voorbereidende documenten beperkt met de SDG's, bijvoorbeeld door visueel de icoontjes op te nemen? Probeer dan bij de opmaak van het meerjarenplan een stapje verder te gaan. Neem de SDG's ook mee in het proces en niet enkel einddocument. Vraag bijvoorbeeld aan medewerkers om aan te geven aan welke SDG's hun acties bijdragen. Bekijk de voorbeelden bij doelstellingen meerjarenplan en actieplannen en acties meerjarenplan.

Pionier

Organiseerde je voor de omgevingsanalyse intern al dienstoverschrijdende denkmomenten per Pijler van duurzame ontwikkeling? Trek dit bij de opmaak van het meerjarenplan dan door naar denkmomenten met partners en burgers. Herwerk je visie en missie volgens de 5 Pijlers.

De inspiratiegids SDG's in de omgevingsanalyse (OA) bevat heel wat praktijkvoorbeelden over hoe de SDG's verwerkt zijn in de OA en administratieve beleidsvoorstellen.

In de beleidsverklaring van Huldenberg 2019-2024 is elk thema en bijhorend voorstel gekoppeld aan één of meerdere SDG's.

Visie en missie

Door je engagement voor Agenda 2030 te verankeren in je visie en missie, creëer je een belangrijke hefboom voor verdere draagvlakversterking. Want de missie en de visie zijn niet enkel het visitekaartje van je gemeente, ze hebben ook een interne rol om medewerkers te motiveren. Ze maken duidelijk waarvoor ze het allemaal doen.

Je creëert ook een hefboom voor een ambitieus en duurzaam beleid, want de visie en missie zijn het fundament waarop je je doelstellingenkader gaat bouwen. Je vertaalt je visie en missie naar waarden, organisatiecultuur en processen.

Bij de methodieken vind je een voorbeeldoefening om je visie/missie te inspireren op de Agenda 2030 (p. 77).

- Voor het meerjarenplan 2020-2025 maakten verschillende gemeenten een lokale vertaalslag van de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling. Dit kan ook een onderdeel zijn van de visie en missie van de gemeente. Zie voorbeelden bij doelstellingen meerjarenplan (p. 34).
- Vertrek je vanuit je bestaande visie en missie? Plaats dan je visie en missie in de cirkel van de 5 P's.
- Laagdrempelig, maar effectief.

Stad **Harelbeke** stemde voor het meerjarenplan 2020-25 haar visie af op de 5 Pijlers:

Harelbeke kiest voor de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) met focus op 2030 als beleidskader. "Leave no one behind" is hierbij ons vertrekpunt (People). We zoeken steeds naar duurzame oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen die de levenskwaliteit van al onze burgers verhogen (Prosperity). We beschermen het klimaat voor toekomstige generaties (Planet). Onze organisatie evolueert naar een flexibele, open, extern gerichte en innovatieve organisatie (Peace – Publiek instellingen). We zetten Harelbeke op de kaart als "weireldstad", samen met onze burgers, bedrijven en onze partnerorganisaties in een mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling (Partnership).

Beleidsprioriteiten bepalen

We beschouwen dit als één van de belangrijkste bouwstenen, of je nu een starter of gevorderde bent op vlak van de SDG's. Als je keuzes moet maken, raden we aan om de SDG's zeker mee te nemen wanneer je beleidsprioriteiten bepaalt. Idealiter doe je dat in bij het begin van de opmaak van het meerjarenplan. Maar ook in een latere fase van het traject of als het MJP al voltooid is, blijft het nuttig om prioritaire SDG's te definiëren.

Waarom prioritaire SDG's bepalen?

- Realistisch: het is behapbaarder om rekening te houden met een aantal SDG's dan om telkens alle 17 SDG's onder de loep te nemen. Zo kan je je doelstellingenboom checken aan de hand van de prioritaire SDG's. Of bij de uitwerking van concrete projecten extra aandacht besteden aan die SDG's.
- Hoger ambitieniveau: focus op een aantal SDG's stelt je in staat om gericht acties voor die SDG's uit te werken. Je verhoogt je ambitieniveau voor die doelstellingen en gaat verder dan linken van beleid aan de SDG's.
- Communicatie: Je kan je interne en externe communicatie oriënteren op de prioritaire SDG's.
- Implementatie: In de verdere stappen van de beleidscyclus kan je extra aandacht besteden aan de prioritaire SDG's, bijvoorbeeld monitoring en rapportage over die SDG's, jaarlijks een prioritaire SDG in de kijker met extra actie voor die SDG, of interne en externe ambassadeurs aanduiden voor de prioritaire SDG's.

Wat zijn prioritaire SDG's?

Afhankelijk van het type oefening, wordt 'prioritair' op een andere manier ingevuld.

- Prioritaire SDG's of SDG-thema's⁴ zijn de doelstellingen of thema's waar je als lokaal bestuur de grootste impact op kan hebben, zowel nu als in de toekomst.
Bv. bij materialiteitsanalyse Sustenuto (p. 78) en prioriteitenbepaling CIFAL (p. 82)
- Prioritaire SDG's of SDG-thema's zijn de doelstellingen of thema's waar je als lokaal bestuur nog bijkomende inspanningen kan leveren, waar de meeste groeimarge ligt.
Bv. materialiteitsmatrix Antwerp Management School (p. 80)

Hoe bepaal je prioritaire SDG's?

Je hanteert verschillende documenten om beleidsprioriteiten te bepalen. Denk maar aan de omgevingsanalyse, administratieve beleidsvoorstellen, memoranda van adviesraden, burgerbevraging en het bestuursakkoord.

- Zijn SDG-data nieuw voor je? Analyseer de scores van je gemeente in de SDG-monitor. Op welke SDG's, SDG-thema's en indicatoren scoren jullie opvallend beter of slechter dan andere gemeenten? Op welke van deze SDG's en thema's heb je als lokaal bestuur impact? Welke trends wil je behouden en welke wil je omkeren op de korte en lange termijn?

⁴ SDG-thema's zijn de topics die deel uitmaken van elke SDG. Bij SDG 11 'duurzame steden en gemeenschappen' heb je bijvoorbeeld thema's zoals erfgoed, wonen en mobiliteit. De thema's zijn gelinkt aan de subdoelstellingen bij elke SDG.

SDG's in participatie-initiatieven

Grijp externe participatiemomenten aan **om je burgers te sensibiliseren over duurzaamheid en om beleidsinput te verzamelen aan de hand van de SDG's**. Zo zoek je ook samen naar oplossingen voor de complexe uitdagingen die de Agenda 2030 wil aanpakken. Inclusieve burgerparticipatie die erover waakt dat iedere inwoner gehoord wordt, geeft bovendien uiting aan het basisprincipe 'Leave No One Behind'. Bekijk de [participatiepagina van de VVSG](#) voor voorbeelden van participatiemethodieken zoals wijkbabbels, enquêtes en ontwerpateliers.

- Doe de [SDG-cirkeloefening](#) met burgers en externe stakeholders: welke SDG's zijn belangrijk voor de gemeente? Wat kunnen het lokaal bestuur, partners en stakeholders doen? Je kan de cirkeloefening ook toepassen op concrete projectvoorstellen. Zijn er SDG's waarop we alsnog kunnen inzetten? Zijn er bestaande SDG-linken die we nog kunnen verdiepen of waarbij we partners kunnen betrekken? [Deinze](#) deed in 2024 de cirkeloefening met haar wijkambassadeurs.
- Houd een **SDG-worldcafé**, met praattafels per Pijler. (Je kan eventueel Partnership meenemen in de 4 andere praattafels.) Een facilitator aan elke tafel geeft een introductie op de Pijler en de betrokken SDG's. Vervolgens discussiëren de deelnemers. Wat werkt? Wat gebeurt al in onze gemeente? Waar dromen we van voor de toekomst? Welke acties kan onze gemeente nemen? Wat kan ik zelf doen? [Grobendonk](#) paste deze methodiek toe in 2019. Aanvullend namen burgers deel aan een enquête over dezelfde thema's.
- Organiseer **SDG-burgerpanels**
[Deinze](#) stelde in 2023 een burgerpanel van [Deinse denkers](#) samen. Er was ook een denkmoment voor People, voor Planet en voor Prosperity. Tijdens de bijeenkomst kregen de deelnemers uitleg over de Pijler en bijhorende SDG's, en duiding bij trends en cijfers. Ze brainstormden over toekomstacties in Deinze. Meer info over dit project in [VVSG's praktijkenbank](#).
- **Verzamel SDG-dromen**

Tijdens de Week van de Duurzame Gemeente 2023 en 2024 verzamelden gemeenten 'dromen voor een duurzaam 2030' onder hun SDG-helden, scholen en burgers. Deelnemers ontvingen gratis

campagnemateriaal ([droomkaartjes](#)) van de VVSG en burgers konden hun dromen ook op een [publieke website](#) ingeven. In een [beknopte handleiding](#) geeft de VVSG tips om de dromen op een creatieve manier te verzamelen en om ze nadien te gebruiken. Gemeente [Brasschaat](#) riep haar inwoners in 2024 op om SDG-dromen achter te laten op een digitale ideënmuur. Uit 300 ingezonden dromen selecteerde de administratie 21 wensen, waarop de burgers vervolgens weer konden stemmen. De 10 favoriete wensen werden gecommuniceerd tijdens de Week van de Duurzame Gemeente en ter inspiratie bezorgd aan de lokale beleidsmakers.

Leerlingen laten SDG-dromen voor de burgemeester achter in Kinrooi.

- **Bevraag de burgers over hun prioritaire SDG's.**
Stad [Harelbeke](#) organiseerde in het [voorjaar 2019 de Ronde van Harelbeke](#). Zes overlegavonden, telkens gekoppeld aan enkele SDG's. Naast een korte toelichting over de SDG's, konden burgers ook aanduiden welke SDG's volgens hen het belangrijkste waren voor de gemeente. Opmerking: de 17 SDG's waren gewoon gerangschikt van 1 tot 17. Het viel op dat de SDG's hoger op de lijst vaker gekozen werden, dus veel over People (SDG's 1-5). Een andere oplijsting van de SDG's had misschien een ander resultaat opgeleverd.
De Engelse stad [Bristol](#) betrok lokale partners via een survey (aan welke SDG's draag je bij?) en verdiepende gesprekken in voorbereiding van de [Voluntary Local Review van Bristol](#).

Een externe stakeholdermapping kan helpen om gericht mensen en organisaties uit te nodigen (p. 97).

Tools en methodieken om prioritaire SDG's te definiëren:

- Voer de materialiteitsanalyse van Sustenuto uit en bepaal op welke SDG-subdoelstellingen je een significante of indirecte impact kan hebben als bestuur (p. 78).
- Bepaal vijf prioritaire SDG's voor jouw organisatie met de SDG-impact oefening van CIFAL (p. 82).
- Plaats de 17 SDG's in de materialiteitsmatrix van de Antwerp Management School en bepaal niet alleen op welke SDG's je als bestuur (nog) het meeste impact kan hebben maar ook op welke stakeholders er positieve of negatieve impact mogelijk is (p. 80).
- Liggen de hoofdthema's voor je meerjarenplan al vast? Bekijk aan welke SDG's ze het sterkst gelinkt zijn. Komen zowel People, Planet als Prosperity aan bod? Houden we rekening met de meest kwetsbare groepen? Je kan de prioritaire SDG's aanvullen met een gerichte prioriteitenoefening (zie methodiekensectie).

Betrek idealiter de bestuursploeg bij de gekozen methodiek. Check of de prioritaire SDG's terug te vinden zijn in de draftversies van beleidsdoelstellingen, actieplannen en acties.

- Ben je een startende gemeente? Doe de oefening met de kerngroep van het meerjarenplan.
- Baseer je op informatie zoals omgevingsanalyse, administratieve beleidsvoorstellen en bestuursakkoord. Welke topics komen hierin het duidelijkste naar voor? Leg voor aan MAT en CBS: kunnen ze zich hierin vinden? Zijn er andere SDG's die ze prioritair vinden? Zo heb je alvast een aantal prioritaire SDG's bepaald en werk je tegelijk aan herkenbaarheid en draagvlak bij sleutelgroepen binnen het MJP.

Voor het MJP 2020–2025 maakte stad **Harelbeke** een **SDG materialiteitsmatrix**, gebaseerd op:

- Documentanalyse
- Interviews en workshops met kernteam van medewerkers en mandatarissen
- Bevraging van externe stakeholders, bijvoorbeeld interviews met bedrijven en ondernemers en bevraging tijdens burgerparticipatiemomenten

(Uit Goeiemorgen Harelbeke strategische nota 2019)

De 12 SDG's die hoog of middelmatig scoorden zijn vertaald naar een concrete beleidsdoelstelling in het meerjarenplan.

De Agenda 2030 bood inspiratie voor de beleidsdoelstellingen in het MJP 2020-2025 van Kortenberg. Het bestuur besliste om extra in te zetten op SDG 1 (geen armoede), SDG 11 (duurzame steden en gemeenschappen) en SDG 16 (vrede, justitie en sterke publieke diensten).

De SDG-werkgroep in Herentals deed een voorzet voor prioritaire SDG's voor het MJP 2025-2031. Na overleg met het MAT en het nieuwe CBS valt de keuze (februari 2025) op SDG's 1, 3 en 11. (zie ook p. 67)

Doelstellingen meerjarenplan

Het meerjarenplan omvat (strategische) beleidsdoelstellingen, waaronder actieplannen en acties vallen. Op niveau van beleidsdoelstellingen zijn er twee opties:

- Je gebruikt de Agenda 2030 als vertrekpunt voor je meerjarenplan. Kies je voor deze optie, dan raden wij aan om met de 5 Pijlers te werken en de SDG's eerder te verwerken in de actieplannen.
- Je formuleert doelstellingen en gebruikt de Agenda 2030 vervolgens als toetssteen. Zo leert je organisatie de SDG's beter kennen, identificeer je mogelijke hiaten en kan je het meerjarenplan nog bijsturen en verduurzamen.

Je gebruikt de Agenda 2030 als startpunt voor je doelstellingen.

- Maak een vertaalslag van de 5 Pijlers. Wat betekenen People, Planet, Prosperity, Peace en Partnership voor jullie? Waar wil je met het lokaal bestuur naartoe in de toekomst, waar ga je de komende 6 jaar aan werken?
- Vertaal je prioritaire SDG's naar de lokale context⁵. Bekijk de subdoelstellingen die onder die SDG vallen, welke zijn relevant voor je gemeente? Wat zijn de opportuniteiten voor je gemeente voor die SDG's en subdoelstellingen? Hoe vertaal je dit naar lokale ambities? Bekijk vervolgens welke van die ambities je meeneemt in je eigen beleidsdoelstellingen en wat eerder op niveau van actieplannen.

Je gebruikt de Agenda 2030 als toetssteen voor je doelstellingen.

- Doe een check via je prioritaire SDG's: komen ze terug in je doelstellingen?
- Met welke SDG('s) komt elke doelstelling uit het draft meerjarenplan overeen? Op welke manier kan de doelstelling uit het MJP een positieve impact hebben op de SDG's en wat zijn mogelijke negatieve impacts?
- Doe een check volgens de basisprincipes van de Agenda 2030:
  - › Leave No One Behind: hebben we aandacht hebben voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving? Hebben we oog voor inclusie, toegankelijkheid, participatie en (internationale) solidariteit?
  - › Verbondenheid SDG's: zijn de sociale, ecologische en welvaardedimensies van duurzaamheid in balans?
  - › Partnerschappen: Hebben we zicht op de nodige partners en betrekken we ze in ons MJP? Die partnerschappen kunnen lokaal, regionaal, nationaal of mondiaal zijn.
  - › Hebben we oog voor de lange termijn?
- Vermeld de relevante SDG-subdoelstellingen bij inspiratiefiches die je gebruikt om strategische doelstellingen te bepalen.

- Stel een SDG-waakhond aan per Pijler of prioritaire SDG. Die persoon waakt erover dat zijn of haar Pijler of SDG('s) terugkomen in doelstellingen, actieplannen en acties.
- Een stakeholdermapping voor de SDG's is nu al nuttig (p. 96). Zo weet je beter welke mensen, intern en extern, je het best betreft bij de verdere uitwerking van je doelstellingen; bijvoorbeeld via de SDG-cirkeloefening of in Pijlerworkshops.

⁵ Baseer je op de VVSG-publicatie [Lokale schouders voor globale uitdagingen](#). We maakten al een inschatting van de SDG-subdoelstellingen die relevant zijn voor lokale besturen.

17 SDG's of 5 Pijlers als structuur voor je meerjarenplan?

Voor het meerjarenplan 2020-2025 vertrok een groep gemeenten vanuit de Agenda 2030. Ze maakten een lokale vertaalslag van de 17 SDG's, zoals Harelbeke, Berlaar, Oud-Turnhout en Hoogstraten. Of ze gebruikten de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling als startpunt, zoals Retie.

Gemeenten die de 17 SDG's gebruikten, komen hier vaak op terug.

Harelbeke en Berlaar bijvoorbeeld hanteren de 5 Pijlers voor het meerjarenplan 2026-2031. De belangrijkste redenen:

- 17 SDG's is veel en niet elke SDG is even relevant voor je bestuur. Zo heb je te veel beleidsdoelstellingen en leg je te weinig prioriteiten.
- Verwarring bij medewerkers. Ze vinden het moeilijk om hun plannen en budget terug te vinden als ze verspreid zitten over doelstellingen; veronderstelt ook dat ze moeten rapporteren bij meerdere doelstellingen. Ze zijn hier nog niet altijd klaar voor.
- Toekomst van de SDG-agenda. De Agenda 2030 loopt af voor het einde van de BBC 2026-2031. We vermoeden dat de post-2030 Agenda van de VN er gelijkaardig zal uitzien. De definitie van duurzaamheid volgens de 5 Pijlers blijft normaal behouden. Maar de 17 SDG's zullen meer gegroepeerd worden in overkoepelende uitdagingen, zoals digitale revolutie voor duurzame ontwikkeling of onderwijs, gender en ongelijkheid.

Je kan er natuurlijk nog altijd voor kiezen om je doelstellingenboom te enten op de 17 SDG's, maar we promoten het niet. **De 5 Pijlers zijn een werkbaarder instrument.** Op niveau van actieplannen kan je dan bijvoorbeeld verder bouwen op de SDG's.

Voorbeeld: Het MJP 2020-2025 van Leopoldsburg maakt op niveau van beleidsdoelstellingen de koppeling met de Pijlers, en vervolgens op niveau van actieplannen de koppeling met SDG-subdoelstellingen. Illustratie:

Beleidsdoelstelling: *Het algemeen welzijn van elke inwoner bevorderen met specifieke aandacht voor kansengroepen (Mensen, Welvaart)*

Actieplan: *Het bestuur voert de regierol op het vlak van sociaal beleid zowel lokaal als in samenwerking met andere besturen (SDG 17.17 Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen, voortbouwend op de ervaring en het netwerk van partnerschappen).*

Agenda 2030 als startpunt voor doelstellingen

Voor het meerjarenplan 2020-2025 maakten verschillende gemeenten een **lokale vertaalslag van de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling**. Voorbeelden:

Brugge:

- People – Brugge draait om mensen
- Planet – Brugge duurzaam en groen (Brugge naar morgen)
- Prosperity – Brugge, met een veerkrachtige economie en Brugge als levendige plek voor bewoners en bezoekers
- Peace – de stad Brugge als civil servant in dienst van alle Bruggelingen
- Partnership – en dit alles realiseren we in een sterk partnerschap met burgers en stadsmakers

Retie:

- People: een dorp op mensenmaat
- Prosperity: een dorp met welvarende en veerkrachtige kernen
- Planet: een dorp waar we samen genieten van onze open ruimte
- Partnership: een lokaal bestuur dat er bewust voor kiest om slim samen te werken in netwerken
- Peace: een lokaal bestuur met Retiese bestuurskracht

Het Facilitair Bedrijf van de Vlaamse Overheid identificeerde in 2019 prioritaire SDG's en subdoelstellingen. Deze selectie vertaalden ze naar eigen doelstellingen.

SDG	Relevante subdoelstelling	Vertaalslag
	<p>2.1 Tegen 2030 een einde maken aan honger en voor iedereen, in het bijzonder de armen en de mensen die leven in kwetsbare situaties, met inbegrip van kinderen, toegang garanderen tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel en dit het hele jaar lang</p> <p>2.2 Tegen 2030 komaf maken met alle vormen van ondervoeding, waarbij ook tegen 2025 voldaan moet kunnen worden aan de internationaal overeengekomen doelstellingen met betrekking tot groeiachterstand en ondergewicht bij kinderen onder de 5 jaar; en eveneens tegemoetkomen aan de voedingsbehoeften van adolescente meisjes, zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven en oudere personen</p>	Het Facilitair Bedrijf zorgt in haar restaurants en koffiebars voor een gezonde, gevarieerde en evenwichtige voeding met aandacht voor het gebruik van producten uit duurzame voedselsystemen.
	3.9 Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling en besmetting van lucht, water en bodem.	Het Facilitair Bedrijf realiseert een veilige en gezonde werkplek.
	7.3 Tegen 2030 de globale snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen	Het Facilitair Bedrijf realiseert energie-efficiënte gebouwen, zorgt voor een continue verbetering van de energieprestatie en zet in op hernieuwbare energie.

Agenda 2030 als toetssteen voor doelstellingen

Voor het meerjarenplan 2020-25 kreeg het schepencollege in Oostende en Gent een **inspiratiefiche voor elk thema uit het bestuursakkoord**. De fiches omvatten naast elementen uit het bestuursakkoord en vorig MJP ook de relevante SDG's en SDG-subdoelstellingen. Zo dienden de SDG's als inspiratie voor strategische doelstellingen.

Voorbeeldfiche
Oostende 2019

Uit het bestuursakkoord

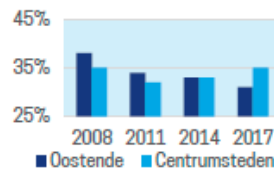
- Oostende is een zuinige en efficiënt bestuurd stad (2, 3, 4)
  - Het stadsbestuur voert een kerntaktoets uit op de eigen organisatie.
  - Het stadsbestuur zet in op administratieve vereenvoudiging en interne digitalisering.
- Oostende is een financieel gezonde stad (1, 16, 49)
- Oostende voert een hedendaags, inclusief personeelsbeleid en HR-management (9, 18, 159)
- Oostende voert een unieke, eengemaakte stadscommunicatie (10, 11, 37)
- Oostende is een participatieve stad met ruimte voor inspraak van de burger (13, 14, 286, 295)
  - Het stadsbestuur betreft de stedelijke adviesraden en gemengde commissies bij de werking.
  - Het stadsbestuur organiseert participatie voor burgers, verenigingen, vrijwilligers, ondernemers en middenveld.
- Oostende is een stad voor vrijwilligers en verenigingen (15, 17)

1
Oostende
Slim Besturen

Uit de stadsmonitor

Onderwerp	Oostende	Centrumsteden
Tevredenheid over informatie en consultatie rond loketten, voorzieningen, nieuwe ingrepen, betrekken bewoners	61%	58%
Bereidheid om mee te praten over de stad	45% 24%	48% 21%
Vertrouwen in de politiediensten	40%	43%

Vertrouwen in het stadsbestuur

Uit de duurzame ontwikkeldoelen (SDG's)

- Doelstelling 16. Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen
  - 16.6 Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus
  - 16.7 Ontvankelijke, inclusieve, participatieve en representatieve besluitvorming op alle niveaus garanderen
  - 16.10 Publieke toegang tot informatie en beschermen van fundamentele vrijheden, volgens de nationale wetgeving en internationale overeenkomsten garanderen

Uit de vorige meerjarenplannen

- De stad Oostende streeft een klantvriendelijke, kwalitatieve en toegankelijke dienstverlening na
- De stad Oostende voert een actief en laagdrempelig communicatiebeleid met aandacht voor de wijkgerichte werking
- De stad Oostende zet in op participatie als instrument voor gemeenschapsvorming, sociale samenhang en diversiteit
- De stad Oostende evolueert naar een steeds slagkrachtiger, performanter organisatie
- De stad Oostende en het OCMW Oostende werken aan een nauwe samenwerking en inhoudelijke afstemming
- De stad Oostende zorgt voor een optimale en kwaliteitsvolle infrastructuur ter ondersteuning van de werking van de stad

Stad

- Om de resultaten te bereiken in 'dienst x' willen we blijvend kunnen verbeteren. We scheppen daartoe een cultuur van verandering, leren en groeien.
- Er wordt een inclusief HR-beleid gevoerd en een HR-cultuur ontwikkeld waardoor het Sociaal Huis Oostende als beste werkgever gepercipieerd wordt en de organisatie ondersteund wordt in het bereiken van haar doelen.
- Ontwikkelen en implementeren van een systeem van interne en externe communicatie, dat een positieve bijdrage levert aan de dienstverlening voor de burger en de cultuur van het Sociaal Huis waarin engagement, respect, integriteit, betrokkenheid en samenwerking kernwaarden zijn.
- De keukens produceren op het juiste moment, op de meest efficiënte wijze kwaliteitsvolle maaltijden voor een diversiteit aan klanten tegen een economisch verantwoorde prijs.

SHO

Bestuursakkoord **gent:**

- Versterken van een divers en toegankelijk cultuuraanbod dat de politiek en de maatschappij blijft uitdagen
- Meer Gentenaars bewegen, onvruchtbaarheid, beperkingen of sociaal-economische achtergrond
- Stemmen en duurzame groei van het toerisme in onze stad
- Feesten en evenementen zijn onderdeel van de toekomstgerichte sociale en duurzame stad waar het goed samenleven is
- Divers en kwaliteitsvol vrijetijdsaanbod in functie van zelfontplooiing en talentontwikkeling

14. Gent ontdekken en beleven

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen/

- SDG08 Werk en Groei
- SDG11 Steden

Omgevingsanalyse/

- Gent ademt kunst en cultuur en brengt dit tot op de straat.
- 10% van de Gentenaars kijkt kritisch naar de toenemende toeristenstroom en ervaart voornamelijk overlast.
- 30% van de Gentenaars beweegt dagelijks.
- 6 op de 10 Vlamingen sport, maar voornamelijk sport met lage drempelgraad als daar is lopen, zwemmen, fietsen, wandelen...
- 1 op 4 sport in clubverband.
- Het sportaanbod in Gent is ruim, maar niet zo hoog als in sommige andere centrumsteden.
- Sportclubs kampen met wachtlijsten en onvoldoende (gediplomeerde) trainers.
- Hoewel in voorbije jaren de infrastructuur op peil bleef en voor de jeugdwerking is uitgebreid, zorgt de forse aangroei van de bevolking er voor dat die ontoereikend is.

Gent Over Morgen/

- 1.11 Evenementenbeleid voor iedereen
- 1.12 Gent, stad in beweging
- 3.0 Cultuur verandert saai in boeiend

Strategische doelstellingen (as is)/

- We voeren een kind- en jeugd-vriendelijk beleid, dichtbaar in alle levensdomeinen en met aandacht voor kwetsbare jeugd.
- We kiezen voor een doordachte groei van toerisme door spreiding in tijd en ruimte en vertelplezier in de beleving.
- We koesteren ons ruim en divers erfgoed door het opleuken een toekomst te geven.
- We geven fysieke en mentale ruimte aan cultuurcreatie en zorgen ervoor dat meer Gentenaars cultuur kunnen maken en smaken.
- We stimuleren mensen om samen te bewegen, te sporten en aan recreatie te doen met specifieke aandacht voor talenten, diverse doelgroepen en buurtgerichte infrastructuur.
- We voeren een feesten- en evenementenbeleid waarbij kwaliteit, duurzaamheid en beheersbaarheid centraal staan.

Voorbeeld fiche Gent 2019

Voor het meerjarenplan 2020-25 van Pelt deed het bestuur doorheen het proces een SDG-check op haar doelstellingen en actieplannen. Dekken we de 5 Pijlers en de 17 SDG's voldoende af? Dat is ook duidelijk in het finale document. De strategische doelstellingen houden rekening met de 5 Pijlers: Pelt is een zorgzame, duurzame, actieve en dienstbare gemeente. Vervolgens zijn bij elke beleidsdoelstelling de relevante SDG's benoemd. In de omschrijving van de beleidsdoelstellingen zie je ook de SDG-insteek, bijvoorbeeld 'beleidsdoelstelling 1.4: Fysiek en mentaal welzijn van de inwoners verzekeren' (in lijn met de subdoelstellingen van SDG 3).

Het meerjarenplan 2020-2025 van Edegem bevat een **specifieke SDG-doelstelling**⁶: 'Een duurzaam Edegem draagt bij tot de realisatie van de SDG's'. Kwalitatieve omschrijving: 'Edegem wil een coherent en duurzaam beleid voeren, dat ook op lange termijn houdbaar en betaalbaar is en bijdraagt aan de realisatie van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties. Duurzaamheid is een evidentie. Het genereert een meerwaarde en verhoogt de kwaliteit. Het is steeds vaker een spil in economische ontwikkelingen en creëert kansen voor de huidige en toekomstige generaties. Edegem beseft dat duurzaamheid niet enkel ecologie is maar ook economie en sociologie.'

Stadsbestuur Genk vormde de SDG's om tot een **horizontale doelstelling** in het MJP 2020-2025. Het engagement voor duurzaamheid is vervolgens verder vertaald in de thematische beleidsdoelstellingen.

6 Een specifiek SDG-doelstelling (of actieplan) helpt om het engagement voor de SDG's terug te laten komen in je rapportage.

De Finse stad Helsinki analyseert in haar SDG-rapport ([Voluntary Local Review Helsinki 2023](#)) de 13 prioritaire strategieën in relatie tot SDG's. Ze gaat hierbij verder dan een loutere labelling, en bekijkt de mate van positieve en negatieve impact, en waar de prioriteiten van de stad mogelijk in conflict zijn met de SDG's. Zo is er meer aandacht nodig voor de klimaatimpact van stedelijke groei.

Priorities of the Helsinki City Strategy and SDGs

● Direct positive
 ● Indirect positive
 ● Direct negative
 ● Indirect negative
 ● Conflicting

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
The most equitable and effective place to learn																	
Ambitious climate objectives and nature conservation																	
Art and culture as enablers of a good life																	
An international city of equality																	
Cultivating safe neighbourhoods with distinctive identities																	
A smoothly functioning and beautiful city																	
Intelligent traffic solutions underpin smooth transport																	
Improving the health and wellbeing of Helsinki residents																	
Responsible finances as the basis for sustainable growth																	
Helsinki is an attractive employer																	
Data and digitalisation help run a smart city																	
International workers and businesses find Helsinki appealing																	
Promoting Helsinki's interests nationally and engaging in international cooperation																	

[Voluntary Local Review Helsinki 2023](#), p. 16

Actieplannen en acties

We beschouwen dit als één van de belangrijkste bouwstenen, of je nu een starter of gevorderde bent op vlak van de SDG's. Bij de uitwerking van actieplannen en acties betrek je namelijk een brede groep mensen. Intern en vaak ook extern. Dit biedt opportuniteiten om meer mensen te betrekken in je SDG-verhaal, en om je meerjarenplan te verduurzamen via de SDG's.

Je gebruikt de Agenda 2030 als startpunt voor je actieplannen en acties.

- Organiseer dienstoverschrijdende workshops per Pijler van duurzame ontwikkeling (p. 87).
- Gebruik de SDG-cirkeloefening om bijvoorbeeld per beleidsdoelstelling of per dienst acties te definiëren (p. 84).
- Gebruik het resultaat van je SDG-prioriteitenanalyse:
  - › Welke SDG-subdoelstellingen zijn het belangrijkste en wat betekent dit voor je gemeente? Vertaal die subdoelstellingen naar actieplannen.
  - › Laat elke dienst of departement een dubbelcheck doen voor de prioritaire SDG's.
- Integreer een specifiek actieplan over de implementatie van de SDG's.

Je gebruikt de Agenda 2030 als toetssteen op je actieplannen en acties.

- Gebruik de SDG-cirkeloefening als extra toets op een aantal belangrijke actieplannen of sleutelprojecten (p. 84).
- Gebruik het resultaat van je SDG-prioriteitenanalyse: komen de prioritaire SDG's terug in het voorstel van actieplannen en acties? Waar kan je nog bijsturen? Doe de check op niveau van de MJP-kerngroep, of laat elke dienst of departement een dubbelcheck doen voor de prioritaire SDG's. Idealiter doe je dit voor het volledige MJP, maar je kan ook een aantal actieplannen of sleutelprojecten selecteren.
- Verwerk de (prioritaire) SDG's in inputfiches voor medewerkers (p. 95).
- Doe een check volgens de basisprincipes van de Agenda 2030, zoals aandacht voor meest kwetsbare groepen en brede blik op duurzaamheid. Je kan dit doen voor het volledige MJP, maar ook voor een aantal belangrijke actieplannen of sleutelprojecten (p. 92).
- Houd rekening met zowel positieve als negatieve effecten van je acties op de SDG's. Laat je diensten een inschatting maken voor hun acties, bijvoorbeeld in de inputfiches (p. 95). Of gebruik de SDG-toets⁷ (p. 94) of SDG Impact Assessment Tool (p. 91) voor een aantal sleutelprojecten. Remedieer de mogelijke negatieve effecten waar het kan.

Twijfel je wie je gaat betrekken bij de uitwerking van actieplannen en acties? Maak dan een stakeholdermapping (p. 96).

---

⁷ De SDG-toets is ontwikkeld voor de uitwerking van een concreet project (implementatie MJP), maar kan is ook nuttig in de opmaak van het MJP voor projecten waar je al een vrij concrete invulling voor ogen hebt.

De VVSG biedt inspiratie over de relatie tussen lokale beleidsdomeinen en de SDG's. Hoe draag je bijvoorbeeld vanuit domeinen als mobiliteit, kinderopvang en vrije tijd bij aan de SDG's? Bekijk ook de bijlage 'Schependebevoegdheden gelinkt aan de SDG's' (p. 110).

Sleutelprojecten

Als bestuur identificeer je vaak een aantal sleutelprojecten waar je tijdens de legislatuur extra aandacht aan besteedt in uitwerking, rapportage en communicatie.

Gebruik de Agenda 2030 als criterium om sleutelprojecten te definiëren.

Waar liggen onze grootste hefbomen voor duurzame ontwikkeling?

Neem de basisboodschappen van de Agenda 2030 mee in criteria om sleutelprojecten te definiëren:

- Aandacht voor kwetsbare groepen.
- Projecten met een sociale, ecologische en economische dimensie.
- Nood aan of mogelijkheid tot betrekken van verschillende partners zoals meerdere diensten, externe stakeholders en burgers.
- Effect op langere termijn.

Of integreer de prioritaire SDG's in de criteria.

Is je bestuur nog niet volledig overtuigd van de SDG's? Dan hoef je zelfs niet expliciet te refereren naar de Agenda 2030 en de SDG's. Benoem gewoon de principes of benoem de thema's waar de prioritaire SDG's over gaan. Als een aantal van die criteria al meespelen in de selectie, dan ben je in principe duurzaam bezig.

Je sleutelprojecten kunnen vervolgens een gebalanceerd geheel vormen op basis van verschillende aspecten zoals connectie met meerdere SDG's en diensten, verschillende grootordes van budgetten, en positieve en mogelijke negatieve impact op SDG's.

Gebruik de Agenda 2030 bij de uitwerking van sleutelprojecten.

Zowel bij de opmaak als implementatie van het meerjarenplan kan je sleutelprojecten verduurzamen via de Agenda 2030. Gebruik de basisprincipes, doe de SDG-cirkeloefening, bekijk je prioritaire SDG's of doe de SDG-toets.

Verkenner

Geef het bestuur en de medewerkers informatie over de SDG's en communiceer aan welke SDG's de beleidsdoelstellingen bijdragen. Verwerk de SDG's in inputfiches voor bestuur en medewerkers. Zo kunnen ze bij het opstellen van actieplannen en acties rekening houden met de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling.

Bouwer

Organiseer minstens één dienstoverschrijdende denkoefening over de SDG's, bijvoorbeeld met de SDG-cirkeloefening. Bekijk welke input uit de oefening je laat doorstromen in het meerjarenplan. Laat elke deelnemer 1 actie of aandachtspunt benoemen dat hij of zij meeneemt naar de eigen dienst.

Pionier

Breng ook de mogelijke negatieve effecten op de SDG's in kaart en kijk waar je kan remediëren. Moet je bijvoorbeeld bomen kappen voor de aanleg van nieuwe infrastructuur of herinrichting van wegen? Denk dan na hoe je dit kan opvangen binnen hetzelfde of via een ander project.

Een nieuw MJP biedt de kans om grondig stil te staan bij het gevoerde en toekomstig beleid. Wat willen we verderzetten? Welke acties stoppen we om zo ruimte te maken voor nieuwe activiteiten? Je vindt bij de methodieken op p. 89 een sjabloon voor een **start-stop-continue** oefening.

Agenda 2030 als toetssteen voor acties

Herent bepaalde voor elke actie uit het meerjarenplan aan welke SDG's ze bijdraagt en op welke SDG's er mogelijk een negatief effect is. Ze maakte hiervan een overzichtsexcel. Die excel kon ondersteunen bij de identificatie van sleutelprojecten: welke projecten hebben een connectie met meerdere SDG's? Waar is er potentieel om negatieve impact te reduceren?

Verschillende gemeenten hadden in hun meerjarenplan 2020-2025 een SDG-doelstelling, SDG-actieplan of SDG-actie gekoppeld aan een specifiek thema. Meestal ging het over thema's als klimaat en lokaal mondiaal beleid. Hoewel SDG's organisatiebreed zijn, kan die koppeling aan één thema wel een startpunt vormen. Zo zijn de SDG's alvast expliciet opgenomen in het MJP. De volgende jaren kan je werken aan breder draagvlak en integratie.

Voorbeelden: [Heuvelland](#), [Lint](#), [Vilvoorde](#).

Agenda 2030 als startpunt voor acties

Voor het meerjarenplan 2020-2025 van **Wijnegem** maakte het CBS en personeel de SDG-cirkeloefening. De resultaten zijn doorvertaald naar het meerjarenplan. In het document zelf zijn de SDG-iconen toegevoegd op niveau van de beleidsdoelstellingen.

In **Overijse** waren de SDG's het onderwerp van de jaarlijkse infosessie voor personeel in 2019, gekoppeld aan een SDG-cirkeloefening. Ook in **Zoersel** gebruikten ze de SDG-cirkeloefening voor het MJP 2020-2025. Elke dienst evalueerde huidige acties en dacht na over toekomstacties. De resultaten zijn verwerkt in een excel per dienst. De excel bevat een kolom met huidige acties, een kolom met toekomstacties en een kolom voor elke SDG. Voor elke actie is aangekruist aan welke SDG ze gelinkt is. Voorbeelden van toekomstacties voor de technische dienst: sociale tewerkstelling, elektrische fiets leasen, en energiegebruik gebouwen monitoren. Verschillende suggesties zijn ook uitgevoerd, dit werkte motiverend.

SDG-cirkeloefening Zoersel

De strategische doelstelling 'Het lokaal bestuur - inspireren door het goede voorbeeld te geven' in het MJP 2020-2025 van gemeente Nazareth bevat een operationele doelstelling 'Doe de SDG-toets'. Die bevat twee actieplannen met bijhorende acties:

- De SDG's bekendmaken.
- Kaders uitwerken om de SDG's te verankeren, o.a. toetsinstrumenten voor duurzaam aankopen, duurzaam bouwen en renoveren en sociale aspecten van de reglementen van het lokaal bestuur.

Het MJP 2020-2025 van gemeentebestuur Olen bevat een specifiek actieplan over de SDG's: 'Olen implementeert de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in haar werking.' Dit gaat over acties voor, monitoring en evaluatie van, en communicatie over de 6 prioritaire SDG's. Die prioritaire SDG's zijn bepaald met de materialiteitsmatrix van Antwerp Management School (zie methodiek p. 80).

Indicatoren

Als bestuur wil je niet enkel beleid uitvoeren. Je wil ook de resultaten van je activiteiten opvolgen, weten of je de juiste dingen doet en of je beleid bijdraagt aan een positieve evolutie in je gemeente.

Een eerste stap is de keuze van indicatoren voor je meerjarenplan. Het MAT of de MJP-kerngroep neemt de leiding. Maar ook je medewerkers kunnen mee nadenken. Vraag bijvoorbeeld in de inputfiches of workshops welke instrumenten ze gebruiken om hun acties op te volgen en welke indicatoren ze voorstellen voor hun acties of actieplannen. Bekijk de bijlage 'Overzicht Vlaamse SDG-databronnen' (p. 105) voor een opfrissing van het verschil tussen context-, input-, proces- en effectindicatoren. En voor tips om een evenwichtige en doelmatige indicatorenset te ontwikkelen.

SDG-indicatoren

Je kan bestaande SDG-tools gebruiken om je keuze van indicatoren te inspireren. In de bijlage 'Overzicht Vlaamse SDG-databronnen' (p. 105) vind je een kort overzicht van beschikbare SDG-databronnen in Vlaanderen, met zowel de voor- als nadelen van elke bron. Houd er wel rekening mee dat deze tools vaak contextindicatoren bevatten (omdat data hiervoor centraal beschikbaar is) en dus aangevuld moeten worden met indicatoren die nauwer aansluiten bij de inspanningen van het lokaal bestuur.

De VVSG SDG-indicatorenset is een goed startpunt voor de selectie van indicatoren voor je stad of gemeente. Voor elke SDG-subdoelstelling krijg je een overzicht van mogelijke indicatoren. Afhankelijk van je eigen prioriteiten en accenten, kan je nagaan welke indicatoren voor jouw bestuur aan de orde zijn. De VVSG baseerde zich voornamelijk op centraal beschikbare data (bijvoorbeeld uit de Gemeente-Stadsmonitor en Provincies in Cijfers), aangevuld met een aantal indicatientsuggesties waarvoor lokale besturen zelf de informatie moeten verzamelen. Voor elke indicator is aangegeven of ze opgenomen is in de SDG-monitor voor gemeenten en het SDG-rapport van Provincies in Cijfers. De tool toont ook of er een link is met de SDG-indicatoren en doelstellingen van de federale en Vlaamse overheid. De handleiding op het eerste tabblad bevat een overzicht van gemeentelijke beleidsthema's en lokale SDG-indicatoren. Per thema is indicatief aangegeven bij welke SDG's je in het excel-document één of meerdere SDG-indicatoren kan terugvinden.

Andere tools waar je suggesties vindt van indicatoren waarop je als lokaal bestuur invloed hebt:

- SDG-wijzer. Een online dashboard van meer dan 110 indicatoren ontwikkeld door Zwevegem, Harelbeke, Kuurne en Deerlijk, maar met informatie voor alle Vlaamse gemeenten.
- Nederlandse SDG-indicatorenset: De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) finaliseerde in 2022 een SDG-indicatorenset in samenwerking met verschillende lokale besturen. De basisset omvat gemiddeld vier tot vijf indicatoren per SDG waarvoor de informatie afkomstig is uit landelijke bronnen. Daarnaast stelt de VNG een aantal

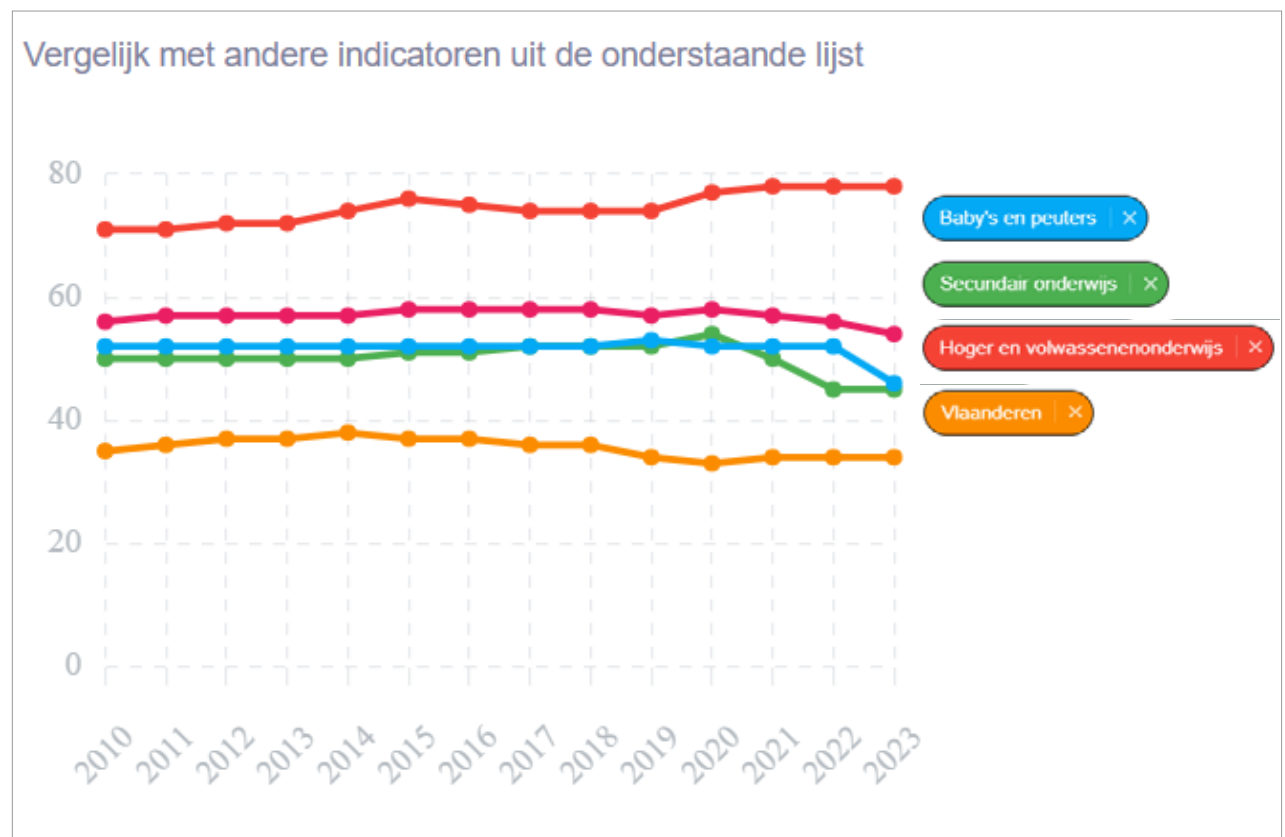
aanvullende indicatoren voor op basis van lokale informatie (gemeentelijke bronnen en informatie van derden).

- In bijlage 2 van de [VVSG inspiratiegids SDG-monitoring en rapportering](#) (dateert van 2022) vind je verschillende voorbeelden van lokale SDG-indicatoren die steden en organisaties wereldwijd hanteren, met focus op indicatoren die inzoomen op inspanningen van het lokaal bestuur (inputindicatoren).

Tools die vooral focussen op contextindicatoren:

- [SDG-monitor](#). Online tool ontwikkeld door Idea Consult en opleidingsinstituut UNU-CRIS. De tool bevat meer dan 200 indicatoren. Je krijgt een score per indicator, per SDG en per subthema in vergelijking met andere Vlaamse gemeenten. Je ziet verder ook hoe je gemeente het doet t.o.v. contextfactoren zoals inkomen en grootte.

Screenshot SDG-monitor subthema's SDG 4 - Evolutie van de geselecteerde SDG doorheen de tijd

- [SDG-rapport van Provincies in Cijfers](#). Rapport per gemeente op basis van 84 indicatoren, met kaarten en grafieken.

Wil je je verder verdiepen in SDG-monitoring? Bekijk dat het luik over SDG-data in de [inspiratiegids SDG's in de omgevingsanalyse](#), en de [VVSG inspiratiegids SDG-monitoring en rapportering](#).

Verkenner

Selecteer op niveau van je beleidsdoelstellingen of prioritaire SDG's een aantal contextindicatoren, bijvoorbeeld uit de SDG-monitor, die je doorheen de legislatuur wil opvolgen omdat ze invloed hebben op hoe je beleid voert.

Bouwer

Zet in op de cascade doelstellingen – actieplannen – acties en probeer voor een aantal SDG's, bijvoorbeeld je prioritaire SDG's, een indicator te kiezen op elk niveau.

Pionier

Formuleer concrete targets voor (een selectie van) indicatoren die op doelstellingsniveau zelfs legislatuuroverschrijdend zijn. 'We willen de wachtrijen voor sociale woningen halveren tegen 2030 (of 2050)' is tastbaarder dan 'We willen de wachtrijen voor sociale woningen verminderen tegen 2030 (of 2050)'.

Zitkubussen Zoersel

Gemeente **Essen** koppelde elk **prioritair actieplan** in het meerjarenplan 2020-2025 aan één of meerdere SDG's. Voor die prioritaire actieplannen zijn ook indicatoren gekozen, gebaseerd op de VVSG SDG-indicatorenset.

De kwartaalrapportage vertelt of de stad op weg is om haar acties te realiseren, maar dat wil niet noodzakelijk zeggen dat de doelstellingen bereikt worden. Daarom investeerde het stadsbestuur van **Harelbeke** in 2020 en 2021 in een SDG-indicatorenset met focus op het niveau van beleidsdoelstellingen. De strategisch planner ondersteunde de diensten, via advies en een handleiding, bij het opstellen van de indicatoren. Als er geen indicatoren gevonden werden op doelstellingsniveau, werd er afgedaald naar het actieplan- of actieniveau. Indicatoren zijn gebaseerd op bestaand cijfermateriaal of er werden nieuwe indicatoren ontwikkeld. **Bij elke indicator is een streefwaarde bepaald voor 2025 (einde van de legislatuur), maar ook 2030** (eindpunt van Agenda 2030). Voorbeeld SDG 13: aantal m² opgebroken ontharding. Streefwaarde 2025 = 5000 m²; Streefwaarde 2030 = 10.000 m².

Halle gebruikte voor het MJP 2020-2025 de **VVSG SDG-indicatorenset** voor de beleidsdoelstellingen. Wanneer ze in deze set geen passende indicator vonden, vulde de stad aan met een eigen indicator, bijvoorbeeld 'tevredenheid over de stedelijke communicatiekanalen' en 'mate waarin we voldoen aan de servicenormen inzake wacht- en responstijden'. **Voor elke indicator is een fiche opgemaakt** met onder meer een beschrijving van de relevantie van de indicator, de gewenste evolutie⁸ en meetfrequentie. De indicatorenset gekoppeld aan de beleidsdoelstellingen (zoals bepaald in 2019) is een bijlage bij het meerjarenplan 2020-25.

De IJslandse hoofdstad **Kópavogur** koos **36 prioritaire SDG-subdoelstellingen**, verspreid over 15 SDG's. Ze kwamen tot die keuze via drie hoofdcriteria: prioritaire doelstellingen van nationale overheid, SDG-subdoelstellingen waarop lokale besturen impact hebben (volgens wereldkoepel UCLG) en projecten waarvoor Kópavogur zich engageert. De voortgang op die prioritaire SDG-subdoelstellingen wordt extra gemonitord. De keuze van indicatoren is gebaseerd op SDG-monitoringsysteem van de OESO (vergelijkbaarheid met andere lokale besturen), ISO 37120 en de Social Progress Index.

(Lees meer over de voorbeelden van Harelbeke en Halle in de VVSG inspiratiegids SDG-monitoring en rapportering)

⁸ Voor een aantal omgevingsindicatoren is geen concrete streefwaarde opgenomen omdat het lokaal bestuur er weinig vat op heeft. De indicator is wel relevant om op te volgen omdat het een indicatie geeft van maatschappelijke evoluties in de stad waarop het lokaal bestuur haar beleid kan afstemmen.

Budgettering

In het meerjarenplan zijn inhoud en budget verbonden. Een doelstellingenboom die werkt aan duurzaam beleid geïnspireerd door de SDG's is dus automatisch al een vorm van SDG-budgettering. Een coherent duurzaam beleid bekijkt de relatie tussen haar doelstellingen en actieterreinen en minimaliseert de negatieve impact van de ene beslissing op een andere. Zo is ook het budget coherent wanneer bijvoorbeeld budgetvoorstellen rond transport en mobiliteit in lijn liggen met klimaatdoelen.

Toch zijn er nog vragen. Kan je budget echt mappen volgens de SDG's? Heeft dat een meerwaarde? Niet alle activiteiten van je gemeente kan je linken aan de SDG's. Eén actie kan daarnaast bijdragen aan verschillende SDG's. Aan welke SDG koppel je het budget dan? Sommige activiteiten kosten ook meer geld, zoals infrastructuurwerken. Maar dat wil niet noodzakelijk zeggen dat SDG 9 (industrie, innovatie en infrastructuur) belangrijker is dan een andere SDG.

Op welke manier kan je toch een bijkomende link leggen tussen gemeentelijk budget en de SDG's?

Het terrein van SDG-budgettering is nog weinig gekend en onderzocht in Vlaanderen. We zien wel een aantal invalshoeken, gebaseerd op ervaring en internationale literatuur:

- Voorzie een **specifiek SDG-budget**, waarbij diensten extra budget kunnen krijgen voor een SDG-actie. Je kan dit jaarlijks ook koppelen aan een specifieke SDG, zie voorbeeld Nazareth hieronder. Wat kunnen die SDG's zijn?
  - › Elk jaar een andere prioritaire SDG, bijvoorbeeld SDG's met de meest groeimarge.
  - › Een SDG waarrond er dat jaar al verschillende initiatieven ingepland staan.
  - › SDG die je kan linken aan een belangrijke maatschappelijke gebeurtenis of trend, bijvoorbeeld in verleden SDG 3 tijdens de coronapandemie of nu SDG 16 voor de vele conflicten wereldwijd.
  - › Thema dat sterk leeft bij partners zoals bijvoorbeeld blijkt uit contacten of bevestigingen.
- **Welke geplande projecten hebben een belangrijke financiële impact**, bijvoorbeeld omdat er veel middelen naartoe gaan? Zorg ervoor dat die projecten duurzaam gepland en uitgevoerd worden. Zie ook actieplannen en acties p. 38.
- **Hecht voldoende belang aan het narratief in budgetvoorstellen**, waarbij bijdrage aan (prioritaire) SDG's duidelijk is. Zowel lokaal als in voorstellen voor bijvoorbeeld Vlaamse of Europese subsidies.
- **Ken een tag toe aan budget voor cross disciplinaire SDG's** zoals gender, klimaat en voeding.
- **Kies voor duurzaam aankoopbeleid en ethisch bankieren**. Overheden hebben een enorme hefboom in handen om de markt te sturen richting duurzamere producten en diensten. Een coherent duurzaam beleid betekent ook duurzaam bankieren met oog voor ethische criteria en vereisten op het gebied van milieu, sociale prestaties, goed bestuur en transparantie.

Het meerjarenplan 2020-2025 van **Nazareth** bevatte een operationele doelstelling 'Doe de SDG-toets', als deel van de strategische doelstelling 'Het lokaal bestuur: inspireren door het goede voorbeeld te geven'. Zo was er ook specifiek budget voor de SDG's. Dat budget is voornamelijk gebruikt om elk jaar dienstoverschrijdend rond een bepaald thema (en dus SDG) te werken.

Voordelen:

- De duurzaamheidsdeskundige kon uitreiken naar andere diensten. SDG-budget maakte het behapbaar om met de SDG's te werken.
- Extra budget gaf medewerkers de mogelijkheid om creatiever en outside the box te denken.

Einddocument

Hoewel het proces primeert, kan je de SDG's ook opnemen in het einddocument. Het is mogelijk om verschillende van de voorbeelden hieronder te combineren.

Als je al ver gevorderd bent in de opmaak van het meerjarenplan of wanneer het proces al afgerond is, kan je in deze stap nog een aantal nuttige ingrepen doen om de SDG's een plek te geven. Een (visuele) verwijzing naar de SDG's, kan sensibiliserend werken voor medewerkers en mandatarissen. Het blijft wel een eerste stap. De finaliteit is duurzamer beleid.

Vervolgstappen bij de implementatie en opvolging van het meerjarenplan zijn nodig.

Noot: Ook in de [inspiratiegids SDG's in de omgevingsanalyse](#) vind je voorbeelden hoe je de SDG's kan opnemen in het einddocument.

SDG's in de inleiding van het meerjarenplan

Inspiratietekst:

Wereldwijde uitdagingen zoals klimaatverandering en sociale ongelijkheid laten zich ook bij ons voelen. Wij gebruiken de Agenda 2030 van de Verenigde Naties met 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals, SDG's) als kompas voor ons lokaal beleid. Want de SDG's vormen een uitgelezen kader om een antwoord te bieden op de uitdagingen van vandaag en morgen.

Het is op lokaal niveau, ook in <gemeente x>, waar de uitdagingen zich laten voelen, maar ook waar de oplossingen liggen. De gemeente is immers het bestuursniveau dat het dichtst bij de bevolking staat, het beste weet wat haar bezighoudt en wat ze nodig heeft. Alle 17 SDG's raken ook aan de bevoegdheden van het lokaal bestuur.

Door de SDG's te integreren in het gemeentelijk meerjarenplan, bouwt <gemeente x> mee aan een duurzame samenleving waarin we beter zorgen voor mensen, milieu, welvaart en democratie. Dit vergt samenwerking. Niet alleen binnen het gemeentebestuur, maar ook met inwoners, verenigingen, ondernemers en andere stakeholders.

De SDG's bieden een uniek kader om lokale prioriteiten te verbinden met mondiale uitdagingen. Ze nodigen uit tot actie en innovatie, en zetten koers naar een toekomst waarin niemand achterblijft. In <gemeente x> vertalen we deze mondiale doelstellingen naar concrete acties. Zo werken we samen aan een leefbare, inclusieve en veerkrachtige gemeente, voor de generaties van vandaag en morgen.

SDG-iconen

Veel gemeenten plaatsten de iconen van de 17 SDG's in hun meerjarenplan 2020-2025. Op niveau van doelstellingen, actieplannen, of prioritaire actieplannen en acties. Een aantal lokale besturen voegden bijkomend een SDG-appendix toe met uitleg over de SDG's. Neem hiervoor het VVSG overzicht van de 17 SDG's als basis.

Voorbeeld meerjarenplan Lichtervelde 2020-25: SDG-iconen bij beleidsdoelstellingen

BD-1: Een veilige gemeente met aandacht voor fietsers en voetgangers

De gemeente Lichtervelde streeft ernaar om de verkeersveiligheid te verhogen en een alomvattend mobiliteitsbeleid te ontwikkelen. We zetten in op een degelijke, veilige en duurzame verkeersinfrastructuur voor onze gemeente met aandacht voor verkeersveiligheid voor voetgangers, fietsers en autobestuurders. Een goed onderhouden wegen-, fiets- en wandelpadennet komt de mobiliteit en de veiligheid van alle Lichterveldenaren ten goede.

Voorbeeld meerjarenplan 2020-2025 Dilsem-Stokkem: SDG-iconen bij actieplannen

Actieplan 4: Uitbouwen van nieuwe en optimaliseren van bestaande outdoor sport- en speelfaciliteiten, zowel binnen als buiten clubverband (AP000004)

Situering

Behoort tot beleidsdoelstelling 2 'Bevorderen van warme, verbindende en gezonde samenleving in alle dimensies en geledingen'. (BD000002)

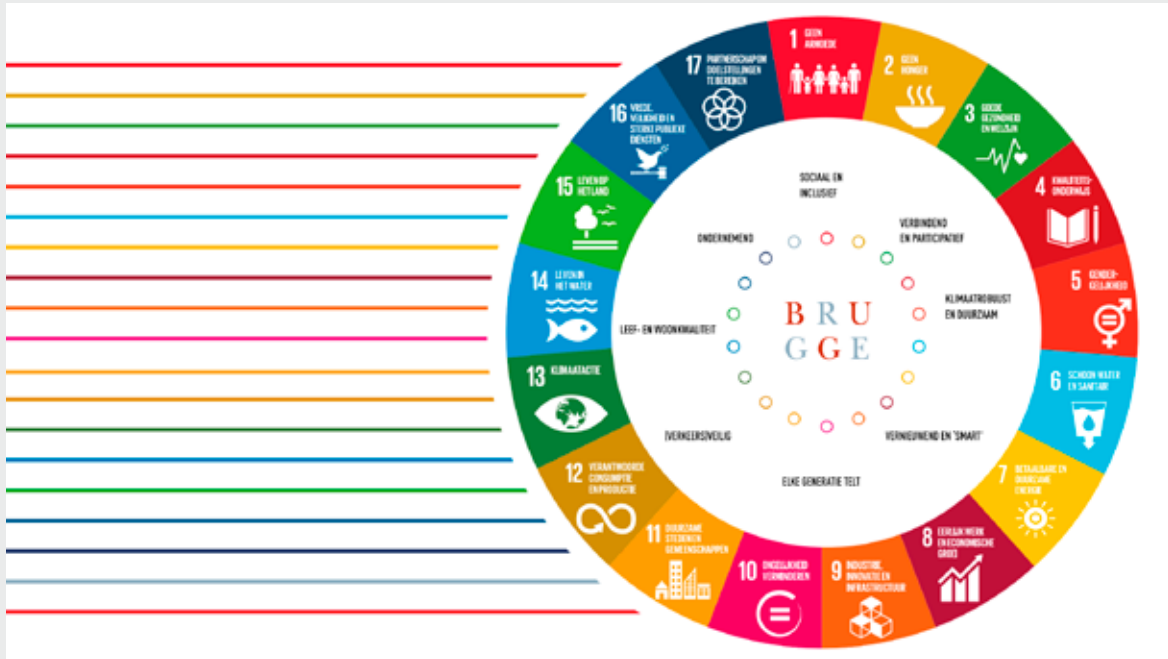

SDG-visual

Plaats kernwoorden uit het meerjarenplan in de SDG-cirkel.

Voorbeeld Brugs beleidsprogramma 2019-2024:

Of licht een aantal actieplannen of acties uit aan de hand van de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling of de 17 SDG's. Je kan je ook beperken tot de prioritaire SDG's.

Het VVSG memorandum voor de bovenlokale verkiezingen in juni 2024 bevat een overzichtstabel met per Pijler een aantal kernvragen aan andere overheden.

Met onze beleidsvoorstellen werken we mee aan de realisatie van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling. We lichten er een aantal uit per pijler van duurzaamheid.	7	9	10	11	16	17	6	14	15	1	2	3	4	5
vrede	vrede en sterke publieke diensten	partnerschap	planeet	mens										
Lokale besourcetekorten en maakingsplanning strategie voor digitale inclusie en digitale inclusie (1) lokale voor lokale en regionale	Verzorgde democratische rol van de gemeenteraad. Lokale besourcetekorten bij uitwerking van Vlaamse, federale en Europese beleidsmaatregelen. Een eerlijke lokale impoort/afzet	Verhoogde toegankelijkheid en beschikbaarheid van data voor de lokale besturen.	Financieel kader voor herbestemming van de transitie naar klimaatneutraal en duurzaam Vlaanderen.	Pijler ondersteuning voor lokale besturen om zoveel mogelijk publieke en dienstverlening als goed draagende publiek en bestuursaanpak te kunnen blijven garanderen.										
De lokale bestuursinstellingen in België worden ondersteund voor de publieke dienstverlening.	Taanpakken met lokale overheden wat inhoudt een vorm van burgerparticipatie.	Wettelijke participatie met lokale besturen voor projecten die vooruitgang brengen en diepzetten in investeringen.	Ondersteuning van lokale besturen om aanpakken en investeringen met een klimaatneutraal, sociaal en sociaal rechtvaardig te maken.											
Effectieve oplossingen voor de afwegende bestuursdiensten van lokale besturen.	Taanpakken met lokale overheden wat inhoudt een vorm van burgerparticipatie.	Centrale overheden gebruiken de SDG's als beleidskader en handelen er ook naar.	Ondersteuning van lokale besturen om aanpakken en investeringen met een klimaatneutraal, sociaal en sociaal rechtvaardig te maken.											
Lokale bestuursinstellingen in België worden ondersteund voor de publieke dienstverlening.	Taanpakken met lokale overheden wat inhoudt een vorm van burgerparticipatie.	Centrale overheden gebruiken de SDG's als beleidskader en handelen er ook naar.	Ondersteuning van lokale besturen om aanpakken en investeringen met een klimaatneutraal, sociaal en sociaal rechtvaardig te maken.											
vrede	vrede en sterke publieke diensten	partnerschap	planeet	mens										
Kader voor lokale bestuursinstellingen voor lokale bestuursinstellingen.	Zaak met lokale bestuursinstellingen voor lokale bestuursinstellingen.	Taanpakken met lokale overheden wat inhoudt een vorm van burgerparticipatie.	Financieel kader voor herbestemming van de transitie naar klimaatneutraal en duurzaam Vlaanderen.	Pijler ondersteuning voor lokale besturen om zoveel mogelijk publieke en dienstverlening als goed draagende publiek en bestuursaanpak te kunnen blijven garanderen.										
Lokale bestuursinstellingen in België worden ondersteund voor de publieke dienstverlening.	Taanpakken met lokale overheden wat inhoudt een vorm van burgerparticipatie.	Centrale overheden gebruiken de SDG's als beleidskader en handelen er ook naar.	Ondersteuning van lokale besturen om aanpakken en investeringen met een klimaatneutraal, sociaal en sociaal rechtvaardig te maken.											

SDG-register of overzichtstabel

In bijlage bij het meerjarenplan toon je de koppeling tussen je meerjarenplan en de SDG's.

Je kan vertrekken vanuit de SDG's en per SDG een overzicht geven van bijhorende acties in het meerjarenplan. Of je vertrekt vanuit je doelstellingenboom en koppelt je (prioritaire) doelstellingen, (prioritaire) actieplannen of acties aan de SDG's. Visueel met de icoontjes of via kruisjes in een tabel met kolom per SDG.

Meerjarenplan Oostkamp 2020-25: Per SDG beschrijving van de actieterreinen van het lokaal bestuur, gevolgd door een overzicht van de acties uit het meerjarenplan. Voorbeeld:

Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

- Een duurzame voedselstrategie ontwikkelen en inventariseren van alle bestaande initiatieven die hiertoe bijdragen, om van daaruit verder richtinggevend en ondersteunend beleid uit te tekenen;
- De korte keten en de verbinding tussen consument en lokale producent stimuleren, bv. door biomarkten te faciliteren;
- Aanbod van gezonde en evenwichtige voeding bij de Dienst Maaltijden in de lokale dienstencentra;
- De biologische landbouw ondersteunen en promoten;
- Allerlei initiatieven van stadslandbouw promoten, bv. volkstuintjes inrichten of buurtwerk ondersteunen om eetbare gevels aan te leggen;
- Compostmeesters opleiden en inzetten;
- Als gemeente op Fair Trade inzetten;
- initiatieven rond voedseloverschotten. Zo zijn er bv. sociale restaurants, sociale kruideniers, voedselbanken en voedselbedeelpunten.

10.2.2 ondersteunen initiatieven rond voedseloverschotten

3.5.6 voedselbedeling: heroriënteren van de huidige voedselbedeling naar een 'sociale kruidenier' met oog voor ontmoeting en duurzaamheid

Meerjarenplan Koksijde 2020-25: bijlage met per SDG bijhorende acties uit het MJP. Eén actie kan bij meerdere SDG's ondergebracht zijn. Bij SDG 11 opdeling in subthema's, in lijn met de SDG-rapporteringscodes. Voorbeeld:

SDG11-01. Duurzaam, veilig en betaalbaar wonen

Duurzaam, veilig en betaalbaar wonen

- ACT-140. Afbraak diverse gemeentelijke gebouwen (domein Windroos, Kerkstraat, Weldadigheidsstraat)
- ACT-152. Het woonloket verder uitbouwen met een energieloket en loket voor duurzaam bouwen
- ACT-160. Bekrachtigen van het burgemeestersconvenant
- ACT-161. Invoeren van klimaatsubsidies
- ACT-168. Architectuurprijzen verder uitbouwen
- ACT-238. Het zorg- en welzijnsaanbod versterken door in kwalitatieve accommodatie te voorzien (Sociaal Huis)
- ACT-251. Werkingsmiddelen woonloket om een efficiënte dienstverlening te garanderen
- ACT-254. Onderzoek naar stimuleringsmaatregelen voor duurzame investeringen meergezinswoningen met WVI
- ACT-258. Het aanbod sociale- huur en koopwoningen uitbreiden
- ACT-259. Het woonplan actualiseren om de lokale woning- en huurmarkt in kaart te brengen
- ACT-262. Uitwerken erfpachtregeling voor betaalbaar wonen gronden Kerkstraat – Karel Vanneckestraat
- ACT-265. Uitwerken initiatieven om betaalbaar wonen mogelijk te maken uitwerken
- ACT-268. Studie uitvoeren over het al dan niet behoud van sociale woningen in eigen beheer
- ACT-497. Aankoop woning Hovenierstraat 17 Koksijde

Meerjarenplan [Damme 2020-25](#): overzichtstabel met SDG-icoontjes op niveau actieplannen.

BELEIDSDOELSTELLINGEN		ACTIEPLANNEN		LINK MET SDG'S
Nr. BD	Omschrijving	Nr. A	Omschrijving	
1	DAMME ZIJT ALS VERBINDENDE PARTNER STERK IN OP SAMENWERKING	1.1	Uitbouwen van diverse vormen van samenwerking en ophalen van een regiecentraal	
		1.2	Realiseren van een nieuw dienstverleningsconcept	
		1.3	Organiseren van burgerparticipatie en inspraak	
2	DAMME IS EEN ZORZAME STAD EN VERSTERKT DE SOCIALE COHESIE	2.1	Versterken van de zorg	
		2.2	Versterken van het vrijwilligersbeleid	
		2.3	Worpen en uitbouwen van ontmoetingsplekken	
3	DAMME IS EEN GEZONDE STAD MET OOG VOOR DE ONTPLOEGING EN PARTICIPATIE VAN GROTE GRONDELINGEN	3.1	Uitbouwen van vorming- en ontploegingsmogelijkheden	

Meerjarenplan [Vorselaar 2020-25](#): overzichtstabel connectie acties en SDG's

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Green armoede	Green honger	Gezondheid & welzijn	Kwaliteits ondernemings	Gender-gelijkheid	Schone water & sanitatie	Duurzame energie	Waardig werk/eco groei	Innovatie & infrastructuur	Ongeveerdheid verminderen	Duurzame gemeensch.	Verantwoord consumeren	Klimaat	Leven in het water	Leven op het land	Veiligheid & publieke d.	Partnerschappen
SD 1: Een duurzame woon-, werk- en leefomgeving met behoud en versterking van de eigenheid																	
BD1 Een actief natuur- en milieubeleid voeren																	
AP1 Afvalbeleid optimaliseren																	
A1 Waken over het principe "de vervuiler betaalt"							x				x	x	x	x	x		
A2 Bestaande samenwerkingsverbanden evalueren en waar mogelijk nieuwe opzetten																	x
A3 Mogelijkheden inzake uitbating recyclepark onderzoeken											x		x				x
A4 Sorteren om afvalcijfers te verbeteren											x		x				

Andere voorbeelden:

- Meerjarenplan [Zandhoven 2020-25](#): volledige doelstellingenboom gelinkt aan de SDG's via icoontjes.
- Meerjarenplan [Boechout 2020-25](#): beleidsdoelstellingen gelinkt aan SDG's.
- Meerjarenplan [Waregem 2020-25](#): de vier prioritaire doelstellingen zijn gekoppeld aan de SDG's. Met 12 van de 17 SDG's was er een match.
- Meerjarenplan [Wevelgem 2020-25](#): bijlage met connectie tussen prioritaire actieplannen en SDG's.
- Meerjarenplan [Beersel 2020-25](#): actieplannen gekoppeld aan SDG-icoonen.
- Meerjarenplan [Balen 2020-25](#): Per SDG zijn de acties in het meerjarenplan opgesomd. Ook aangegeven als er een link is met andere SDG's.
- Meerjarenplan [Lille 2020-25](#): acties gekoppeld aan SDG's

Communicatie over meerjarenplan

Het Retiese meerjarenplan 2020-25 hanteert de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling als vertrekpunt. Hierover communiceerde ze ook naar de burgers in een [beknopte, overzichtelijke brochure](#).

Voorbeeld:

PEACE: EEN LOKAAL BESTUUR MET RETIESE BESTUURSKRACHT

EEN DOORDACHT DIENST- VERLENINGSCONCEPT LEIDT TOT TEVREDEN BURGERS

We blijven inzetten op verschillende kanalen om onze producten tot bij de burger te krijgen. Langskomen op het gemeentehuis, telefoneren en e-loketten moeten daarvoor zorgen.

WE SPRINGEN ZUINIG OM MET DE BESCHIKBARE MIDDELEN ZONDER TE BESPAREN OP KWALITEIT

We springen zuinig om met middelen die zowel lokaal als bovenlokaal worden samengebracht en benutten mogelijke subsidiekansen, zonder in te moeten leveren aan kwaliteit. We blijven onze processen continu verbeteren om deze middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten.

WE ZIJN EEN WENDBARE ORGANISATIE DIE RUIMTE GEEFT

AAN MEDEWERKERS OM TE SCHITTEREN

Tevreden medewerkers zorgen voor tevreden burgers. Onze medewerkers kunnen de nodige vormingen en opleidingen volgen om zich verder te verdiepen in hun vakgebied en kunnen gebruikmaken van kwalitatief werk materiaal om hun job behoorlijk te kunnen uitvoeren. Dankzij een uitgewerkt vrijwilligersbeleid tonen we onze waardering aan vrijwilligers op wie we regelmatig een beroep kunnen doen.

[Informatiebrochure Staden meerjarenplan 2020-25 in vogelvlucht](#): Het bestuur benoemt dat ze de SDG's heeft gebruikt als belangrijke inspiratie voor haar meerjarenplan. Elk thema van haar visie (bv. Staden teelt, Staden droomt, Staden engageert) is gekoppeld aan de SDG-iconen.

Ook [Lille](#) maakte een korte informatiebrochure over het meerjarenplan 2020-25 met referentie naar de SDG's. [Hooglede](#) had eveneens een aantrekkelijke, beknopte brochure met per thema een aantal highlights. Je zou een gelijkaardige aanpak kunnen hanteren gebaseerd op de 5 Pijlers.

Of laat je inspireren door de creatieve aanpak van stadsbestuur [Deinze](#) bij één van de voorbije beleidsperiodes. Ze organiseerde een tentoonstelling voor burgers, bezocht door veel schoolklassen. Elk thema uit het meerjarenplan werd aangekleed en op een leuke manier voorgesteld. Zo was er een donkere kamer voor het thema veiligheid en was er een parcours op basis van de doelstellingen over verkeer. Je kan dergelijk concept SDG-proof maken: een kamer of hoek per SDG of pijler, of uitleg over de SDG's bij de thema's van het meerjarenplan.

Gemeentebestuur Merelbeke maakte overzichtsposters voor elk hoofdthema in haar meerjarenplan 2020-25. De SDG-iconen zijn duidelijk zichtbaar.

SDG's in implementatie meerjarenplan

De opmaak van je meerjarenplan is een belangrijke stap richting duurzaam beleid. Heb je de SDG's dan al meegenomen, dan heb je alvast een goede basis gelegd voor een vervolgtraject. Kwamen de SDG's niet of beperkt aan bod bij de opmaak van je MJP? Bij de implementatie van je beleidsplan zijn er nog heel wat mogelijkheden. In dit hoofdstuk lichten we vijf opties toe met een groot potentieel voor continuïteit, draagvlak en beleidsversterking.

Doe een SDG-check op projecten

Er zijn vaak een aantal sleutelprojecten waar je tijdens de legislatuur extra aandacht aan besteedt. Bijvoorbeeld projecten met een grote financiële input en impact. Of projecten waar verschillende diensten of partners bij betrokken zijn. De Agenda 2030 kan meespelen in de selectie van die projecten (zie p. 39). Maar je kan die projecten ook tijdens de implementatie van je meerjarenplan verduurzamen en dus wat sowieso al gepland staat, versterken met de SDG's. Je vindt in de methodiekensectie (p. 76) een aantal oefeningen waaruit je kan kiezen:

- Toets het project af aan je prioritaire SDG's. Heb je nog geen prioritaire SDG's bepaald? Dan is dat nog steeds een nuttige oefening vanuit beleids- en communicatieoogpunt (pp. 78-83).
- Bekijk de basisprincipes van de Agenda 2030 (p. 92).
- Doe de SDG-toets. Die heeft als voordeel dat je ook kijkt naar mogelijke negatieve impact (en dat je meteen enkele suggesties voor verbeteracties krijgt)(p. 94).
- Gebruik de SDG-cirkeloefening (p. 84) ook op dienstniveau. Je start bijvoorbeeld met een enthousiaste dienst die de oefening toepast op haar plannen voor de komende jaren. Zo verduurzaam je acties op dienstniveau.

SDG-toets in [Harelbeke](#)

De aankoper, duurzaamheidsambtenaar en strategisch planner pasten in 2023 de SDG-toets toe op het bestek voor warme schoolmaaltijden. Ze namen hiervoor ongeveer 1,5 uur de tijd. Zo kwamen ze tot een aantal verbetersuggesties zoals meer punten toekennen aan leveranciers korte keten (SDG 2), nakijken fairtradeproducten (SDG 12) of bekijken hoe de leverancier bijdraagt aan jobcreatie voor mensen die moeilijk toegang hebben tot de reguliere arbeidsmarkt (SDG's 1, 8 en 10). Er kwam ook een concreet beleidsvoorstel voor de volgende legislatuur. Als de aanbieder kiest voor bijvoorbeeld duurzame vis zorgt dit mogelijk voor een hogere prijs. Het bestuur kan het verschil zelf bijpassen voor mensen die het financieel moeilijk hebben, eventueel werken met uitgestelde maaltijden op school, of extra maaltijden laten betalen door ouders die het kunnen en willen.

SDG-toets in [Bocholt](#)

De projectleider maakte de SDG-toets aan de opstart van project lokaal dienstencentrum Het Dorpshuis. Ze vond het een nuttige oefening die je idealiter met meerdere personen invult, inclusief de bestuursploeg. Dat biedt een genuanceerd beeld en motiveert om structureel en op lange termijn na te denken over projecten. Het is de bedoeling om de SDG-toets nog eens te herhalen met de stakeholders van het lokaal dienstencentrum.

SDG-cirkeloefening voor sleutelprojecten in [Lommel](#)

De stad Lommel identificeerde een tiental sleutelprojecten voor het MJP 2020-2025. Per project zijn medewerkers uit verschillende diensten samengebracht. Ze maakten de SDG-cirkeloefening en bekeken positieve en negatieve effecten. Eén van de projecten was de heraanleg van een grote weg. Hiervoor moesten bomen gekapt worden. Hoe gaan we dit compenseren, binnen hetzelfde project of binnen een ander programma van de stad? De infrastructuur doorkruist het grondgebied. Hoe beïnvloedt dit de mobiliteit en bereikbaarheid? Raken de bewoners aan de ene kant van de weg nog makkelijk in het centrum? Ook de bouw van een nieuw klantencontactcentrum werd in de cirkel geplaatst. Na discussie over de impact op SDG 10 (ongelijkheid verminderen) besliste de stad om een traagbalie voor senioren in te richten.

SDG's als afwegingskader voor aanbesteding en proces herontwikkeling binnenstad in [Hengelo](#) (Nederland)

Indieners moesten aantonen hoe ze in het ontwerp en de uitvoering bijdragen aan de SDG's. In de gunningscriteria is rekening gehouden met SDG 11 (duurzame steden en gemeenschappen), SDG 12 (verantwoorde consumptie en productie) en SDG 13 (klimaat). Het gaat dan bijvoorbeeld om circulaire oplossingen, vergroten van biodiversiteit en beperken van uitstoot. Ook co-creatie stond hoog op de agenda. Inwoners, ondernemers, studenten en adviesraden werkten mee aan het ontwerp. Het resultaat is een groene en compacte binnenstad met oog voor onder duurzame mobiliteit en inclusieve speelvoorzieningen. De gemeente en de hoofdaannemer ontwikkelden samen de '[SDG-60 speurtocht](#)'. Via een app maken de speurders kennis met de 11 SDG's waaraan de nieuwe binnenstad bijdraagt. De deelnemers kunnen een prijs winnen bij lokale ondernemers. Meer info over de [aanpak van Hengelo](#).

Cirkeloefening in Harelbeke

Zet jaarlijks een SDG in de kijker

Jaarlijks een SDG in de kijker zetten, heeft verschillende voordelen:

- Stapsgewijs kennis over de SDG's vergroten.
- Gerichtte communicatie zowel intern als extern over die SDG en daaraan gekoppelde thema's. Dat maakt de SDG's behapbaar en concreet. Communiceer bijvoorbeeld via de gemeentelijke informatiekanalen over projecten in het kader van die SDG, verspreid weetjes en inspirerende acties rond die SDG onder het personeel, of laat elke dienst in de interne nieuwsbrief vertellen hoe zij bijdragen aan de SDG.
- Optie om in rapportage naar CBS en gemeenteraad die SDG extra te benadrukken.
- Medewerkers en eventueel externe partners motiveren en mobiliseren om extra inspanningen te leveren voor die SDG, potentieel gekoppeld aan extra budget (zie ook SDG-budgettering p. 46).

Kies bijvoorbeeld voor een prioritaire SDG, een SDG waarrond er dat jaar al verschillende initiatieven gepland staan, of de SDG die het hoofdthema vormt van de jaarlijkse Week van de Duurzame Gemeente.

Gemeente **Evergem** startte in 2020 met een jaarlijkse SDG in de kijker. Voor de keuze van de SDG baseerden ze zich op de beleidsplanning: welke projecten zitten in de pijplijn? Zo was water (SDG 6) het thema voor 2020, omdat er veel water gerelateerde projecten gepland stonden. Iedereen kan dan iets (extra) doen voor dat thema. Dit biedt een duidelijker verhaal dan de eerder ad hoc en vaak weinig gerelateerde initiatieven zoals dikketruindag, kringloopdag en wereldwaterdag.

Thema water in de kijker projectgroep Evergem

Neem deel aan de Week van de Duurzame Gemeente

De Week van de Duurzame Gemeente is een jaarlijkse publiekscampagne georganiseerd door de VVSG. De campagneweek is erop gericht de bekendheid van de SDG's te vergroten bij het brede publiek in Vlaanderen, en om Vlaamse lokale besturen concrete handvaten aan te reiken voor een duurzaam en co-creatief lokaal beleid op de lange termijn. Tijdens de campagneweek hangen deelnemende gemeenten een SDG-vlag uit aan het gemeentehuis en zetten ze hun 'duurzame helden' in de kijker. Deze helden zijn lokale burgers, scholen, bedrijven en verenigingen die in hun werk of dagelijks leven bijdragen aan één of meerdere SDG('s) en daarom de lokale gezichten worden van de 17 mondiale doelstellingen.

Gemeenten die deelnemen aan de Week van de Duurzame Gemeente zijn positief.

- Je kan uitreiken naar verschillende diensten voor de selectie van helden. Zo leren zij de SDG's beter kennen.
- Via de lokale helden geef je een gezicht aan de SDG's. Je kan de helden ook blijvend inzetten, bijvoorbeeld voor duurzaamheidsgesprekken op scholen of als halte op wandelingen of fietstochten.
- De VVSG biedt kant-en-klaar materiaal om te communiceren over de SDG's.
- De organisatie doorheen Vlaanderen met deelname van telkens meer dan 100 gemeenten, vergroot de politieke zichtbaarheid en engagement.
- De campagneweek is een ideale gelegenheid om te communiceren over duurzame beleidsinitiatieven van het lokaal bestuur. Stad Gent grijpt bijvoorbeeld elke Week van de Duurzame Gemeente aan om haar jaarlijks duurzaamheidsrapport te lanceren.

De Week van de Duurzame Gemeente is een goede manier om te sensibiliseren en te communiceren over de SDG's en zo het draagvlak te vergroten. Bekijk ook onze andere tips in de bijlage 'Draagvlak voor SDG's' (p. 102).

Initiatieven voor SDG 4 (kwaliteitsonderwijs) in de kijker tijdens Week van de Duurzame Gemeente in **Gooik**

De Week van de Duurzame Gemeente 2023 stond in het teken van onderwijs. Gemeente Gooik deelde SDG-bingokaarten uit aan scholen en spoorde hen aan om duurzame acties op poten te zetten: zwerfvuil rapen, afvalbeleid op school, scholenveldloop, het promoten van fietsen en

gezond eten, aandacht voor leerlingenwelzijn, bibliotheekbezoeken, enzovoort. Gooikse vierdepijlerorganisaties kwamen in de scholen vertellen over schoolprojecten die ze steunen in het Globale Zuiden. De Gooikse 'Digihelpers' – vrijwilligers die in de bib vragen beantwoorden over digitale toepassingen – werden geëerd als duurzame helden.

Gooikse scholen zetten duurzame acties op poten.

Integreer de SDG's in burgerparticipatie en samenwerking

De SDG's kunnen burgerparticipatie verdiepen, maar ook andere samenwerkingen versterken, bijvoorbeeld met lokale besturen of met bedrijven.

- Neem de SDG's op in **partnerschapsovereenkomsten met burgerinitiatieven** om negatieve effecten op de SDG's te minimaliseren. Doe eventueel samen met hen de SDG-cirkeloefening (p. 84) om te kijken hoe ze hun activiteiten kunnen verduurzamen. Spoor hen aan om de SDG's op te nemen in hun communicatie, zowel inhoudelijk als visueel.
- Doe een SDG-check bij de **beoordeling van burgervoorstellen**, bijvoorbeeld in het kader van participatieve budgetten.
- Integreer de SDG's in je **subsidierglementen**. Vraag indieners om aan te tonen hoe hun project bijdraagt aan de SDG's en hoe ze dit duidelijk zullen maken in hun communicatie.
- Hanteer de SDG's ook om beleidsplanning en -opvolging van **gemeentelijke samenwerkingsverbanden** zoals interafvalcomunales en welzijnsverenigingen te verduurzamen. Bekijk bijvoorbeeld samen met hen welke concrete acties ze per SDG kunnen ondernemen, naar analogie met VVSG's inspiratiefiches per beleidsdomein.
- Richt een **lokaal SDG-netwerk** op met verenigingen, scholen, handelaars en andere partners zoals de Nederlandse gemeenten Delft, Deventer, Utrecht, Den Haag en Oosterhout.

Subsidierglementen **Malle**, **Kruisem** en **Deinze**

Verschillende gemeenten namen de SDG's al op in hun subsidierglementen, meestal in het kader van lokaal mondiaal beleid. Voorbeelden zijn Geel, Harelbeke, Mechelen, Mortsel en Wevelgem.

In Malle is het subsidierglement jeugdwerk in 2020 hervormd. Via het nieuwe reglement kan een aanvrager tot 50 extra punten krijgen voor het ondernemen van duurzame acties en het verwerken van de SDG's in communicatiemateriaal.

Ook in het subsidierglement goede doelen van Kruisem is er extra budget voorzien voor initiatieven die bijdragen aan één of meerdere SDG's.

Stad Deinze kent jaarlijks een burgerbudget toe aan Deinzenaars die zelf een project met maatschappelijke meerwaarde willen realiseren. Bijdrage aan de SDG's wordt meegenomen als criterium bij de selectie van projecten.

SDG-cirkeloefening met wijkambassadeurs in **Deinze**

Om participatie zo mensgericht en nabij mogelijk te maken, werkt de stad met wijkambassadeurs die zich engageren tot een constructieve dialoog met het stadsbestuur. Tijdens een overlegmoment maakten de ambassadeurs kennis met de SDG's via de SDG-cirkel-oefening. Ze kregen vervolgens de vraag om met de SDG's in het achterhoofd naar nodige acties voor hun eigen wijk te kijken.

Verwerk de SDG's in je beleidsmonitoring en rapportage

Hiervoor verwijzen we naar het volgende hoofdstuk.

SDG's in monitoring en rapportage

Elke gemeente, ongeacht haar grootte of SDG-maturiteit, kan aan SDG-monitoring en -rapportage doen. **De Agenda 2030 biedt opportuniteiten om lokale beleidsopvolging en rapportage te versterken.** Omgekeerd brengt dergelijke monitoring en rapportage kansen met zich mee om je SDG-verhaal te dynamiseren en de lokale realisatie van de SDG's te staven.

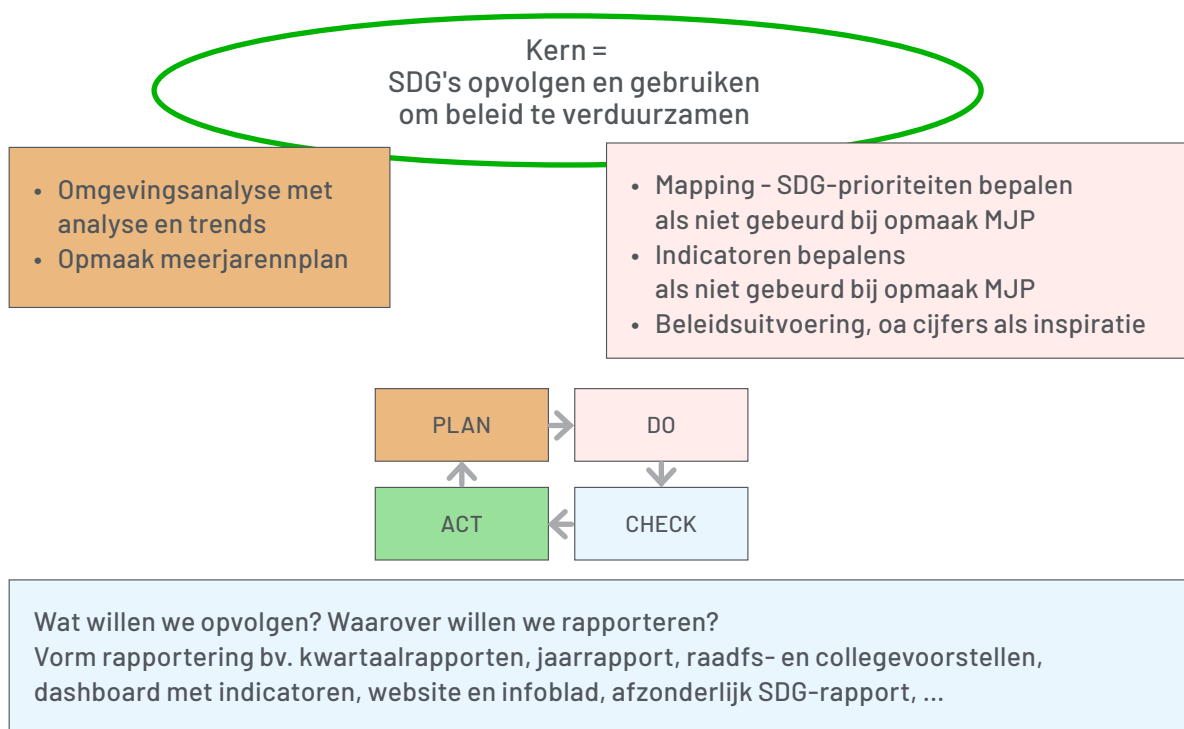
Maak keuzes in wat je gaat opvolgen in het kader van de SDG's. Bijvoorbeeld extra aandacht voor belangrijke maatschappelijke evoluties en uitdagingen zoals vastgesteld in de omgevingsanalyse, focus op een aantal prioritaire SDG's, of opvolging van de SDG-(gerelateerde) indicatoren vastgelegd in je beleidsplan.

Idealiter streef je naar een holistisch aanpak van SDG-monitoring en -rapportage die van toepassing is op je volledige beleid en waarbij de hele organisatie betrokken is. Je kan dit natuurlijk gradueel aanpakken, waarbij je initieel focust op een paar SDG's, een aantal projecten of op een aantal diensten.

Monitoring is een belangrijk onderdeel, maar vanzelfsprekend ook maar een stukje van een breder SDG-beleid. Zo kan niet alle informatie in cijfers gevat worden. De SDG's waarmaken gaat in de eerste plaats over concrete initiatieven nemen en medewerkers en bewoners sensibiliseren voor deze globale ambitie.

SDG-monitoring en -rapportage in de lokale beleidscyclus:

Wil je je verdiepen in SDG-monitoring en rapportering? Bekijk dan zeker het luik over SDG-data in de [VVSG inspiratiegids SDG's in de omgevingsanalyse \(2023\)](#) – met onder andere uitleg over hoe je de SDG-monitor gebruikt – en de [VVSG inspiratiegids SDG-monitoring en rapportering \(2022\)](#).

Wil je de SDG's monitoren?

- Ontwikkel een evenwichtige indicatorenset met aandacht voor de cascade beleidsdoelstellingen, actieplannen en acties. Combineer kwantitatieve en kwalitatieve informatie en formuleer minstens een aantal concrete targets.
- Je kan informatie halen uit verschillende SDG-databronnen voor Vlaamse lokale besturen, zoals de SDG-monitor, het SDG-rapport in Provincies in Cijfers en de VVSG SDG-indicatorset (bijlage 'Overzicht Vlaamse SDG-databronnen' p. 105).
- Er zijn verschillende criteria mogelijk voor de selectie van je lokale SDG-indicatoren zoals vergelijkbaarheid met internationale en nationale indicatoren; evenwicht tussen sociale, economische, ecologische en institutionele duurzaamheid; en crossindicatoren die voor meerdere SDG's van toepassing zijn.
- Er zijn ook criteria om streefwaarden voor je indicatoren te definiëren, zoals het principe van *worst en best performers* waarbij de streefwaarde bepaald wordt door vergelijking met andere gemeenten.⁹

Bekijk de trajecten van Harelbeke, Evergem en Halle in de VVSG inspiratiegids SDG-monitoring en rapportering.¹⁰

Pionier

Ga in gesprek met lokale partners, zoals bedrijven en verenigingen. Verzamelen zij data in kader van duurzaamheid? Is die informatie bruikbaar voor de monitoring van lokaal beleid? Zo versterk je je eigen monitoring en bouw je aan een gedeeld SDG-traject.

SDG-rapportage

Intern en extern rapporteren over je inspanningen voor de SDG's is een krachtig instrument om je visie en impact zichtbaar te maken. Je toont inwoners, bedrijven en andere stakeholders hoe je werkt aan een betere toekomst en legt uit hoe lokale acties bijdragen aan wereldwijde doelstellingen. Een goede rapportering kan ook andere actoren uitnodigen tot samenwerking.

Een aantal pistes voor SDG-rapportage zijn:

- **SDG-rapporteringscodes** op niveau van acties in BBC-software (bijlage 'SDG-rapporteringscodes' p. 108).
- **Kwartaalrapportering en/of jaarrapportering**: je kan bijvoorbeeld de SDG's visueel verwerken in het rapport, uitgaven en voortgang weergeven aan de hand van de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling of de 17 SDG's, of afzonderlijke SDG-fiches toevoegen met een bespreking van een aantal indicatoren en projecten per SDG.
- **Raads- en collegevoorstellen** linken aan de SDG's. Zo houd je de SDG's op de politieke

⁹ Inspiratiegids SDG-monitoring en rapportering, pp. 19-22.

¹⁰ De informatie is niet meer bijgewerkt na 2022 en bevat dus wel niet de recentste informatie over de aanpak van de drie gemeenten.

agenda en spoor je diensten aan om hun dossiers te verbinden met de SDG's. Gebruik bijvoorbeeld de visuele output (staaf- of spindigram) van de SDG-toets (p. 94).

- Weergave **evoluties SDG-indicatoren** via publieke website zoals gemeente X in cijfers of via SDG-dashboards.
- Meer kwalitatieve rapportering met focus op **goede praktijken** bijvoorbeeld via website en infoblad.
- **Specifiek SDG-rapport.**

Als je de SDG's actief hebt meegenomen bij de opmaak van lokale beleidsdoelstellingen en actieplannen, dan heeft rapportage over je beleidsplan automatisch een duurzame insteek. Is je beleidsplan bijvoorbeeld opgebouwd volgens de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling, dan is er vanzelf een sterke relatie tussen beleidsrapportage en SDG-rapportering.

SDG-rapporteringscodes

In het veld 'externe rapporteringscodes' in de BBC-software bieden verschillende softwareleveranciers de mogelijkheid aan om SDG-rapporteringscodes te gebruiken. Hierbij kan je een actie in je meerjarenplan koppelen aan 1 of meerdere SDG-codes. Er is 1 code per SDG (bv. code SDG01). Enkel voor SDG 11 (duurzame steden en gemeenschappen) zijn er 8 deelcodes die onder meer gaan over wonen en erfgoed. Je vindt het overzicht van de SDG-rapporteringscodes in bijlage p. 108.

Voordelen SDG-rapporteringscodes

- De SDG's zijn deel van de bestaande BBC-software, waardoor je als gemeente een rapport kan trekken voor elke SDG.
- Het gebruik van de codes kan helpen om meer inzicht te krijgen op de SDG's waar het bestuur het actiefst rond werkt, zonder hier een oordeel over impact aan te koppelen.
- Je kan meerdere SDG-rapporteringscodes toekennen aan één actie, waardoor de verbondenheid tussen de SDG's duidelijk wordt.
- Door de gemeentelijke diensten en personeelsleden te betrekken bij het toekennen van de SDG-rapporteringscodes, sensibiliseer je over de Agenda 2030.

Aandachtspunten SDG-rapporteringscodes

- Het is in principe een aftoetsingsmechanisme achteraf. Beperk je dus niet enkel tot de codes, maar zoek ook andere invalshoeken voor draagvlak en beleid.
- Er is een risico tot overcodering, waarbij je SDG-rapporteringscodes gebruikt voor nagenoeg elke actie uit het meerjarenplan, ook als die niet noodzakelijk bijdraagt tot duurzame ontwikkeling.
- Je kiest mogelijk een verkeerde SDG-rapporteringscode. Bijvoorbeeld wanneer je een rioleringsactie onder code SDG14 (leven in het water) plaatst, terwijl code SDG06 (schoon water en sanitair) de correcte is. SDG 14 gaat namelijk over zeeën en oceanen. Om dit risico te reduceren, beschrijven we in de bijlage voor elke SDG-rapporteringscode welke thema's eraan gekoppeld zijn.

Het meerjarenplan 2020-25 van Haacht bevat een index met per SDG-rapporteringscode een opsomming van de bijhorende acties in het MJP. Eén actie kan terugkomen bij meerdere codes. Prioritaire acties zijn blauw gekleurd.

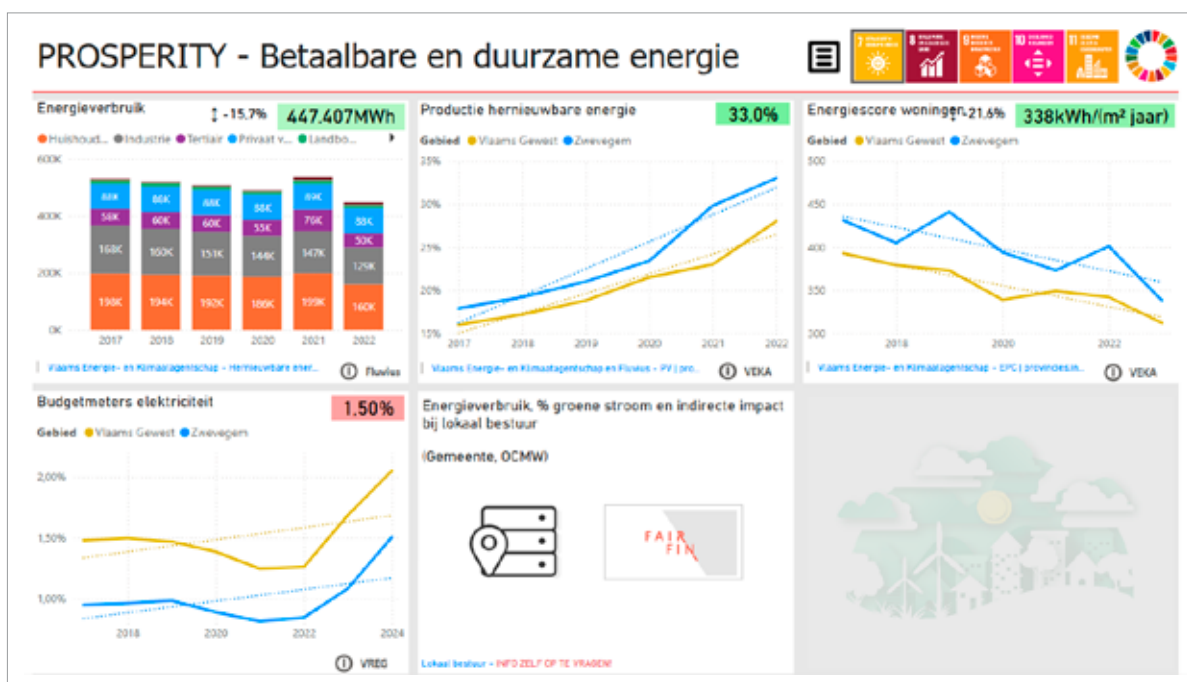
SDG's in raads- en collegevoorstellen

De Nederlandse gemeente Rheden integreerde een verplicht SDG-veld in de sjablonen voor de voorstellen voor Burgemeester en Wethouders (gelijkaardig aan het schepencollege in Vlaanderen) en de gemeenteraad. Bij elk voorstel moeten medewerkers de gerelateerde SDG's (met drie SDG's als richtlijn) aanklikken, vergezeld door een korte toelichting wat de gemeente wil bereiken op die SDG's.

Stad Eeklo voerde in 2024 dezelfde aanpak in. Medewerkers moeten in elk collegevoorstel aangeven op welke SDG('s) het voorstel een positieve impact heeft. In het sjabloon zijn de 17 SDG's automatisch zichtbaar en daarin moeten de indieners de SDG's schrappen die niet van toepassing zijn. In de eerste helft van 2024 kwamen zo SDG's 3, 9, 11 en 16 het meest aan bod.

SDG-dashboard

Zwevegem ontwikkelde samen met buurgemeenten Harelbeke, Deerlijk en Kuurne de SDG-wijzer. Een online dashboard waar je voor elke SDG de evolutie ziet van een aantal vooraf gekozen indicatoren. Het systeem houdt zichzelf up-to-date, je ziet dus altijd de meest recente informatie. Je kan vergelijken met andere gemeenten, je provincie, het Vlaams gewest en referentieregio's. De SDG-wijzer bevat informatie voor elke Vlaamse gemeente

SDG-wijzer: scores van Zwevegem voor SDG 7

Stad Utrecht geeft op Utrecht in cijfers per SDG de evolutie van een aantal kernindicatoren. De stad geeft extra aandacht aan SDG 11, met onderverdeling in thema's als 'verminder milieupact in steden' en 'adequaate, veilige en betaalbare wonen'. De data zijn ofwel centraal of op gemeenteniveau beschikbaar.

Duurzaamheidsrapporten

Stad Gent maakt sinds 2020 een jaarlijks duurzaamheidsrapport. In 2020 maakte de stad een opstartrapport op met data voor alle SDG's. Dit rapport was een interne oefening en bespreekt enkel indicatoren, die grotendeels uit de omgevingsanalyse komen.

Van 2021 tot 2023 werden kwalitatieve rapporten opgemaakt per pijler van duurzame ontwikkeling – People in 2021, Prosperity in 2022 en Planet in 2023. De pijlers Peace (SDG 16) en Partnership (SDG 17) komen aan bod in elk rapport. De focus van deze rapporten ligt extern. Ze belichten goede praktijken van Gentse bodem, uitgekozen door de Gentse stakeholders. Het cijfermatige duurzaamheidsrapport in 2024 vertrok vanuit data in de SDG-monitor, aangevuld met de nulmeting in 2020 en informatie uit de omgevingsanalyse 2024.

Het Gentse duurzaamheidsrapport 2023

Sinds 2018 zijn er steeds meer lokale (en regionale) besturen wereldwijd die zoals Gent een SDG-rapport opmaken van hun gemeente of regio. We noemen die rapporten ook Voluntary Local Reviews. In Frankrijk zijn alle lokale (en andere territoriale) besturen met meer dan 50.000 inwoners verplicht om jaarlijks een duurzaamheidsrapport op te maken. Verschillende Franse steden en regio's maken hierbij de koppeling met de SDG's, zoals Besançon en Niort.

Trajecten Herentals, Berlaar, Deinze en Harelbeke

Herentals: startende gemeente met ambitie

Vorbereiding MJP 2026-2031	De SDG's zijn verweven in de omgevingsanalyse en administratieve beleidsvoorstellen 2024 . In elke sector is een SDG-waakhond aangesteld die ervoor zorgt dat elk beleidsvoorstel gelinkt is aan één of meerdere SDG's. Er is mandaat en draagvlak om SDG's ook bij te nemen bij MJP. Er bestaat een SDG-werkgroep . Leden zijn de projectmedewerker gelijke kansen, diensthoofd gelijke kansen, duurzaamheidsambtenaar en adviseur beleidsplanning en organisatieontwikkeling.
Beleidsprioriteiten en doelstellingen bepalen	De SDG-werkgroep verzamelde bijkomende SDG-input om bestuursploeg en MAT te inspireren in hun keuze van prioriteiten en daaruit volgende doelstellingen: <ul style="list-style-type: none"> • De werkgroep koppelde alle acties en bijhorend budget in huidig MJP aan de SDG's. Ze lijstte een aantal acties op die bijdragen aan duurzame ontwikkeling zoals ontwikkeling stadsbreed warmtenet en cirkelshop voor mensen met kansentarif. • Ze vroeg via intranet ook op welke SDG's de stad volgens hen het meest inzet. • Ze bekeek hoe andere lokale besturen werken met de SDG's. De werkgroep deed een voorzet voor prioritaire SDG's , bekrachtigd door het MAT en later besproken met het CBS. In februari 2025 zijn dit SDG's 1, 3 en 11. In het MJP zal enkel met deze SDG's gelinkt worden in functie van helderheid en focus.
Actieplannen en acties	Het bestuur bepaalt een 15-tal strategische projecten . De basisboodschappen van Agenda 2030 zijn meegegeven als inspiratie voor de keuze van die projecten. Het is de bedoeling om de strategisch projecten uit te werken via de SDG-toets en de SDG-cirkeloefening. Andere projecten worden getoetst aan de prioritaire SDG's.
Budget	Bekijken mogelijkheid om te werken met extra budget voor prioritaire SDG's.
Implementatie MJP	Bedoeling verder sensibiliseren bijvoorbeeld via workshops, podcasts, nieuwsbrief of awards. Jaarlijks uitlichten van 1 prioritaire SDG, zowel naar burgers, beleid als medewerkers.

Bevraging medewerkers op welke SDG's de stad volgens hen het meest inzet.

Contactpersoon:

Kaat Raeymaekers, kaat.raeymaekers@herentals.be
adviseur beleidsplanning en organisatieontwikkeling.

Berlaar: van 17 SDG's naar 5 Pijlers

	MJP 2020-2025	MJP 2026-2031
Vorbereiding MJP		Voor <u>0A Berlaar dienstoverschrijdende Pijlerworkshops</u> (1 per Pijler); Medewerkers gestemd voor 3 meeste prioritaire uitdagingen per Pijler. In workshop 3 tafels: over die uitdaging in gemengde groep (ook telkens andere groepen) nadenken over uitdaging en kansen. Na 20 min doorschuiven naar andere tafel.
Doelstellingen bepalen	Lokale vertaalslag 17 SDG's. MJP-kerngroep (=MAT) toetste productencatalogus af aan SDG's. Elk lid kreeg lijst producten die niet onder hun afdeling vielen, zodat ze die met kritische blik konden bekijken. Elk product gekoppeld aan 1 SDG. Uiteindelijk gekomen tot 13 beleidsdoelstellingen (13 SDG's waarvoor voldoende producten).	Ook keuze voor 5 Pijlers als startpunt doelstellingen MJP. Nadenken vanuit structuur 17 SDG's voor MJP 2020-25 hielp om dienstoverschrijdend doelstellingen uit te werken en hield SDG's blijvend onder aandacht bij implementatie. Maar er waren te veel doelstellingen. Nu keuze voor pragmatischere in steek van 5 Pijlers. Bedoeling om 'Berlaarse' vertaalslag te maken.
Actieplannen en acties	Een breder werkgroup met medewerkers uit verschillende diensten kon feedback geven op de voorgestelde koppeling producten-SDG's. Vervolgens werkte ze acties uit voor de producten, regulier en nieuw.	<ul style="list-style-type: none"> • Analyse van MJP 2020-25 en acties gekoppeld aan 5 P's. • Leidinggevend en zullen 'nieuwe' acties analyseren en onderbrengen bij 5 P's. • Voor actieplannen 5 thema's (zoals beleven, educatie, welzijn) bepaald. Die komen bij elke beleidsdoelstelling en dus bij elke Pijler terug.
Indicatoren	Gebruik VVSG SDG-indicatorenset. Indicatoren waarvoor zelf cijfers kunnen verzamelen, zijn opgenomen in rapportering.	Opnieuw gebruik VVSG SDG-indicatorenset. Bijkomend voor prioritaire acties eigen lokale indicatoren die per kwartaal opgevolgd worden. Ook terug kengetallen.
Budget	Door startpunt 17 SDG's voor beleidsdoelstellingen (BD's), kon je budget koppelen aan SDG's. Doordat diensten activiteiten hadden bij verschillende BD's zijn budgetten samengevoegd.	
Einddocument	SDG's in inleiding. Specifieke actie over SDG's.	Nog onduidelijk
Implementatie MJP	Keuze SDG's voor BD's vertaalt zich automatisch in SDG-rapportering. Deelname Week Duurzame Gemeente.	Met jaarthemata's werken. Idee om interne denktank op te richten over duurzaamheid met deelname vanuit intrinsieke motivatie (bv. iemand van evenementen, burgerzaken, ruimte).

Contactpersoon:

Eva Keirsmakers, Eva.Keirsmakers@Berlaar.be
afdelingshoofd organisatie

Deinze: SDG-monitoring en burgerparticipatie

Deinze hanteert al beperkt de SDG's in het [meerjarenplan 2020-2025](#), met de SDG-iconen op niveau actieplannen. Voorbeeld:

BELEIDSDOELSTELLING OPENBAAR DOMEIN (D04)

Deinze wenst het openbaar domein op een efficiënte manier te onderhouden en vernieuwen met het oog op de creatie van een aangename leefomgeving, dit in overleg met de bevolking en organisatoren

ACTIEPLAN AFVALWATER (AP009)

Deinze voert strategische rioleringsprojecten uit om de zuiveringsgraad van het afvalwater te maximaliseren

The image shows three SDG icons: 6 (Schoon water en sanitair), 9 (Industrie, innovatie en infrastructuur), and 11 (Duurzame steden en gemeenschappen). Each icon is accompanied by its number and a brief description in Dutch.

De **Week van de Duurzame Gemeente 2020** was het **echte startmoment** voor verdere implementatie van de SDG's. De beleidscel trekt het SDG-verhaal, ondersteunt door een **SDG-werkgroep** met deelnemers uit verschillende diensten (minstens 1 persoon voor elke Pijler van duurzame ontwikkeling) en de burgemeester. Er is steun vanuit CBS en MAT.

De voorbijgare jaren ondernam Deinze verschillende initiatieven:

- Blijvende deelname aan Week van de Duurzame Gemeente.
- SDG's in interne externe communicatie.
- Voor periode 2020-2026 elk jaar **3 SDG's in de kijker** voor People, Planet, Prosperity. Zo komen alle SDG's voor die 3 Pijlers aan bod.
- **SDG-cirkeloefening** met alle diensten: wat doen we al en waar kunnen we bijkomende inspanningen leveren in de toekomst.
- SDG-cirkeloefening met wijkambassadeurs: wat is de stand van zaken in onze wijk en welke acties zijn nodig en mogelijk.

- SDG's in criteria selectie projecten burgerbudget.
- Tweejaarlijkse terugkoppeling over stand van zaken SDG-actieplan naar CBS/GR en MAT.
- **SDG-dashboards**:
  - › Dashboard dat voortbouwt op indicatoren uit de [SDG-monitor](#) waarin je kan vergelijken en kan inzoomen op detailgegevens.
  - › Aangepaste Powermonitor Halle waarin je kan filteren op SDG's.

Bekijk ook de video over [SDG-traject van Deinze \(2021\)](#), en aanpak omgevingsanalyse Deinze in [SDG-compilatievideo beleid \(2024\)](#).

Voor de voorbereiding en opmaak van het meerjarenplan 2026-2031 zet Deinze haar SDG-traject resoluut verder.

Vorbereiding MJP 2026-2031	<p>Deinze doorliep een intensief traject voor de <u>omgevingsanalyse</u>, met uitgebreide interne en externe participatie. De SDG's waren het startpunt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • SDG-cirkeloefening tijdens diepte-interviews met selecte groep medewerkers, volgend op online zelfevaluatie met brede groep medewerkers. Oefening met telkens minstens 3 mensen uit de dienst. Met drie lagen gewerkt in de cirkel: omgeving (bv bovenlokaal), organisatie (hoe vertalen naar eigen organisatie), prioriteiten (stop, start, continue). De SDG-cirkeloefening heeft zichtbaarheid en bewustzijn SDG's vergroot. • Data-analyse: SDG-monitor startpunt, aangevuld met SDG-data uit Powermonitor Halle (zie ook bijlage overzicht Vlaamse SDG-databronnen). • Burgerpanel Deinse denkers via willekeurige loting. 5 bijeenkomsten, waarbij een denkmoment voor People, voor Planet en voor Prosperity. Tijdens de bijeenkomst: uitleg over Pijler en bijhorende SDG's, duiding bij trends en cijfers, verder nadenken in kleine groepjes over waar Deinze op moet inzetten. <p>Output:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Rapport SDG's en lokale overheden</u>: relatie SDG's en lokaal bestuur, SDG's in Deinze • <u>Onderzoeksrapport Deinse denkers</u> • <u>Onderzoeksrapport statistieken</u>
Visie en missie	De <u>visie en missie</u> van Deinze ademen de SDG's, waarbij de visie en missie ook een duidelijk startpunt zijn voor de definiëring van de strategische doelstellingen.
Indicatoren	SDG-indicatoren voor beleidsdoelstellingen (die vallen onder strategische doelstellingen). Selectie op basis van SDG-monitor, SDG-rapport in PinC, aangevuld met eigen data.
Implementatie MJP, monitoring en rapportage	SDG-indicatoren worden periodiek opgevolgd. Zo mogelijkheid bijsturen waar nodig. Communicatie naar bestuur en administratie.

Aanpak omgevingsanalyse Deinze 2026-2031

Contactpersoon:

Maarten Quintelier, maarten.quintelier@deinze.be
beleidsmedewerker

Harelbeke: Gefaseerde opbouw naar sterke SDG-integratie

Harelbeke bouwt al sinds 2017 aan een gedragen en uitgebreid SDG-traject. Ze kreeg in 2022 het certificaat van SDG pionier en streeft nu naar het certificaat van SDG champion. Een aantal highlights in hun traject:

- Omgevingsanalyse en administratieve inspiratienota 2018 opgebouwd volgens 5 Pijlers en 17 SDG's.
- Meerjarenplan 2020-2025: SDG-materialiteitsanalyse en lokale vertaalslag van 12 SDG's.
- SDG-werkgroep met medewerkers uit diensten strategische planning, milieu, mondiaal beleid, communicatie, aankopen en lokale economie.
- Interne en externe sensibilisering, bijvoorbeeld via SDG-beleids oefeningen en Week van de Duurzame Gemeente.
- SDG's als kompas voor stedenband met Eenhana. De stedenbandpartners analyseerden onder andere elkaars beleid (bestuursakkoord en meerjarenplan) vanuit een SDG-oogpunt. Ze vertelden wat hen opviel in de beleidsdocumenten van de andere gemeente en gaven input over hoe zij het zouden aanpakken
- SDG-toets bij grote stadsprojecten.
- Versterken duurzaam aankoopbeleid.
- Uitbouw SDG-monitoring met selectie eigen SDG-indicatoren en targets, SDG-dashboard op Harelbeke in Cijfers, en ontwikkeling SDG-wijzer samen met buurgemeenten voor opmaak omgevingsanalyse 2024.
- Ook voor omgevingsanalyse 2024 en opmaak MJP 2026-2031 keuze voor de Agenda 2030.

SDG kick off dag Harelbeke bij start opmaak MJP 2020-2025

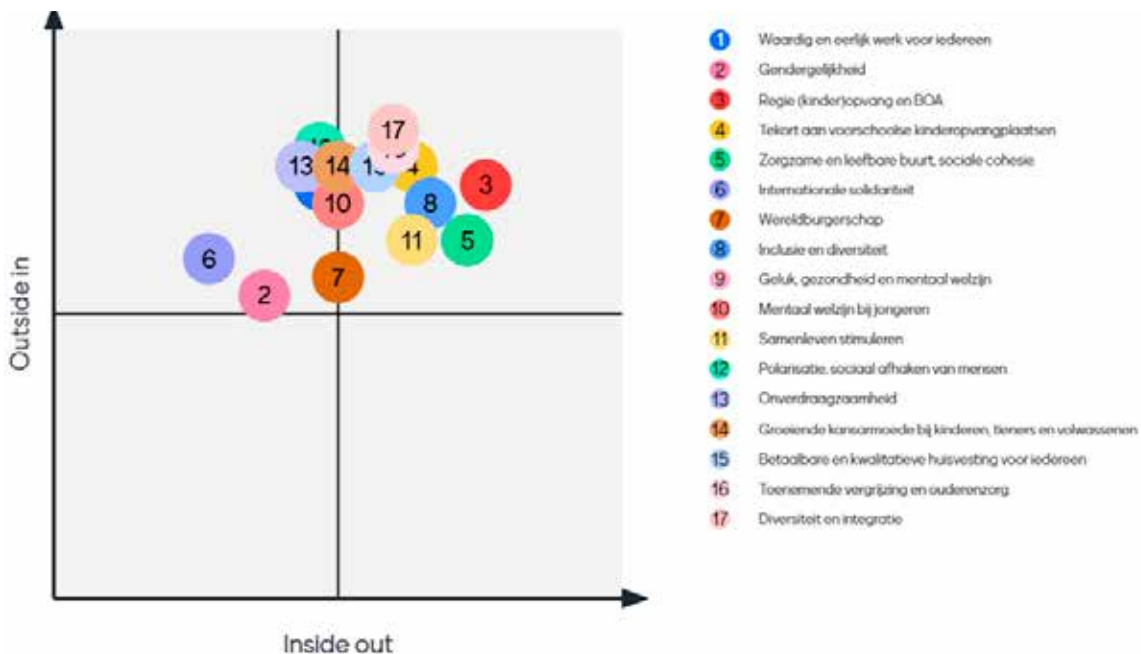
MJP 2020-2025	
Vorbereiding MJP	<p>Tijdens een kick off-moment en vervolgens 3 brainstormsessies (februari-maart 2018) werden de SDG's bekend gemaakt bij de medewerkers van Stad, OCMW, Zorgbedrijf en politiezone. De pijlers van duurzame ontwikkeling – Peace, Partnership, Planet, People en Prosperity – en de bijhorende SDG's vormden de kapstok. Op het kick-off moment vertelde een externe spreker over de SDG's, gevolgd door het verhaal van een Syrische vluchteling in kader van Peace en Partnership. Daarop volgden 3 brainstormsessies, telkens 1 namiddag over People, Planet of Prosperity. Medewerkers van verschillende diensten en uit verschillende stadsorganisaties kregen een fiche met cijfersgegevens voor Harelbeke. Op locatie kregen ze een opdracht. Voor SDG 2 'geen honger', was de bestemming bijvoorbeeld de sociale kruidenier. Daar kregen de medewerkers jetons waarmee zij voor de hele week aankopen deden voor hun gezin. Via de SDG-cirkeloefening formuleerden ze beleidsvoorstellen en postten die op het digitaal platform Citizenlab.</p> <p>Dit interne participatietraject mondde uit in de <u>inspiratienota Goeiemorgen Harelbeke</u>, met daarin de omgevingsanalyse en het ambtelijk memorandum, opgebouwd volgens de 5 Pijlers.</p> <p>De Harelbeekse adviesraden schreven samen een ambitienota met ook de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling als kader. Voorstellen waar iedereen het over eens was zijn opgenomen.</p>
Visie en missie	<p>De visie is herwerkt met een lokale vertaalslag voor de 5 Pijlers.</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Leave no one behind" is het vertrekpunt (People) • Steeds naar duurzame oplossingen zoeken voor maatschappelijke uitdagingen die de levenskwaliteit van alle burgers verhogen (Prosperity) • Het klimaat beschermen voor toekomstige generaties (Planet) • Als organisatie evolueren naar een flexibele, open, extern gerichte en innovatieve organisatie (Peace – Publieke instellingen) • Harelbeke op de kaart zetten als "weireldstad", samenwerken met burgers, bedrijven en partnerorganisaties aan een mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling (Partnership)
Beleidsprioriteiten en doelstellingen bepalen	<p>SDG-materialiteitsanalyse maart-april 2019 (zie p. 31). Februari-april 2019 <u>Ronde van Harelbeke</u>. Zes overlegavonden, telkens gekoppeld aan enkele SDG's. Burgers konden stemmen op SDG's die volgens hen het belangrijkste waren voor de gemeente. Uiteindelijk vertaalslag van 12 van de 17 SDG's naar lokale beleidsdoelstellingen.</p>
Actieplannen en acties	<p>O.a. gebruik van beleidsvoorstellen geformuleerd bij opmaak administratieve inspiratienota a.d.h.v. SDG-cirkeloefening.</p>
Indicatoren	<p>2020-2021 ontwikkeling beperkte en gedragen <u>SDG-indicatorenset</u>: input uit diensten, streefwaarde voor 2025 en 2030.</p>
Budget	<p>Door startpunt 17 SDG's voor beleidsdoelstellingen (BD's), kon je budget koppelen aan SDG's.</p>
Einddocument en communicatie over MJP	<p>SDG's in beleidsdoelstellingen, bv. SDG 03: Harelbeke verzekert een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden.</p> <p>Bij de start van het nieuw meerjarenplan begin 2020 kreeg elke Harelbeekse inwoner en ondernemer een <u>aantrekkelijke brochure over het meerjarenplan</u> in de bus waarin de SDG's en de doelstellingen uit het meerjarenplan werden toegelicht.</p>

Implementatie MJP, monitoring en rapportage	Verder werken op beleid en sensibilisering, bv. oprichten duurzaamheidswerkgroep, SDG-dashboard op Harelbeke in Cijfers, SDG-toets op projecten, SDG's in subsidiereglementen mondiaal beleid en deelname Week Duurzame Gemeente.
MJP 2026-2031	
Vorbereiding MJP	Gezamenlijke omgevingsanalyse met Zwevegem, Deerlijk en Kuurne. Dit heeft geleid tot online SDG-monitoringinstrument <u>SDG-wijzer</u> . Ambtelijke <u>Inspiratienota</u> terug opgebouwd volgens de 5 Pijlers. Met medewerkers ook SDG-game van The Forge gedaan. Mijpalennota voor opmaak MJP.
Beleidsprioriteiten en doelstellingen bepalen	Keuze voor 5 P's als vertrekpunt beleidsdoelstellingen, i.p.v. de 17 SDG's . Dit onder meer vanuit wens om naar minder beleidsdoelstellingen te gaan en Partnerschappen meer te expliciteren. Er is ook een nieuw organogram met 3 clusters (mens, ruimte, ondersteuning) i.p.v. 7 departementen. Door keuze voor 5 Pijlers, kan je ook Planet expliciet op de agenda houden. SWOT per Pijler met de diensten: wat zijn relevante thema's (o.a. op basis omgevingsanalyse), welk cijfermateriaal hebben we, SWOT-analyse (per Pijler soms wel in groepen gesplitst, bijvoorbeeld voor People: onderwijs, vrije tijd, maatschappelijk welzijn), en voorbereiding stakeholderanalyse. Na SWOT's zijn er strategienamiddagen van het MAT , één namiddag per Pijler. Ze starten vanuit de evaluatie van het MJP 2020-25, t bespreken de SWOT's en doen een dubbele materialiteitsanalyse in mentimeter.
Indicatoren	Ambitie om eerst indicatoren te bepalen op doelstellingsniveau en erna pas voor actieplannen en acties.

Dubbele materialiteitsanalyse¹¹ voor People, Huis van het Welzijn (2024)

- **Inside out:** welke impact hebben we zelf als lokaal bestuur op een thema?
- **Outside In:** welke impact heeft het thema op ons als lokaal bestuur (en de beslissingen die wij onvermijdelijk moeten nemen)?
Bv. thema digitale transformatie, inclusie en diversiteit, vergrijzing.

¹¹ Meer info op p. 79

Snapshot uit voorbereiding stakeholderanalyse Huis van het Welzijn (2024)

Stakeholders die een impact hebben op onze werking en organisatie	Macht/invloed	Belang/interesse	Belangrijkste
W13			X
Zorgbedrijf			X
VDAB			
Agentschap Opgroeien			
A Inburgering en integratie			

Stakeholders waarop wij als lokaal bestuur Harelbeke een impact hebben	Macht/invloed	Belang/interesse	Zet een kruisje bij de belangrijkste stakeholders
VZW Kompas			
VZW Dyzo			
Hise			
Poerderie			
Mobiel			

SDG-scholendag Harelbeke tijdens Week van de Duurzame Gemeente 2023.

SDG-streetart in voetgangerstunnel Harelbeke

Sensibilisering over SDG's in Harelbeke

De sterke integratie van de SDG's in beleid heeft een sensibiliserend effect en creëert draagvlak. Bijvoorbeeld de dienstoverschrijdende SDG-cirkeloefeningen, SDG-materialiteitsanalyse met administratie en politiek, interviews met externe partners over duurzaamheid, en betrekken van diensten bij SDG-monitoring.

Harelbeke ondernam daarnaast nog verschillende concrete sensibiliseringsinitiatieven:

- **Streetartprojecten:** in "Tour Elentrik" namen kunstenaars samen met burgers de elektriciteitskastjes onder handen. In de kunstwerkjes zitten verwijzingen naar de SDG's en een QR-code, waarmee mensen meer te weten kunnen komen over de artiest en over de SDG's. Ook de voetgangerstunnel aan het station is opgeleukt met SDG-streetart.
- Harelbeke verdeelt jaarlijks een **SDG-magazine** onder al haar inwoners (tijdens de Week van de Duurzame Gemeente). Daarin vertellen ze welke concrete acties het stadsbestuur onderneemt om Harelbeke duurzamer, groener en socialer te maken. SDG-icoontjes in het personeelsblad en het gemeentelijk infomagazine.
- Met het '**Rainbow Warrior Convenant**' biedt stad Harelbeke de scholen op haar grondgebied een subsidie voor leerlingenprojecten die bijdragen aan de SDG's. Betrokken leerkrachtenteams krijgen vorming over de SDG's en worden klaargestoomd om samen met hun leerlingen het Rainbow Warrior Convenant te realiseren.
- Jaarlijkse deelname aan de **Week van de Duurzame Gemeente**. In 2023 was er een groot scholenevenement voor alle derde en vierde leerjaren. De leerlingen knutselden een tijdscapsule en overhandigden hun duurzame wensen aan het stadsbestuur.

Benieuwd naar het SDG-traject van Harelbeke? Bekijk de informatie op de [website van Harelbeke](#), de video over het [Harelbeekse SDG-traject \(2022\)](#) en aanpak omgevingsanalyse in [SDG-compilatievideo beleid \(2024\)](#).

Contactpersoon:

Ellen -Vandeputte, ellen.vandeputte@harelbeke.be.
strategisch planner

Yves De Bosscher, yves.debosscher@harelbeke.be
beleidsmedewerker milieu

Methodieken

Oefeningen	Voor welke opdracht MJP meest geschikt								Complexiteit	Tijds- investering
	Visie en missie	Prioriteiten bepalen	Doelstellingen	Actieplannen en acties	Participatie stakeholders/ burgers	Indicatoren bepalen	Implemen- tatie MJP	Monitoring en bijsturing		
SDG's in visie en missie	X									
Materialiteitsanalyse Sustenuto		X					(X)		++	+++
Materialiteitsmatrix Antwerp Management School		X					(X)		++	++
5 SDG's met grootste impact CIFAL Flanders		X					(X)		+	+
SDG-cirkeloefening				X	X		X	(X)	+	+(+)
Pijlerworkshops			X	X		X			+(+)	+(+)
Start-stop-continue				X		X		(X)	+	++
SDG impact assessment tool				X			X		++	++(+)
Basisprincipes Agenda 2030			X	X			X	X	+(+)	+(+)
SDG-toets				X			X	X	++	+++
Doelstellingen- en actiefiche		X	X	X		X			+	+
Stakeholdermapping		X	X	X	X		X	X	++	++(+)

SDG's in visie en missie: brainstormoefening

- Stap 1:** De deelnemers kennen de SDG's. Hou het overzicht van de 17 SDG's (p. 99) en de publicatie Lokale schouders voor globale uitdagingen bij de hand.
- Stap 2:** De deelnemers krijgen elk 5 post-its. Op elke post-it schrijven zij 1 woord of concept dat ze linken aan duurzaamheid in de context van de gemeente. Volgende vragen kunnen richting geven:
- Hoe komt duurzaamheid tot uiting in je interne organisatie? En in je externe dienstverlening?
  - Waar wil je naartoe? Hoe wil je dat je gemeente eruitziet in 2030?
  - Waarvoor staat je gemeente? Wat zijn je kernwaarden? Waar geloof je in?
- Stap 3:** Plak de post-its bij de SDG die het meest overeenstemt met het woord dat erop staat. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de cirkeloefening met de 17 SDG's of cirkel met 5 Pijlers. Groepeer dezelfde en gelijkaardige woorden. Als je woorden of concepten hebt uit stap 2 die moeilijk te kaderen zijn binnen de SDG's, houd ze dan apart voor discussie en bespreek welke van deze woorden en concepten je wil meenemen in de uiteindelijke visie en missie.
- Stap 4:** Bespreek het resultaat in groep. Bij welke SDG's plakken de meeste woorden? Weerspiegelen deze SDG's en woorden de elementen die in je missie en visie moeten terugkomen? Bij welke SDG's plakken de minste woorden? Weerspiegelen deze de SDG's die je niet in je missie en visie wil opnemen of zijn dit blinde vlekken waar je niet aan hebt gedacht, maar waar je toch aandacht voor wil hebben?
- Stap 5:** Selecteer een werkbaar aantal woorden. Bespreek in groep wat deze woorden betekenen en omvatten in de context van je gemeente.
- Stap 6:** Schrijf op basis van stap 5 je visie en missie uit. Mogelijkheden:
- Vermeld uitdrukkelijk dat je gemeente wil bijdragen aan de Agenda 2030 en/of de SDG's.
  - Benoem de SDG's die duidelijk naar voor komen.
  - Plaats de woorden die uit de oefening naar voor zijn gekomen in een SDG-sjabloon en neem zo de SDG's visueel op in je visie en missie.

- Vertrek je vanuit je bestaande visie en missie? Plaats dan je visie en missie in de cirkel van de 5 P's. Laagdrempelig, maar effectief.

Prioriteiten bepalen: SDG-materialiteitsanalyse Sustenuto

De SDG-materialiteitsanalyse van Sustenuto maakt deel uit van de SDG-handleiding voor overheidsinstanties van de Vlaamse overheid i.s.m. Sustenuto.

In een exceltool ga je per SDG-subdoelstelling¹² na welke impact je als bestuur zou kunnen hebben. Het gaat dus niet om welke impact je al hebt of wenst te hebben. Volgende impact is mogelijk:

- Materieel: Directe significante impact door de kernactiviteit van de organisatie
- Verbonden: indirecte impact door de kernactiviteit van de organisatie
- Andere: niet-significante impact, eerder vrijwillige impact

Elk type impact heeft een gewicht: materiële impact = 3; verbonden impact = 1; geen impact = 0. Op het einde van de analyse zie je op welke SDG's of subdoelstellingen jouw bestuur de meeste impact kan hebben. Deze analyse vormt de basis voor de discussie over de prioritaire SDG's voor jouw bestuur. Welke SDG's scoren het hoogst? Zijn er significante verschillen in de scores tussen zij die de tool ingevuld hebben? Zijn de SDG's met de hoogste score ook onze prioritaire SDG's of zijn er bijvoorbeeld SDG's waar we als bestuur een (vrijwillige) impact op wensen te hebben, maar die minder tot de kerntaken van het bestuur behoren?¹³

Complexiteit en tijdsinvestering

- Het gebruik van deze tool vraagt een zekere tijdsinvestering: minimaal 1 uur per persoon om de analyse in te vullen, aangevuld met een synthese door het MAT of kerngroep van het MJP, en gesprek met de bestuursploeg.
- De omschrijving van de SDG-subdoelstellingen is soms abstract en complex.

Voordelen

- Je analyseert op niveau van de SDG-subdoelstellingen. Dit maakt de tijdsinvestering groter, maar zorgt wel voor een veel beter begrip van de SDG's. Je ontdekt wat elke doelstelling inhoudt. Bijvoorbeeld dat SDG 2 'geen honger' ook gaat over de manier waarop voedsel geproduceerd wordt. Of dat een lokaal aankoopbeleid deel uitmaakt van SDG 12 'verantwoorde consumptie en productie'.
- Je kijkt verder dan de huidige situatie en maakt een inschatting van mogelijke impact. Dit helpt om SDG(-subdoelstellingen) te identificeren waar nog groeimarge is.
- De scores zorgen voor een vorm van objectivering.

¹² Elk van de 17 SDG's bestaat uit een aantal subdoelstellingen. In totaal zijn er 169 subdoelstellingen.

¹³ Bij VDAB bijvoorbeeld is ervoor gekozen om de ecologische doelstellingen mee te nemen bij de prioritaire SDG's (in het eigen beleid, bv. wat betreft aankopen en medewerkers), ook al behoort dit niet tot de kerntaken van VDAB.

Aandachtspunten

- Laat een aantal sleutelfiguren (bv. schepenen, leidinggevendenden, kerngroep MJP) individueel de materialiteitsanalyse invullen en tel de scores op. Vul de analyse idealiter aan met interviews met leidinggevende ambtenaren en het college (waar zijn we als lokaal bestuur goed in en wat vinden we belangrijk).
- Je kan de materialiteitsanalyse ook per dienst of departement doen. De dienst of het departement zorgt er bijgevolg voor dat haar prioritaire SDG's meegenomen worden bij de uitwerking van de actieplannen en acties in het meerjarenplan.
- Niet alle 169 subdoelstellingen zijn relevant voor je bestuur. Je kan met een kerngroep eerst de relevante subdoelstellingen selecteren en enkel de materialiteitsanalyse uitvoeren voor deze subdoelstellingen. Dit zorgt er ook voor dat de percentuele scores voor de SDG's minder vertekend zullen zijn doordat niet-relevante subdoelstellingen de score voor een SDG niet naar beneden trekken. Dit staat ook toegelicht in de exceltool.
- Hou bij de materialiteitsanalyse ook rekening met het intern beleid van je gemeente, zoals personeelsbeleid, aankoopbeleid en het beheer van de eigen gemeentelijke gebouwen. Het gaat niet enkel om de dienstverlening van het lokaal bestuur.

Dubbele materialiteitsanalyse

Bedrijven die CSRD-plichtig zijn, doen een dubbele materialiteitsanalyse. Ook als lokaal bestuur is zo'n oefening nuttig. Je hebt verschillende workshops nodig om tot het eindresultaat te komen. Maar je hebt wel een uitgebreide en gefundeerde analyse voor je beleidsprioriteiten op korte en lange termijn.

De kern van een dubbele materialiteitsanalyse ligt hem in de inside out en outside in benadering:

- Inside out: welke impact hebben we zelf als lokaal bestuur op een thema?
- Outside In: welke impact heeft het thema op ons als lokaal bestuur (en de beslissingen die wij onvermijdelijk moeten nemen)? Bv. thema digitale transformatie, inclusie en diversiteit, vergrijzing.

In die zin is de dubbele materialiteitsanalyse een gevorderde vorm van de materialiteitsanalyse van Sustenuto. Je kijkt namelijk niet alleen naar de impact die je als lokaal bestuur kan hebben op de SDG-subdoelstellingen (inside out). Je bespreekt ook hoe de context en evoluties voor een SDG-subdoelstelling effect heeft op hoe je lokaal beleid voert (outside in).

Prioriteiten bepalen: materialiteitsmatrix Antwerp Management School

De 17 SDG's worden in een materialiteitsmatrix geplaatst. Bekijk eerst de horizontale as en vervolgens de verticale as.

- Rangschik de 17 SDG's op de horizontale as van links naar rechts. Links = het lokaal bestuur kan nog weinig impact hebben op die SDG. Rechts = het lokaal bestuur kan nog veel impact hebben op die SDG.

Bv: er zijn in je bestuur al veel inspanningen genomen wat betreft waterbeheer en er is op dit vlak nog weinig bijkomende impact mogelijk. SDG 6 (water) plaats je bijgevolg links op de as.

- Verplaatst de 17 SDG's in een tweede stap naar boven of naar onder in de matrix naargelang de potentiële impact op stakeholders. Verplaats de SDG naar onder als er nog weinig positieve of negatieve impact mogelijk is op stakeholders. Verplaats de SDG naar boven als er nog veel positieve of negatieve impact mogelijk is op stakeholders.

Bv: SDG 4 rond onderwijs kan een grote impact hebben op de stakeholders (de onderwijsinstellingen in je gemeente), maar als bestuur heb je hier misschien weinig impact op omdat er geen gemeentelijk onderwijs is.

De meest prioritaire SDG's zullen rechtsboven in de matrix staan. Kijk vervolgens naar de SDG's linksboven en rechtsonder: neem je deze ook nog mee als prioritaire SDG?

Bij deze oefening gaat het er dus vooral om de SDG's te identificeren waar je als lokaal bestuur nog bijkomende inspanningen kan leveren, waar er nog de meest groeimarge ligt. Het kan dus zijn dat je een sterk beleid hebt wat betreft armoede of waterbeheer, waar ook de nodige middelen aan gekoppeld zijn, maar dat je hier de komende jaren weinig bijkomende inspanningen gaat leveren. De bijhorende SDG's zijn bijgevolg niet prioritair. De prioritaire SDG's zijn diegene waar je bijkomend inspanningen kan en wil doen.

Complexiteit en tijdsinvestering

Gemiddelde complexiteit. Ga uit van een halve dag voor de workshop, met erna nog wat verwerkingstijd.

Voordelen

- Je werkt op het niveau van de 17 SDG's en niet op niveau van de subdoelstellingen. Dit geeft minder diepgang, maar zorgt wel voor een laagdrempelige oefening om prioritaire SDG's te bepalen.
- Je houdt expliciet rekening met stakeholders.
- Je kijkt naar groeimarge, waardoor je voor de prioritaire SDG's verder gaat dan bestaand beleid. Je kijkt hoe je extra inspanningen kan doen en dus duurzamer beleid kan voeren voor die SDG's.

Aandachtspunten

- Doordat je niet op het niveau van de subdoelstellingen werkt, riskeer je een verkeerde of onvolledige interpretatie van waar elke SDG over gaat. Gebruik daarom minstens het kort [overzicht van de 17 SDG's](#) (p. 99).
- De SDG's die je identificeert via deze oefening zijn niet noodzakelijk de belangrijkste thema's voor je meerjarenplan. Je doelstellingen en actieplannen gaan namelijk niet uit van wat je meer kan en moet doen. Je integreert ook sterk beleid en beleid dat je wil verderzetten. Je gebruikt de prioritaire SDG's voornamelijk als een check op je doelstellingenboom en om acties te bepalen.
- De oefening is ook nuttig in een latere fase van de opmaak van je meerjarenplan. Je maakt je doelstellingenboom en acties op. En dan komt het financiële plaatje en moet je keuzes maken. Als je op dat moment een aantal prioritaire SDG's bepaalt, helpt het om die keuzes meer beargumenteert te maken.

Prioriteiten bepalen: 5 SDG's met grootste impact CIFAL Flanders

De oefening is ontworpen door CIFAL Flanders (International Training Centre for Authorities and Leaders), een internationaal trainingscentrum verbonden aan UNITAR.

Stel een groep samen die de oefening zal maken. Deze kan bestaan uit enkel mandatarissen, maar ook uit zowel mandatarissen als ambtenaren.

Gebruik onderstaande tabel om je prioritaire SDG's te bepalen. Elke persoon rangschikt in de eerste kolom 5 SDG's waarvan hij/zij gelooft dat zijn/haar lokaal bestuur er de grootste impact op kan hebben. Gebruik een score van 5 (grootste impact) tot 1.

Impact volgens CIFAL Flanders: zijn werkelijke effecten op de samenleving. Die kunnen het direct resultaat zijn van de activiteiten van de organisatie of een indirect resultaat. De impacts van een organisatie bevinden zich niet enkel in het 'hier en nu', maar ook in het 'elders en/of later', rechtstreeks of onrechtstreeks. Als je ook hiermee rekening houdt in je analyse, zal je ongetwijfeld bijkomende impactzones blootleggen, waar de organisatie een rol in speelt of zou kunnen spelen.

Bespreek daarna de scores in groep en kom tot een gezamenlijke top 5; plaats deze score in de tweede kolom.

Complexiteit en tijdsinvestering

Beperkte complexiteit en realistisch in een workshop van 2 tot 3 uur. Je kan de oefening zelfs gebruiken als een kennismaking met de SDG's en om een eerste indruk te krijgen van SDG's die voor je bestuur belangrijk zijn; reken hiervoor een uur.

Voordelen

Je werkt op het niveau van de 17 SDG's en niet op niveau van de subdoelstellingen. Dit geeft minder diepgang, maar zorgt wel voor een laagdrempelige oefening om prioritaire SDG's te bepalen. Zo kan je met een beperktere tijdsinvestering bijvoorbeeld ook mandatarissen betrekken.

Aandachtspunten

Doordat je niet op het niveau van de subdoelstellingen werkt, riskeer je een verkeerde of onvolledige interpretatie van waar elke SDG over gaat. Gebruik daarom minstens het kort overzicht van de 17 SDG's (p. 99).

		SDG 1: Beëindig armoede overal in al haar vormen.
		SDG 2: Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw
		SDG 3: Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden.
		SDG 4: Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen.
		SDG 5: Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes.
		SDG 6: Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen.
		SDG 7: Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen.
		SDG 8: Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen.
		SDG 9: Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie.
		SDG 10: Dring ongelijkheid in en tussen landen terug.
		SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam.
		SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen.
		SDG 13: Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden.
		SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen.
		SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug, en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.
		SDG 16: Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzekert toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen.
		SDG 17: Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling.

SDG-cirkeloefening

De cirkeloefening is een makkelijke oefening die je kan gebruiken voor verschillende doeleinden en in verschillende fases van opmaak en uitvoering meerjarenplan. Gebruik ze om doelstellingen en acties uit te werken, tijdens participatie-initiatieven, of om concrete projecten te verduurzamen. Of gebruik de oefening als kennismaking met de SDG's waarbij je in een half uurtje samen nadenkt over wat de gemeente al doet dat bijdraagt aan de SDG's.

Stap 1: Organiseer gesprekstafels

- Organiseer gesprekstafels per Pijler, beleidsdoelstelling of cluster van thema's. Of organiseer dienstoverschrijdende werkmomenten zonder specifieke focus.
- Gebruik je de SDG-cirkeloefening in een latere fase om concrete actieplannen of projecten uit te diepen? Plaats dan het actieplan of project in het midden van de cirkel.

Wie neemt deel?

- Idealiter is de oefening dienstoverschrijdend. Zo krijg je een brede, geïntegreerde blik op de besproken thema's of beleidsdoelstellingen. Je kan de cirkeloefening ook per dienst of departement organiseren, maar dan mis je de kruisbestuiving.
- Betrek waar mogelijk en opportuun ook externe partners. Een stakeholdermapping helpt je om de belangrijkste stakeholders te identificeren (p. 96).
- Duid per gesprekstafel een trekker aan die notities neemt en de informatie verwerkt.

Stap 2: Geef informatie over de SDG's

Geef op voorhand of tijdens de gesprekstafel basisinformatie over de Agenda 2030 aan de deelnemers. Geef een korte presentatie, toon de [SDG introductievideo van de VVSG](#), verspreid de [Lokale schouders voor globale uitdagingen](#), of gebruik het kort [overzicht van de 17 SDG's](#) (p. 99).

Stap 3: Werk acties uit

Je kan kiezen uit verschillende SDG-cirkels:

- [Basiscirkel 17 SDG's](#)
- [Cirkel met drie niveaus \(intern - lokaal - mondiaal\)](#)

Denk na:

- Wat doe je al dat bijdraagt aan de SDG's voor de besproken Pijler, beleidsdoelstelling, thema of project? Noteer 1 actie per post-it. Een actie kan je vaak linken aan meerdere SDG's. Plaats de post-it daarom bij de meest relevante SDG, maar schrijf op de post-it aan welke andere SDG's de actie nog gelinkt is.
- Wat kan je nog meer doen? Zijn er bijvoorbeeld SDG's waar je momenteel weinig tot geen post-its hebt? Is dit omdat het lokaal bestuur weinig impact heeft op die SDG? Of kan je als lokaal bestuur toch actie ondernemen? Als je denkt dat er voor een bepaalde SDG wel groeipotentieel is, maar je weet niet goed hoe je dit kan invullen, bedenk dan bij wie je je oor te luister kan leggen. Noteer 1 actie per post-it; neem andere kleur post-it dan in de vorige stap.

Opmerking: Gebruik je de basiscirkel? Waak erover dat er op verschillende niveaus nagedacht wordt. Bekijk niet enkel de dienstverlening, maar ook wat je intern doet en kan doen rond bijvoorbeeld aankoopbeleid, personeelsbeleid en gemeentelijke gebouwen.

Stap 4: Maak keuzes

Bespreek welke acties je wil weerhouden.

Heb je weinig tijd? Geef elke deelnemer een aantal kleine stickerbolletjes. Iedereen kleeft de stickers bij de acties die voor hem of haar het belangrijkste zijn voor het nieuwe meerjarenplan of voor het project.

Is er ruimte en ambitie om de keuzes uitgebreider te behandelen?

- Plaats enkele acties in het midden van de cirkel. Ga na of je de actie nog kan verduurzamen, door voor elke SDG na te gaan of je actie er (nog meer) aan kan bijdragen, bijvoorbeeld via samenwerking met verschillende diensten.
- Doe een start-stop-continue oefening voor de besproken acties (p. 89).

Stap 5: verwerk de informatie

Neem de input mee in de verdere uitwerking van het meerjarenplan of project. Integreer de informatie bijvoorbeeld in een tabel. Fictief voorbeeld voor SDG 13:

Pijler	SDG	Doelstelling	Actieplan	Prioritair	Acties uit cirkeloefening	Prioritair	Link met andere SDG's
Planet	13	De CO ₂ -uitstoot op het gemeentelijk grondgebied vermindert met 20% tegen 2030	We verhogen het aandeel hernieuwbare energie	nee	Werken aan draagvlak voor windenergie	Nee	7, 11, 17
					PV-panelen installeren op gemeentelijke gebouwen	Nee	7, 9, 11, 16
			We verminderen CO ₂ -uitstoot van transport en mobiliteit	nee	Stimuleren van gebruik openbaar vervoer via gratis bus- en treinabonnementen voor jongeren en 65-plussers	Nee	1, 11
			We verminderen de CO ₂ -uitstoot in de bebouwde omgeving	ja	Wijkrenovatie van sociale woningen	Ja	1, 7, 9, 10, 11
					Sensibiliseringscampagne naar inwoners, verenigingen en middenstand om verplaatsingen met de fiets te doen	Nee	3, 11, 17
					Autoluwe binnenstad door Park & Rides, een wijkcirculatieplan en een dynamisch parkeergeleidingssysteem	Ja	3, 9, 11

Complexiteit en tijdsinvestering

Laagdrempelige oefening die je met iedereen kan doen, en die je makkelijk kan faciliteren. Tijdsinvestering kan je zelf wat invullen. Om een degelijke oefening te maken met uitgebreide input, reken je best op een workshop van een halve dag. Maar je kan ook in een half uur tot een uur wat eerste ideeën verzamelen. De oefening leent zich ook goed voor een 'train the trainer' aanpak. Organiseer ze bijvoorbeeld voor de diensthoofden (al dan niet begeleid door de VVSG) en laat iedereen daarna aan de slag gaan met de eigen dienst.

Voordelen

- Laagdrempelige oefening die weinig tot geen voorkennis van de SDG's vereist.
- Je kan de oefening zo kort of zo uitgebreid behandelen als je wil.
- Mogelijkheid om dienstoverschrijdende werkmomenten te organiseren.
- Je kan de oefening gebruiken bij opmaak MJP, bij verdere implementatie en in participatiemomenten met burgers en stakeholders. Die brede inzetbaarheid maakt de oefening herkenbaar.

Aandachtspunten

- Je werkt op niveau van de 17 SDG's. Zorg ervoor dat het duidelijk is waar elke SDG over gaat. Gebruik daarom minstens het kort [overzicht van de 17 SDG's](#) p. 99).
- Houd steeds rekening met je eigen werking (bv. personeels- en aankoopbeleid) en dienstverlening. Besef dat je met heel wat acties ook een mondiale impact kan hebben, bv. via wereldburgerschap, beperken CO2-uitstoot, of via sociale en ecologische criteria in aankopen.
- Een facilitator die niet gelinkt is aan de beleidsdoelstelling, actieplan of project dat besproken wordt, kan helpen om out of the box te denken en blinde vlekken te identificeren.

Pijlerworkshops

Organiseer een workshop per Pijler van duurzame ontwikkeling: People, Planet, Prosperity, Peace en Partnership. Je kan er ook voor kiezen om Partnership en eventueel Peace te integreren in de workshops over People, Planet en Prosperity. Gebruik dan bijvoorbeeld de discussievragen onder SDG 16 (Peace) en 17 (Partnership) uit VVSG's SDG-toets¹⁴ als input voor de workshops rond People, Planet en Prosperity: Dragen we met onze acties voor People bij aan efficiënte en transparante dienstverlening en communicatie (Peace)? Worden onze acties voor Planet op een inclusieve en participatieve manier vormgegeven (Peace)? Kunnen we met onze acties voor Prosperity bijdragen aan capaciteitsopbouw in het Globale Zuiden (Partnership)? Enzovoort.

Je kan er ook voor kiezen om Peace en Partnership wel apart te behandelen maar samen te voegen in één workshop, dan heb je in totaal 4 Pijlerworkshops.

Verschillende gemeenten organiseerden al [pijlerworkshops voor hun omgevingsanalyse, zoals Maldegem](#).

Geef op voorhand of tijdens de workshops basisinformatie over de Agenda 2030 aan de deelnemers, vooral over de SDG's die bij de besproken Pijler horen. Geef een korte presentatie, toon de [SDG introductievideo van de VVSG](#), verspreid de [Lokale schouders voor globale uitdagingen](#), of gebruik het kort [overzicht van de 17 SDG's](#) (p. 99).

Maak bij voorkeur ook een inspiratiefiche op voor die Pijler die je op voorhand aan de deelnemers bezorgt. De fiche bevat relevante informatie uit onder meer omgevingsanalyse, eventuele administratieve beleidsvoorstellen, bestuursakkoord en uit vorig MJP (wat doen we al). Je kan ook je lokale scores uit de [SDG-monitor](#) ophoofden voor alle SDG's onder de betreffende pijler.

Oefeningen

Er zijn verschillende opties voor de pijlerworkshops:

- Als je Pijlerworkshops organiseert om doelstellingen te bepalen:
  - › Bekijk de inspiratiefiche: zijn de uitdagingen en prioriteiten op basis van omgevingsanalyse, administratieve beleidsvoorstellen en bestuursakkoord herkenbaar? Ontbreekt er iets?
  - › Probeer naar maximaal 5 prioriteiten te gaan voor de Pijler.
  - › Herwerk die prioriteiten naar doelstellingen, die je zo SMART mogelijk formuleert.
  - › Werk acties uit. Dit kan in dezelfde workshop, een nieuwe workshop, of via andere manieren zoals actiefiches die medewerkers op eigen tempo invullen.
  - › Bekijk in het MAT of de MJP-kerngroep welke doelstellingen je behoudt voor het MJP of welke je kan samenvoegen.
- SWOT-analyse. Deed je nog geen SWOT-analyse in het kader van de omgevingsanalyse, dan kan je dat nog doen bij de opmaak van het MJP.
  - › Identificeer sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen.
  - › Brainstorm over toekomstideeën: wat moeten we blijven doen, wat moeten we stoppen en wat kunnen we meer doen?

¹⁴ Excel [SDG-toets](#), rijen 73 t.e.m. 82.

- SDG-cirkeloefening, zie p. 84.
- Flipchart met doorschuifstelsel. Noteer 1 vraag of topic per flipchart. Hang de flappen verspreid op in de ruimte. Elk groepje start bij een andere flap. Na een vast aantal minuten laat je de groepjes doorschuiven naar een volgende flap. Dit doe je totdat elk groepje elk flap aangedaan heeft. Mogelijkheden:
  - › Wat doen we al in het kader van deze Pijler?
  - › Wat is een voorbeeldproject om trots op te zijn in het kader van deze Pijler?
  - › Wat zijn mogelijke toekomstacties?
  - › Welke partners (intern en extern) zijn belangrijk?
  - › Welke tools en opvolgingssystemen hebben we al om ons beleid op te volgen, bv. bevragingen, tevredenheidsenquêtes, registratie aantal gebruikers, ...

Je kan de genoemde acties – zowel huidig als toekomstig – verder uitwerken via een start-stop-continue oefening (zie p. 89).

Wie neemt deel?

- Doe een vrijwillige oproep; nodig één of meerdere personen per dienst uit; of breng experts van een aantal diensten samen.
- Betrek waar mogelijk en opportuun ook externe partners. Een stakeholdermapping helpt je om de belangrijkste stakeholders te identificeren (p. X). Bewaak wel het geïntegreerde karakter van de SDG's. Nodig bijvoorbeeld ook experts vanuit sociale thema's uit voor de Planet workshop.
- Duid per gesprekstafel een trekker aan die notities neemt en de informatie verwerkt.

Complexiteit en tijdsinvestering

Om een degelijke oefening te maken met uitgebreide input, reken je best op een workshop van een halve dag.

Voordelen

- Laagdrempelige oefening die weinig voorkennis van de SDG's vereist.
- Mogelijkheid om dienstoverschrijdende werkmomenten te organiseren.

Aandachtspunten

- Zorg ervoor dat het duidelijk is waar de Pijler over gaat. Gebruik daarom minstens het kort overzicht van de 17 SDG's (p. 99), zo zie je in één oogopslag dat een brede titel als 'SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen' gaat over thema's als wonen, mobiliteit, groene ruimte en erfgoedbeheer.
- Houd steeds rekening met je eigen werking (bv. personeels- en aankoopbeleid, gemeentelijke gebouwen) en dienstverlening. Besef dat je met heel wat acties ook een mondiale impact kan hebben, bv. via wereldburgerschap, beperken CO₂-uitstoot, of via sociale en ecologische criteria in aankopen.
- Maak de verankering van alle pijlers in je gemeente meteen concreet en tastbaar voor de deelnemers: Laat elke workshop doorgaan op een locatie die iets te maken heeft met de inhoud van de betreffende Pijler. Bijvoorbeeld People workshop in de sociale kruidenier.

Start-stop-continue

Een nieuw MJP biedt de kans om grondig stil te staan bij het gevoerde en toekomstig beleid. Wat willen we verderzetten? Welke acties stoppen we om zo ruimte te maken voor nieuwe activiteiten?

Hieronder geven we een mogelijk sjabloon voor de start-stop-continue oefening met fictieve voorbeelden. Je kan uiteraard ook andere kolommen opnemen zoals de SDG-subdoelstellingen of link met beleidsdoelstellingen MJP. Als het haalbaar is, voeg meteen een kolom 'opvolging' toe: welke instrumenten en informatiebronnen zijn er om de actie op te volgen (bv. aantal deelnemers, bevestigingen, telling)?

De MJP-kerngroep bereidt het sjabloon voor, waarna de medewerkers de kolommen start, stop, continue, duiding en link met andere SDG's invullen. Of de medewerkers doen eerst de stop-stop-continue oefening, na of tijdens een brainstormworkshop bv. met de SDG-cirkeloefening, en de MJP-kerngroep ordent erna de informatie in het sjabloon.

Idealiter doe je de oefening dienstoverschrijdend. Dit stimuleert discussie, kritische vragen en kruisbestuiving. Is een fysieke gesprekstafel te tijdsintensief, bezorg het sjabloon aan je medewerkers met de vraag het in te vullen.

Pijler	SDG	Vaststelling OA	Bestuurskkoord	Start	Stop	Continue	duiding	Link met andere SDGs
people	1. Geen armoede	Het OCMW bereikt momenteel 50 gezinnen in armoede niet	We maken komaf met armoede	<i>Automatische toekenning van rechten en sociale voordelen</i>				SDG 10, 16
	2. Geen honger	Ondervoeding bij ouderen neemt toe		<i>Aan huis bedeling van voedselpakket ten bij ouderen</i>		<i>Sociale kruidenier</i>		SDG 1, 3, 10
	3. Goede gezondheid en welzijn	Het aantal verkeersongevallen is de voorbije jaren gestegen	Veilige gemeente			<i>We handhaven het STOP-principe</i>		SDG 11
	4. Kwaliteitsonderwijs	De schooluitval is gedaald tot 1%			<i>Actieplan tegen schooluitval</i>			SDG 10
	5. Gendergelijkheid	Slechts 1 op 4 leidinggevende functies in de gemeente wordt bekleed door een vrouw	Gelijke kansen voor iedereen	<i>Vrouwen worden gestimuleerd om door te groeien</i>				SDG 8, 10

Voorstel sjabloon om acties te bepalen via start, stop, continue methodiek

Complexiteit en tijdsinvestering

Een start-stap-continue oefening is niet ingewikkeld, maar je hebt wel tijd nodig om hier goed over na te denken. De oefening leidt tot keuzes en daar spring je best niet licht mee om.

Voordelen

De oefening laat toe om kritisch na te denken over wat je doet. Ze zorgt er ook voor dat je geen extra werk creëert. Als je nieuwe activiteiten wil inplannen, moet je ook andere zaken stopzetten. Zo blijft de workload haalbaar.

Aandachtspunten

Zorg ervoor dat het duidelijk is waar de SDG's over gaan. Gebruik daarom minstens het kort overzicht van de 17 SDG's (p. 99), of voeg wat uitleg over de Pijlers en SDG's toe in het sjabloon zelf.

SDG Impact Assessment Tool

Het Gothenburg Centre for Sustainable Development ontwikkelde samen met 2 universiteiten en SDSN Noord-Europa de online [SDG Impact Assessment Tool](#) (beschikbaar in het Engels). Je gebruikt de tool bij de uitwerking van een specifiek project. Je werkt op het niveau van de 17 doelstellingen en net zoals de materialiteitsanalyse van Sustenuto (p. 78) maak je een onderscheid in mogelijke impact: direct, indirect of geen impact. Deze tool maakt hierin nog verdere gradaties, waarbij je ook bekijkt of de impact positief of negatief is. In totaal zijn er 5 stappen:

1. Verschillende expertsamenbrengen (dienstoverschrijdend)
2. Afbakenen onderwerp
3. Sorteren SDG's volgens relevantie
4. Bepalen impact
5. Strategie uitwerken op basis van impactanalyse

Voorbeeld:

Direct positive					6		8					12	13				
Indirect positive	1							9		11							
No impact				4													17
Indirect negative			3							10							
Direct negative					5		7									15	
More knowledge needed		2												14		16	

Complexiteit en tijdsinvestering

Je bekijkt alle SDG's, verschillende gradaties van impact alsook positieve en negatieve impact. Dat maakt het een waardevolle oefening, maar verhoogt de complexiteit en tijdsinvestering. Betrek daarom mensen met kennis over de SDG's of zorg ervoor dat de SDG's gekend zijn vooraleer je aan de oefening begint. Reken op een tijdsinvestering van een halve tot volledige dag.

Voordelen

- De tool houdt rekening met mogelijke negatieve impact.
- Je doet een integrale duurzaamheidscheck op een specifiek project, waarbij je verschillende medewerkers betreft.

Aandachtspunten

De tool is enkel beschikbaar in het Engels.

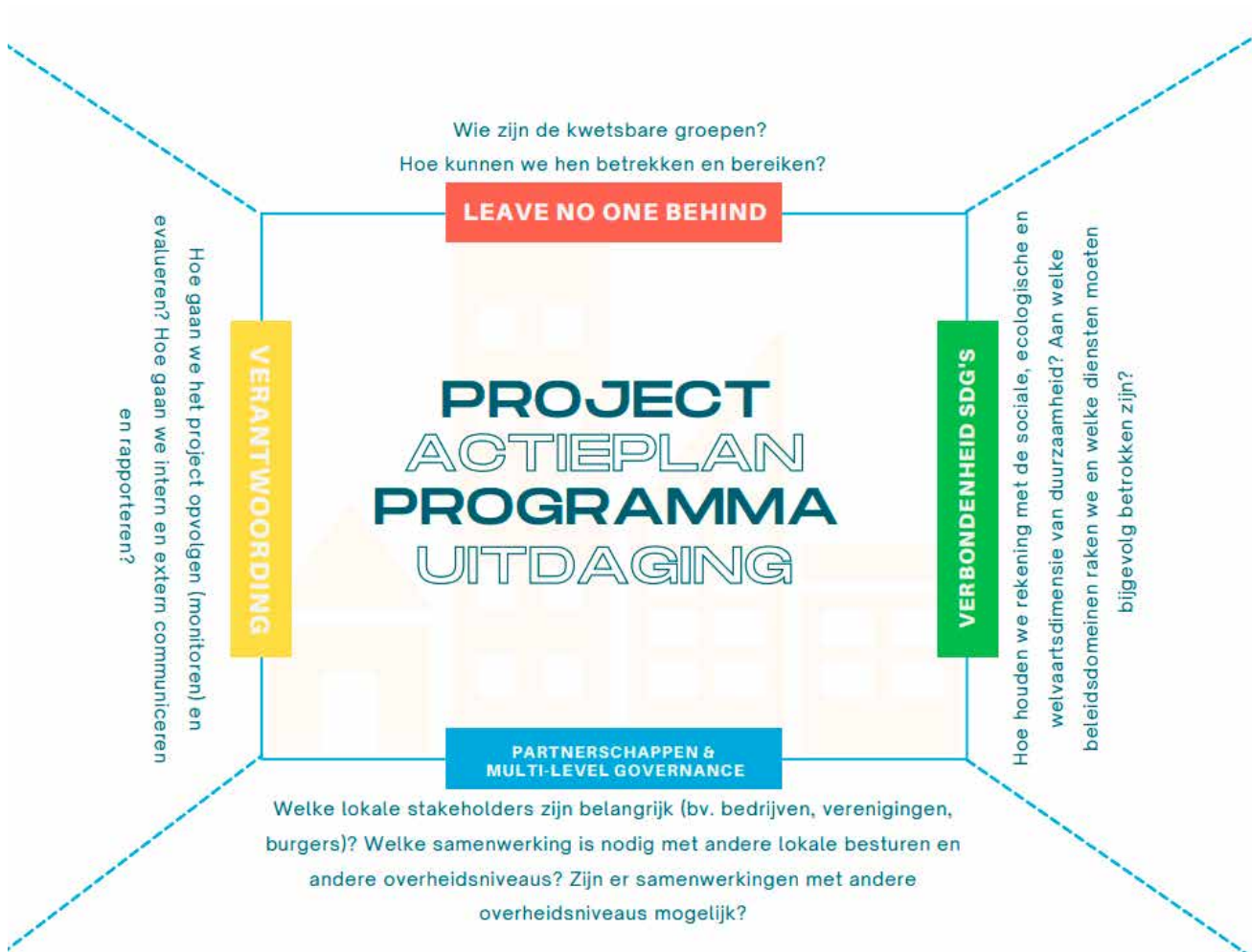
Basisprincipes Agenda 2030

De Agenda 2030 bestaat niet enkel uit 5 Pijlers en 17 SDG's, maar omvat een aantal belangrijke basisprincipes. Toets je draft MJP of een aantal specifieke projecten af aan die principes. Ben je duurzaam bezig?

Je kan de reflectie doen op niveau van de kerngroep. Of voor een project een aantal medewerkers samenbrengen en het sjabloon hieronder gebruiken.

Principes:

- Leave No One Behind (LNOB): we moeten aandacht hebben voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Wie die kwetsbare groepen zijn, kan verschillen naargelang het project. Bekijk [VVSG's visual over een LNOB-insteek voor projecten](#), om een idee te krijgen van welke concrete vragen je in deze stap kan stellen.
- Verbondenheid SDG's: sociale, ecologische en economische duurzaamheid moeten in balans zijn.
- Partnerschappen: we kunnen het niet alleen, we moeten samenwerken om duurzame ontwikkeling te bereiken. Die partnerschappen kunnen lokaal, regionaal, nationaal of mondiaal zijn.
- Verantwoording: we moeten beleid opvolgen (meer data-gedreven beleid) en waar nodig bijsturen om duurzamer te werken.

Als je de tool gebruikt in het kader van de opmaak van je nieuw beleidsplan, is het nuttig nog een vraag toe te voegen over ervaring: wat leren we uit de omgevingsanalyse/welke informatie staat er in de omgevingsanalyse; wat leren we uit eerdere planning en evaluatie en waarmee moeten we dus rekening houden.

- Link de verschillende principes van deze oefening aan bestaande checks. Bijvoorbeeld
- de SDG-cirkeoefening of SDG-toets bij 'verbondenheid SDG's', een inclusietoets bij 'leave
- no one behind' of een stakeholderanalyse bij 'partnerschappen'.

Complexiteit en tijdsinvestering

Reken op minstens een halve dag om de oefening grondig te doen.

Voordelen

- Geen voorkennis van SDG's nodig.
- Goede tool om basisprincipes ingang te doen vinden in de organisatie en om evenwicht te zoeken in sociale, ecologische en welvaardedimensies van duurzaamheid.
- Tijdlozer dan expliciete SDG-oefeningen

Aandachtspunten

- SDG's zelf komen niet expliciet ter sprake.
- Je hebt zekere kennis nodig van het besproken actieplan of project.
- Voor een goede uitwerking heb je vaak een aantal bijkomende methodieken nodig. Bijvoorbeeld een stakeholdermapping voor partnerschappen. Of een inclusie checklist voor Leave No One Behind.

Opmerking: De oefening is oorspronkelijk afkomstig uit [Leermodule over planning van UCLG learning](#). Vertrekpunt is herinrichting van een plein. Er wordt een korte beschrijving gegeven van het plein in huidige staat (veel verkeer rond het plein, veel afval, beperkte infrastructuur zoals bankjes of verlichting). Vanuit SDG-principes denk je na hoe je het plein zou kunnen herinrichten.

SDG-toets

Samen met een werkgroep van een vijftiental Vlaamse lokale besturen ontwikkelde de VVSG in 2022 de SDG-toets om via een zelfinschatting lokale projecten af te toetsen aan de Agenda 2030 en aan de hand van verbeteracties te verduurzamen.

De tool in een notendop.

- Scoort projecten op basis van de 17 SDG's en drie basisprincipes van de Agenda 2030 (laat niemand achter, onderlinge verbondenheid, multi-stakeholder partnerschappen).
- Brengt zowel positieve als negatieve impact in kaart.
- Reikt concrete verbeter suggesties aan, waardoor je acties en projecten kan verduurzamen.
- Genereert een visueel resultaat dat verwerkt kan worden in projectfiches en documenten voor gemeenteraad en college.

Lees zeker de handleiding op het eerste tabblad voor je van start gaat.

SDG	Doelstelling	Evaluatieve stellingen	Score per onderdeel	Formele score	Samtelling score	Verantwoording	Verbetersuggesties
	Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen	Het project bevordert gelijke toegang tot kinderopvang of onderwijs, ongeacht gender, afkomst, religie, beperking of socio-economische achtergrond.	Niet van toepassing	3	3,00		
		Het project vergroot de slaagkansen van leerlingen in het onderwijs.	Hiernaast niet akkoord Niet akkoord Akkoord	3			
		Het project versterkt de vaardigheden van jongeren of volwassenen die ze nodig hebben op de arbeidsmarkt.	Niet van toepassing Niet van toepassing	3			
		Het project vergroot de kennis over duurzame ontwikkeling of draagt bij aan wereldburgerschap, bv. bij leerlingen, verenigingen, inwoners, gemeentepersoneel ...	Niet van toepassing	3			

Complexiteit en tijdsinvestering

De combinatie van de zelfinschatting volgens positieve en negatieve impact en discussie over verbeter suggesties vraagt wel de nodige concentratie en tijdsinspanning. Om tijd te besparen, kan de trekker van het project op voorhand een inschatting maken van de stellingen die niet van toepassing zijn voor het project en die al invullen.

Voordelen

- Integrale duurzaamheidstoets met focus op sleutelprojecten.
- Stelt je in staat om projecten vanuit hetzelfde kader te beoordelen
- Bekijk zowel positieve als negatieve impact.
- Gebaseerd op SDG-subdoelstellingen, waardoor meer diepgang dan wanneer je enkel kijkt op niveau van algemene doelstelling.
- Kijkt niet alleen naar de 17 SDG's, maar ook naar de basisprincipes van de Agenda 2030.
- Visuele output.

Aandachtspunten

- Het is een zelfinschatting, dus wees ook voldoende kritisch.
- Je hebt best voorkennis van de SDG's.

- Maak de SDG-toets met het projectteam. Op zoek naar extra input en nieuwe ideeën?
- Maak met een aantal collega's uit verschillende diensten de SDG-cirkeloefening (p. 84) voor het project.

Doelstellingen- en actiefiche

Integreer de SDG's in fiches die je voorlegt aan de bestuursploeg en medewerkers. Zo werk je aan kennis van en draagvlak voor de SDG's, maar verzamel je ook op een laagdrempelige manier SDG-informatie voor het meerjarenplan.

- Verwerk de SDG's in een **inspiratiefiche voor het bestuur**. In Oostende en Gent bijvoorbeeld kreeg het schepencollege voor het meerjarenplan 2020-25 een inspiratiefiche voor elk thema uit het bestuursakkoord. De fiches omvatten naast elementen uit het bestuursakkoord en vorig MJP, ook de relevante SDG's en SDG-subdoelstellingen. Zo dienden de SDG's als inspiratie voor strategische doelstellingen (zie p. 35).
- **Laat medewerkers reflecteren over SDG's via de inputfiches.**
  - › Integreer een vraag over de SDG's: "Aan welke SDG's draagt de actie bij?" "Welke positieve bijdrage levert de actie aan die SDG's? Zijn er potentieel negatieve effecten op andere SDG's?"
  - › Je kan je beperken tot de prioritaire SDG's: hoe dragen de voorgestelde acties bij aan de prioritaire SDG's? Zijn er behalve positieve ook mogelijke negatieve effecten?
  - › Draagt de voorgestelde actie bij aan de basisprincipes van de Agenda 2030? Zo ja, hoe?
    - Aandacht voor kwetsbare groepen
    - Oog voor zowel de sociale, ecologische en welvaartsdimensies van duurzaamheid
    - Samenwerking met andere diensten en met externe partners (burgers, verenigingen, andere lokale besturen, ...)(Noot: deze drie basisprincipes zijn het meest relevant i.h.k.v. acties)
  - › Vraag je in de fiches ook om een indicator te formuleren voor de doelstelling? Verwijs dan naar de [VMSG SDG-indicatorenset](#) als mogelijke inspiratiebron.

Complexiteit en tijdsinvestering

Als je toch al met inputfiches werkt, dan vraagt het slechts een kleine extra inspanning van medewerkers om de link met de SDG's te maken.

Voordelen

- Je integreert de SDG's in een oefening die je sowieso gaat doen.
- De medewerkers maken kennis met de SDG's. Je kan in de toekomst verder werken op deze eerste introductie.

Aandachtspunten

Wil je de connectie met de SDG's ook verwerken in meerjarenplan, achterliggende actiefiches, of rapportage? Doe dan een check op de linken die de medewerkers leggen. Kiezen ze de meest relevante SDG's, maken ze de juiste verbanden?

Stakeholdermapping

Interne stakeholdermap score 0-1-3-9

Wie heb je nodig om te werken aan de verschillende SDG's? Je kan de diensten zelf de oefening laten maken. Elke dienst geeft een score 0-1-3-9 bij elke SDG die weergeeft in welke mate hun dienst bijdraagt aan die SDG. 0 wil zeggen dat de dienst niet bijdraagt aan een SDG, 9 wil zeggen dat de dienst heel sterk bijdraagt aan een SDG. Noot: Bezorg de betrokkenen op voorhand minstens het overzicht van de 17 SDG's (p. 99) zodat ze weten waar elke doelstelling juist over gaat.

Voordelen:

- De diensten leggen zelf de link tussen hun werk en de SDG's. Ze leren de SDG's beter kennen en denken na over hun inbreng en impact.
- De oefening ondersteunt dienstoverschrijdende workshops. Je betreft bijvoorbeeld bij een Planet workshop minstens de diensten die een score 3 of 9 gaven voor SDG's 6, 12, 13, 14 en 15.
- Je kan per SDG of Pijler één of meerdere trekkers aanduiden die een dubbelcheck doen op het meerjarenplan.
- Je kan mensen samenbrengen rond bepaalde thema's (bv. alle diensten die voor SDG 1 'armoede' een score van 9 of 3 hebben gegeven) of trekkers aanduiden voor die SDG's.

Dienst	SDG 1	SDG 2	SDG 3	SDG 4	SDG 5	SDG 6	SDG 7	...
Dienst X	9	3	3	0	3	0	1	...

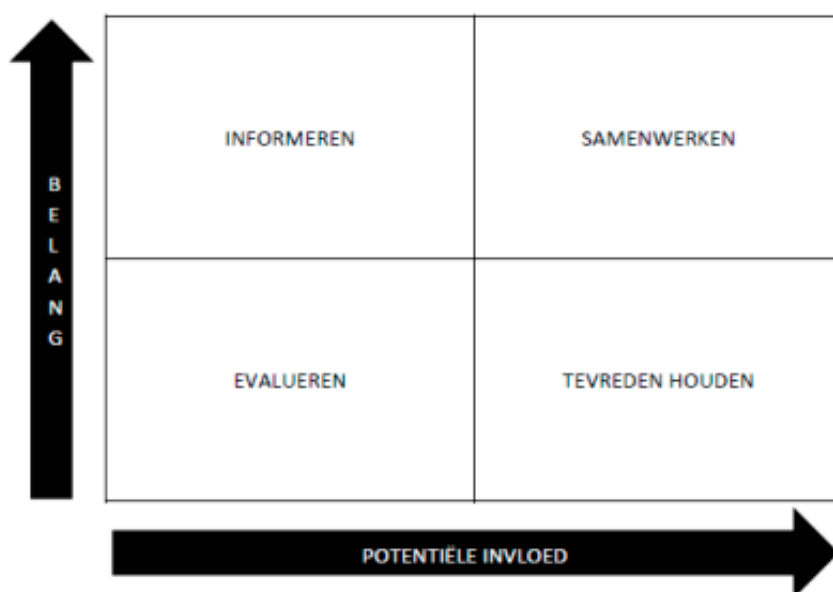
Stakeholdermatrix invloed en belang

Maak een overzicht van de stakeholders die relevant zijn voor je SDG-traject, zowel intern als extern.

Plaats die stakeholders vervolgens in de matrix volgens invloed en belang. Stakeholders die veel invloed en een groot belang hebben bij je duurzaamheidsbeleid zijn sleutelfiguren. Je kan de stakeholders vervolgens verder opdelen per Pijler en/of per SDG. Doe dit minstens voor de sleutelfiguren.

Of maak een overzicht van relevante stakeholders per (prioritaire) SDG of Pijler en plaats hen vervolgens in de matrix.

Ga met de sleutelfiguren in gesprek: wat is hun verwachting naar het lokaal bestuur toe en welke behoeften hebben ze? Wat zijn volgens hen de belangrijkste duurzaamheidstopics voor de volgende jaren? Hebben ze in hun eigen werking en beleid oog voor de balans tussen sociale, ecologische en economische duurzaamheid?

De stakeholdermapping en hun input is nuttig voor verschillende fases in de opmaak van je meerjarenplan: om prioritaire SDG's te identificeren; om doelstellingen vorm te geven; of om gericht stakeholders te betrekken bij de uitwerking van actieplannen en acties.

Voka gebruikt de invloed/belangenmatrix voor de Voka workshop stakeholdermanagement waarin de 5 Pijlers en 17 SDG's een duidelijke plek krijgen. Je kan hun volledige handleiding gratis online raadplegen.

Bijlagen

Overzicht 17 SDG's

	<p>Beëindig armoede overal en in al haar vormen: Vandaag overleven vele mensen in ontwikkelingslanden met minder dan 1,25 dollar per dag. Ook in België echter blijft armoede een prangend probleem. We moeten armoede op nationaal vlak halveren tegen 2030. Het uiteindelijke doel is om armoede overal en in al haar vormen uit te roeien.</p>
	<p>Beëindig honger, zorg voor voedselveiligheid /-zekerheid en promoot duurzame landbouw: Iedereen heeft toegang tot betaalbare voeding. Nieuwe landbouwtechnieken zullen gezond en kwalitatief voedsel op een duurzame manier verbouwen. Zo heeft elk mens voedselzekerheid.</p>
	<p>Goede gezondheid en welzijn voor alle leeftijden: Kinder- en moedersterfte moeten dalen. Hetzelfde geldt voor drank- en druggebruik. Informatie over besmettelijke ziektes is noodzakelijk om de verspreiding ervan tegen te gaan. De VN wil mentale ziektes meer onder de aandacht brengen en pleit voor minder verkeersdoden.</p>
	<p>Inclusief, gelijkwaardig, kwalitatief onderwijs en kansen voor levenslang leren voor iedereen: Jongens en meisjes kunnen vrij naar de lagere en middelbare school gaan. Ze krijgen ook de kans om verder te studeren. Technisch, beroeps- of universitair onderwijs moet vrij toegankelijk zijn, ongeacht geslacht of afkomst. De leeromgeving moet veilig en inclusief zijn. Daarnaast gaat deze doelstelling ook over een kwalitatieve voor-schoolse zorg en ontwikkelen en over het opvoeden van leerlingen tot wereldburgers.</p>
	<p>Gender gelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes: We moeten komaf maken met genderongelijkheid: het glazen plafond, de loonkloof en gendergeweld. Vrouwen hebben, net zoals mannen, recht op een goede gezondheid en kennis over seksualiteit. Er is nood aan een beleid en rechtspraak dat inzet op gendergelijkheid.</p>
	<p>Toegang tot water en sanitair voor iedereen en duurzaam watergebruik: Iedereen heeft recht op veilig drinkbaar water en sanitaire voorzieningen. Waterschaarste moet aangepakt worden. Daarnaast moet er ook gewerkt worden aan duurzaam waterbeheer en verhoogde waterkwaliteit. Dit kan door vervuiling te verminderen, een stop op de dumping van chemicaliën en een goede behandeling van afvalwater.</p>
	<p>Betaalbare en duurzame energie: Iedereen moet toegang hebben tot betaalbare, betrouwbare en duurzame energie. We moeten energiearmoede bestrijden en onze energie efficiënter produceren en gebruiken. Daarnaast worden hernieuwbare energiebronnen steeds belangrijker.</p>
	<p>Langdurige, inclusieve en duurzame economische groei, volledige tewerkstelling en waardig werk voor iedereen: De VN wil slavernij, dwangarbeid en kinderarbeid uitroeien. Jeugdwerkloosheid moet aangepakt worden. Ondernemerschap moet ondersteund worden en we moeten streven naar economische groei, maar zonder schade toe te brengen aan het milieu.</p>
	<p>Veerkrachtige/robuuste infrastructuur, inclusieve en duurzame industrialisering en innovatie: Een sterke economie en maatschappelijk welzijn steunen op een degelijke duurzame infrastructuur. Ook innovatieve industrie en internet voor iedereen zijn essentieel.</p>
	<p>Vermindering van ongelijkheid binnen en tussen landen: Dit gaan onder meer over ongelijkheid op basis van inkomen, leeftijd, sekse en beperking. Discriminerende wetgeving en beleid kunnen niet. Sociale bescherming is belangrijk. Ontwikkelingslanden moeten ook meer inspraak krijgen in de besluitvorming van internationale financiële en economische instellingen.</p>

	<p>Inclusieve, veilige, veerkrachtige en duurzame steden en gemeenschappen: Het heeft te maken met adequate en betaalbare woningen, duurzame mobiliteit en de milieu-impact van steden en gemeenten. Daarnaast maken ook veilige en groene publieke ruimtes, rampenbestrijding, duurzame ruimtelijke ordening en erfgoedbeheer deel uit van SDG 11.</p>
	<p>Zorgen voor duurzame consumptie- en productiepatronen: Onze consumptiemaatschappij produceert veel afval. Grondstoffen duurzaam beheren en efficiënt gebruiken is een must. Daarnaast moeten we inzetten op een minder vervuilende en afvalarmere productie, een duurzaam aankoopbeleid en op duurzaam toerisme. Duurzaam consumeren kan ook door voedselverlies tegen te gaan en door recyclage en hergebruik van afvalproducten.</p>
	<p>Dringende maatregelen nemen om de klimaatverandering en de gevolgen ervan te bestrijden: De klimaatverandering treft elk land in elk continent. Daarom moet het beleid maatregelen nemen, bv. om de CO₂-uitstoot te reduceren, en moeten burgers zich bewust worden van manieren van klimaataanpassing. De VN wil kwetsbare naties weerbaarder maken tegen natuurrampen.</p>
	<p>Bescherming en duurzaam gebruik van de oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen voor duurzame ontwikkeling: Ecosystemen op de kust en in zeeën en oceanen moeten beschermd worden. Overbevissing, vervuiling van de mariene ecosystemen en illegale visserij moeten bestreden worden.</p>
	<p>Bescherming, herstel en duurzaam gebruik van ecosystemen op het land: Ecosystemen op land zoals bossen, moerassen en gebergten dienen beschermd te worden. Behoud van de biodiversiteit is prioritair. Stropen en smokkel van beschermde diersoorten moeten we tegengaan. Aangetaste natuurgebieden worden hersteld.</p>
	<p>Vrede, veiligheid en rechtszekerheid zijn essentieel om duurzame ontwikkeling te bevorderen: Dit gaat om het bestrijden van misdaad, corruptie en geweld, ook tegen kinderen, maar ook om het bevorderen van een sterke rechtsstaat waarin fundamentele vrijheden beschermd worden. Verder zijn effectieve en transparante instituties met aandacht voor burgerparticipatie en inclusieve besluitvorming onmisbaar.</p>
	<p>De middelen voor de uitvoering versterken en het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling revitaliseren: De VN verwacht meer samenwerking: tussen bedrijven, regeringen, burgers en organisaties, maar ook tussen alle spelers onderling. Technologie, het delen van kennis, handel, financiën en data zijn heel belangrijk</p>

De 17 doelstellingen worden opgedeeld volgens de **vijf pijlers of vijf P's van duurzame ontwikkeling**. De pijlers zijn onderling nauw met elkaar verbonden. Inzetten op één pijler betekent ook consequent rekening houden met de anderen. Samen behelzen ze een brede visie op duurzame ontwikkeling: People (mensen), Planet (planeet), Prosperity (welvaart), Peace (vredevolle, stabiele samenlevingen met sterke publieke diensten) en Partnership (partnerschappen).

Draagvlak voor SDG's

Tips en tools om het intern en extern draagvlak voor de SDG's te versterken. Je kan de tips in elke fase van je lokale beleidscyclus gebruiken. Je vindt ze ook terug doorheen deze inspiratiegids.

Intern draagvlak voor de SDG's

- De **SDG-cirkeloefening** is een beproefde en gesmaakte methodiek om collega's vertrouwd te maken met de SDG's. Deelnemers bespreken op een interactieve manier hoe de eigen stad of gemeente (of een specifieke dienst of project) al bijdraagt én nog verder kan bijdragen aan de SDG's. Download de [spelborden voor de SDG-cirkeloefening](#). Je kan de VVSG vragen om de oefening ter plaatse te begeleiden. In de video's over het SDG-traject van [Deinze](#) en [Harelbeke](#) zie je welke impact de oefening kan hebben.

- Voorzie een algemene, eventueel ludieke, **introductie op de SDG's** voor je van start gaat met strategische beleidsoefeningen. Licht kort toe wat de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling inhoudt, hoe jullie van plan zijn de Agenda een plaats te geven in de beleidsontwikkeling en waarom dat belangrijk is. Voor de basisinfo kan je het [sensibiliseringsmateriaal van de VVSG](#) gebruiken.¹⁵ Meer ludieke activiteiten en materialen vind je in de publicatie [50 sensibiliserende praktijkvoorbeelden](#). Denk na over een kennismakingsoefening op maat. Laat de deelnemers bijvoorbeeld een drietal SDG's uitkiezen en in groepjes nadenken over de bijdrage die de gemeente kan leveren aan deze SDG's.
- **Maak zichtbaar wat jullie al doen.** Laat diensten hun acties uit het meerjarenplan bijvoorbeeld linken aan de SDG's, om zo sterktes en hiaten te identificeren. Of doe een interne stakeholdermapping (p. 96) waarbij diensten zichzelf een score moeten geven naargelang hun directe impact op elke SDG. Zo leggen medewerkers de link tussen hun werk en de SDG's, maar kan je ook mensen samenbrengen rond bepaalde thema's (bijvoorbeeld alle diensten die zichzelf een hoge score geven voor dezelfde SDG) of trekkers aanduiden voor de SDG's.

¹⁵ Bijvoorbeeld het [kort overzicht van de 17 SDG's](#), het [SDG-magazine](#), de [SDG introductievideo van de VVSG](#) of de andere [SDG-video's](#).

- **Maak de SDG's concreet.** Wat houden brede doelstellingen als 'geen armoede' (SDG 1) of 'duurzame consumptie en productie' (SDG 12) juist in voor een lokaal bestuur? In de publicatie Lokale schouder voor globale uitdagingen geven we voor elke SDG een korte vertaling naar de concrete verantwoordelijkheden op lokaal niveau en verzamelen we per SDG een reeks acties en initiatieven die je als stads- of gemeentebestuur kan ondernemen (opgedeeld in quick wins en big wins). Op onze website vind je verder ook inspiratiefiches per beleidsdomein. Met welke acties of projecten kan je bijdragen aan de SDG's vanuit onder andere je vrijetijdsbeleid, afvalbeheer of kinderopvanginitiatieven? Ook ludieke tips voor persoonlijke acties (bijvoorbeeld op de SDG-bingokaarten of SDG-bierviltjes) kunnen de SDG's tastbaarder maken.
- **Neem de SDG's op in je eigen beleidstools**, zoals workshops om doelstellingen en acties voor het MJP te definiëren, actiefiches in de opmaak of implementatie van het meerjarenplan, en rapportage naar CBS en gemeenteraad. Vraag bijvoorbeeld om in actiefiches aan te geven op welke SDG's het voorstel een positieve (of negatieve impact) heeft. Of bereid SDG-fiches voor om de discussie tijdens workshops te voeden, waarin je per thema opvallende SDG-cijfers en -trends voor jouw gemeente verzamelt.
- Duid **interne SDG-ambassadeurs** aan, zoals bijvoorbeeld gemeenten Brasschaat, Mechelen, Herne, Lubbeek en Rheden (NL). De ambassadeurs brengen 'hun' SDG intern onder de aandacht, al dan niet op een ludieke manier, en waken erover dat de SDG's voldoende aandacht krijgen in communicatie, beleid en evenementen.

Extern draagvlak voor de SDG's

- Ook naar burgers toe is het belangrijk de 'allesomvattende' Agenda 2030 een meer **concreet gezicht** te geven. Duid lokale SDG-ambassadeurs of SDG-helden aan, bijvoorbeeld in het kader van de jaarlijkse campagne Week van de Duurzame Gemeente van de VVSG. Daag scholen of verenigingen uit tot SDG-challenges, laat plaatselijke kunstacademies een SDG-expo ontwerpen of reik een prijs uit aan de lokale SDG-ondernemer van het jaar. Meer ideeën in de publicatie 50 sensibiliserende praktijkvoorbeelden of in de video Draagvlak creëren voor de SDG's.

- Integreer de SDG's in je **bestaande samenwerkingen** met stakeholders en burgers. Vraag adviesraden en burgerpanels om linken te leggen in hun adviezen en memoranda. Nodig een inspirerende spreker uit tijdens burgerparticipatie-initiatieven om de Agenda 2030 toe te lichten. Vraag deelnemers aan je klimaattafel om vanuit de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling na te denken. Doe de SDG-cirkeloefening met bestaande overlegorganen zoals wijkambassadeurs, buurtwerkers of energiecoaches.
- Maak de **SDG's 'onvermijdelijk'**. Neem duurzaamheidscriteria op in al je subsidiereglementen en partnerschapsovereenkomsten, en beoordeel voorstellen – bijvoorbeeld in het kader van burgerbudgetten – op basis van hun bijdrage aan de SDG's of de 5 Pijlers van duurzame ontwikkeling.
- **Hang je externe communicatie op aan de SDG's**. Zet bijvoorbeeld maandelijks een SDG in de kijker op je sociale media, lijst lokale acties per SDG op in het gemeentelijk infoblad of publiceer belangrijke cijfers en resultaten op een publieke wegpagina, opgehangen aan de pijlers van duurzame ontwikkeling (zoals Harelbeke In Cijfers).

Infographic uit het infoblad van Pelt: voorbeelden van lokale beleidsacties per SDG

- Verenig burgers en partners in een enthousiasmerend **netwerk** om samen werk te maken van de SDG's. Dat kan een online platform zijn waar ideeën uitgewisseld worden maar even goed een brede beweging die ook ludieke acties organiseert en mee nadenkt over duurzaam lokaal beleid, zoals de SDG Alliance in Bristol (VK) of de SDG Houses in Nederland.

- Richt een **SDG-werkgroep** op met medewerkers van verschillende diensten (bijvoorbeeld strategische cel, mondiaal beleid, milieu, communicatie, ...) om het SDG-verhaal in de gemeente mee vorm te geven. Je kan starten met een kleine werkgroep van enthousiastelingen, die je later uitbreidt met medewerkers van meerdere diensten.

Overzicht Vlaamse SDG-databronnen

Tabel afkomstig uit de VVSG-inspiratiegids SDG's in de omgevingsanalyse (pp. 11-12).

Omschrijving	Voordelen	Aandachtspunten
SDG-monitor voor Vlaamse steden en gemeenten		
<p>Online tool Ontwikkeld door Idea Consult en opleidingsinstituut UNU-CRIS. > 200 indicatoren beschikbaar voor alle Vlaamse gemeenten. Score per indicator, SDG en subthema in vergelijking met andere Vlaamse gemeenten; naar analogie met methodiek Verenigde Naties. Op niveau individuele indicator kan je ook reële waarden zien.</p> <p>Meer info over hoe je de monitor moet interpreteren, lees je op pp. 13-14 van de inspiratiegids SDG's in de omgevingsanalyse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Heel wat informatie voor maatschappelijk relevante thema's op één plaats. Je hebt zo een goed vertrekpunt voor SDG-monitoring. • Houdt ook rekening met context-factoren van gemeenten zoals inkomen en grootte. • Je kan evoluties bekijken voor elke indicator en SDG voor 2010-2023. • Ook score op niveau van SDG en subthema's, en niet enkel beeld voor elke individuele indicator. • Al grafieken beschikbaar. • Je kan vergelijken met Vlaams gemiddelde, Belfiusclusters, andere gemeente en provincie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Focus op outcome indicatoren die beeld schetsen van gemeente, geen evaluatie van lokaal beleid. Ze bieden waardevolle inzichten in het gemeentelijk grondgebied, maar worden idealiter aangevuld met eigen data. • Elke indicator aan 1 SDG gekoppeld zodat ze bij de berekening van de scores niet dubbel geteld zou worden. In realiteit heeft een indicator vaak linken met meerdere SDG's. Zie ook VVSG SDG-indicatorenset.
SDG-rapport in Provincies in Cijfers		
<p>Rapport per gemeente op basis van 84 indicatoren in Provincies in Cijfers. In eerste instantie gebaseerd op selectie SDG-monitor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Connectie met selectie indicatoren SDG-monitor. • Data constant geactualiseerd, dus je ziet altijd de meest recente informatie. • Bevat grafieken en kaarten per indicator. Er is ook een overzichtsgrafiek van alle indicatoren per SDG waarin je ziet hoe je gemeente zich verhoudt t.o.v. Vlaams gewest of provincie (is waarde (veel) hoger, (veel) lager of gemiddeld). • Je krijgt ook uitleg bij de cijfers. 	<ul style="list-style-type: none"> • Indicatoren geven een beschrijving van de context, maar zijn geen evaluatie van gevoerde beleid. Je vult daarom altijd best aan met indicatoren die relevant zijn voor jouw gemeente. • Elke indicator is ondergebracht bij 1 SDG.
VVSG SDG-indicatorenset		
<p>Excel keuzelijst met overzicht relevante indicatoren per SDG-subdoelstelling. Combinatie van centraal beschikbare informatie (bv. Gemeente-Stadsmonitor en Provincies in Cijfers) en suggesties van indicatoren waarvoor gegevens lokaal verzamelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Combinatie van suggesties op niveau context gemeente en lokaal beleid. • Indicator kan aan meerdere SDG's gekoppeld zijn. • Voor elke indicator is aangegeven of ze opgenomen is in de SDG-monitor voor gemeenten en SDG-rapport PinC. Ook aangegeven of er een link is met de SDG-indicatoren en doelstellingen van de federale en Vlaamse overheid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitgebreid overzicht van relevante indicatoren, dus geen preselectie. • Geen mogelijkheid om visuals aan te maken.

Omschrijving	Voordelen	Aandachtspunten
SDG-wijzer		
<p>Online dashboard ontwikkeld door Zwevegem, Harelbeke, Kuurne en Deerlijk maar bevat informatie voor alle Vlaamse gemeenten. > 110 indicatoren voornamelijk uit Provincies in Cijfers en Gemeente-Stadsmonitor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er is al een preselectie gedaan van indicatoren. Dit biedt een goed vertrekpunt voor SDG-monitoring. • Je kan vergelijken met o.a. andere gemeenten, je provincie, Vlaams gewest en referentieregio. • Al grafieken beschikbaar. • Systeem houdt zichzelf up-to-date en je ziet dus altijd de meest recente informatie. • Focus op indicatoren waar je als lokaal bestuur invloed op hebt. • Je kan ook zoeken op thema's zoals cultuur en vrije tijd, bestuur, of natuur en klimaat. Dit helpt mensen op weg die minder vertrouwd zijn met de SDG's. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het gaat om een selectie van indicatoren. Je vult daarom altijd best aan met indicatoren die relevant zijn voor jouw gemeente. • Elke indicator is ondergebracht bij 1 SDG. Dit blijft ook een subjectieve keuze van de gemeenten die de SDG-wijzer ontwikkelden. In realiteit heeft een indicator vaak linken met meerdere SDG's.
SDG-filter in Powermonitor		
<p>Analysetool in Power BI voor Gemeente-Stadsmonitor, ontwikkeld door stad Halle i.s.m andere gemeenten. In de verkener kan je filteren op elke SDG. Je krijgt dan alle indicatoren relevant voor die SDG. Je kan grafieken volledig aanpassen naar eigen keuzes, bv. selectie van indicatoren, vergelijking t.o.v. cluster van andere gemeenten of provincie, huisstijl. Je kan ook correlaties tussen indicatoren zien.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Je ziet welke evoluties opvallend zijn voor jouw gemeente, zoals een opvallende hoge of lage waarde t.o.v. Vlaams gemiddelde of een opvallende evolutie van een indicator voor enkel jouw gemeente. Dit kan helpen om keuzes te maken in de (SDG-) indicatoren. • Je kan grafieken opmaken volgens thema uit Gemeente-Stadsmonitor waaraan bijhorende SDG-iconen gelinkt zijn, maar ook volgens de 5 Pijlers of de 17 SDG's. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analysetool ontwikkeld voor omgevingsanalyse 2024-2025. Wordt niet geüpdatet volgende jaren met recentere informatie. • Bevat enkel indicatoren uit de Gemeente-Stadsmonitor. • Kennis Power BI nodig.

Er bestaan verschillende soorten indicatoren.

- Omgevings- of contextindicatoren beschrijven de context waarin een lokaal bestuur werkt. Het zijn situaties en evoluties die belangrijk zijn om op te volgen, maar waar het lokaal bestuur slechts in beperkte mate vat op heeft. Denk aan de armoedecijfers, de tewerkstelling in de gemeente, de samenstelling van de bevolking... Je gebruikt die informatie onder meer voor de omgevingsanalyse.
- Inputindicatoren geven info over de mensen en middelen die ingezet worden om een bepaalde doelstelling of actie te realiseren.
- Procesindicatoren geven informatie over de organisatie of de aanpak van een actie of maatregel. Voorbeelden hiervan zijn de wachttijden bij het onthaal of de betrokkenheid van burgers bij een actie.
- Effectindicatoren meten de impact (van een strategische doelstelling), het resultaat (van een operationele doelstelling of actieplan) of de output van een actie.

Ontwikkel een evenwichtige indicatorenset

- **Formuleer indicatoren op niveau van beleidsdoelstellingen, actieplannen en acties.** Zo maak je een combinatie van indicatoren die inzicht bieden in de lokale context en indicatoren die betrekking hebben op je eigen beleid. Hoe hoger het niveau, hoe meer je effecten en de context opvolgt.
Voorbeeld i.v.m. het streven naar een klimaatvriendelijke gemeente:
  - › Voorbeeld van indicator voor doelstelling: CO₂-uitstoot naar sector in de gemeente
  - › Voorbeeld van indicator voor actieplan: CO₂-uitstoot gemeentelijk wagenpark en/of gemeentelijke gebouwen
  - › Voorbeeld van indicator voor actie: Aantal aangeplante bomen
- **Combineer kwantitatieve en kwalitatieve informatie.** Kwalitatieve informatie geeft bijvoorbeeld inzicht in de subjectieve ervaring van burgers, zie onder meer de burgerbevraging in de Gemeente-Stadsmonitor.
- Bepaal zoveel mogelijk concrete **targets**. Idealiter volg je niet enkel de evolutie van een indicator op, maar bepaal je ook concrete streefwaarden, bv. X% CO₂-reductie tegen 2030 of X aantal extra bomen aanplanten. Dit is zeker het geval voor indicatoren waar je als lokaal bestuur een directe impact op hebt. Wees realistisch in het bepalen van je streefwaarden, maar leg ook voldoende ambitie aan de dag.
- Ontrafel de data die je verzamelt indien mogelijk op een voldoende **detailniveau** (uitsplitsen naar doelgroepen, wijken, etc.).

SDG-rapporteringscodes

Er is uit gebruiksgemak gekozen voor 1 rapporteringscode per SDG: SDG01, SDG02, ... t.e.m. SDG17. We werken dus niet op het niveau van de 169 subdoelstellingen.

Er is één uitzondering, namelijk voor SDG 11 (duurzame steden en gemeenschappen). SDG 11 sluit direct aan bij de kerntaken van een lokaal bestuur en omvat uiteenlopende thema's. Eén rapporteringscode voor SDG 11 zou dan ook te allesomvattend en bijgevolg nietszeggend zijn. SDG 11 is opgesplitst in 8 deelcodes (van SDG1101 tot SDG1108). Wanneer je één van de deelcodes aanvinkt, vink dan ook de algemene code SDG11 aan. Afhankelijk van de software waarmee je werkt, gebeurt dit automatisch of moet je het manueel doen. Door ook de algemene code SDG11 aan te vinken, kan je een algemeen rapport opmaken SDG 11.

Deze tabel geeft een indicatie op welke onderwerpen/thema's een SDG-rapporteringcode betrekking heeft.

Duurzame ontwikkelingsdoelstelling / SDG	Rapporteringscode BBC	Beschrijving
	SDG01	Armoedebestrijding in al haar dimensies, bv. toegang tot basisdiensten, toegang tot economische middelen, sociale beschermingssystemen, woningkwaliteit
	SDG02	Voedselveiligheid en -zekerheid, ondervoeding, duurzame landbouw, korte keten
	SDG03	Fysieke en mentale gezondheid; drank- en druggebruik; toegang tot kwalitatieve en betaalbare gezondheidszorg; verkeersveiligheid; gezondheidsrisico's tgv lucht-, water- en bodemvervuiling
	SDG04	Toegang tot kwaliteitsvol en betaalbaar basis-, secundair en hoger onderwijs; schoolse vertraging en schoolverlaten; levenslang leren; voorschoolse zorg (oa kinderopvang); wereldburgerschap
	SDG05	Gendergelijkheid; gendergeweld; onbetaalde zorg en thuiswerk; politieke en economische inclusie van vrouwen
	SDG06	Toegang tot drinkbaar water en sanitaire voorzieningen; duurzaam waterbeheer; waterkwaliteit
	SDG07	Energiearmoede; duurzame en hernieuwbare energie; verhogen energie-efficiëntie
	SDG08	Economische diversifiëring en innovatie; inclusieve tewerkstelling (oa gender, herkomst, personen met beperking); jeugdwerkloosheid; waardig werk; ondernemerschap; klimaatvriendelijke economische ontwikkeling (gebruik grondstoffen); toerisme; fairtrade; schone kleren

	SDG09	Infrastructuur; duurzame industrialisering (milieu-impact); innovatieve industrie; toegang tot internet
	SDG10	Bestrijden ongelijkheid en verhogen inclusie (oa leeftijd, inkomen, gender, herkomst, personen met beperking); integratie; sociale cohesie; internationale ongelijkheid
	SDG11	Inclusieve, veilige, veerkrachtige en duurzame steden en gemeenschappen
	SDG1101	Duurzaam, veilig en betaalbaar wonen
	SDG1102	Inclusieve en duurzame mobiliteit
	SDG1103	Inclusieve en duurzame gemeentelijke ontwikkeling en planning, met aandacht voor participatie
	SDG1104	Erfgoed
	SDG1105	Aanpak klimaat gerelateerde rampen
	SDG1106	Milieu-impact gemeenten, oa luchtkwaliteit en afvalbeheer
	SDG1107	Inrichting publieke ruimte met aandacht voor veiligheid, groen, toegankelijkheid en kwetsbare groepen
SDG1108	Regionale, gemeente overschrijdende ontwikkeling; verbinding stad-platteland	
	SDG12	Grondstoffenbeheer; duurzame productiepatronen (bv. minder vervuilende en afvalarmere productie), ook aanmoedigen bij bedrijven; voedselverspilling en voedseloverschotten; beperken afvalproductie via preventie, recycling en hergebruik; duurzaam aankoopbeleid en duurzame overheidsopdrachten; duurzame consumptie, oa door burgers en combinatie lokale voeding en fairtrade
	SDG13	Maatregelen en beleidsplannen om klimaatverandering en gevolgen ervan te bestrijden, zoals reductie CO ₂ -uitstoot; burgemeestersconvenant; samenwerking met burgers over klimaatactie
	SDG14	Kust- en zee-ecosysteem beschermen; duurzame visvangst; vervuiling van de zee voorkomen
	SDG15	Ecosystemen op het land, zoals bossen en moerassen; biodiversiteit; handel in beschermde plant- en/of diersoorten
	SDG16	Veiligheid; corruptie; rechtsstaat; transparante en efficiënte dienstverlening; burgerparticipatie en representatieve besluitvorming; diversiteit in het bestuur
	SDG17	Focus op internationale partnerschappen en internationale samenwerking; partnerschappen rond duurzame ontwikkeling/SDG's (binnen en tussen gemeenten); bevorderen van transversaal werken rond duurzame ontwikkeling

Schepenbevoegdheden¹⁶ gelinkt aan de SDG's

Algemeen bestuur en interne organisatie	<p><u>SDG 16: vrede, justitie en sterke publieke diensten</u> (subdoelstellingen ¹⁷ 16.6, 16.7 en 16.10)</p> <p><u>SDG 17: partnerschap voor duurzame ontwikkeling</u> (subdoelstellingen 17.14, 17.17 en 17.19)</p> <p><u>SDG 5: gendergelijkheid</u> (subdoelstelling 5.5)</p>
Financiën	<p><u>SDG 16: vrede, justitie en sterke publieke diensten</u> (subdoelstellingen 16.6 en 16.7)</p> <p><u>SDG 12: verantwoorde consumptie en productie</u> (subdoelstellingen 12.7 en 12.c)</p> <p><u>SDG 17: partnerschap voor duurzame ontwikkeling</u> (subdoelstellingen 17.1 en 17.3)</p>
Openbare werken en mobiliteit	<p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.2, 11.3 en 11.6)</p> <p><u>SDG 9: industrie, innovatie en infrastructuur</u> (subdoelstellingen 9.1 en 9.4)</p> <p><u>SDG 13: klimaatactie</u> (subdoelstellingen 13.1 en 13.2)</p>
Ruimtelijke ordening	<p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.3, 11.4, 11.6, 11.7 en 11.a)</p> <p><u>SDG 15: leven op het land</u> (subdoelstellingen 15.1, 15.3 en 15.5)</p> <p><u>SDG 13: klimaatactie</u> (subdoelstellingen 13.1 en 13.2)</p>
Wonen	<p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.1 en 11.3)</p> <p><u>SDG 1: geen armoede</u> (subdoelstelling 1.4)</p> <p><u>SDG 7: betaalbare en schone energie</u> (subdoelstellingen 7.1 en 7.3)</p>
Milieu en klimaat	<p><u>SDG 13: klimaatactie</u> (subdoelstellingen 13.1, 13.2 en 13.3)</p> <p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.6 en 11.7)</p> <p><u>SDG 12: verantwoorde consumptie en productie</u> (subdoelstellingen 12.2 en 12.5)</p> <p><u>SDG 6: schoon water en sanitair</u> (subdoelstellingen 6.3 en 6.6)</p> <p><u>SDG 15: leven op het land</u> (subdoelstellingen 15.1, 15.3 en 15.5)</p> <p><u>SDG 7: betaalbare en schone energie</u> (subdoelstelling 7.2)</p> <p><u>SDG 2: geen honger</u> (subdoelstelling 2.4 over duurzame voedselproductie)</p>

¹⁶ In de praktijk wordt vaak gesproken over "individuele schepenbevoegdheden", maar juridisch zijn dat geen effectieve bevoegdheden omdat een schepen zelf niet kan beslissen. Het gaat om interne werkafspraken/taakverdelingen binnen het college waarbij afgesproken wordt wie welke domeinen voor het college opvolgt, de standpunten voorbereidt, communiceert, etc. De oplijsting en verdeling van deze domeinen is erg verschillend per gemeente, en bovenstaande lijst is bijgevolg niet exhaustief.

¹⁷ Klik op de betreffende SDG om de subdoelstellingen voor die SDG te bekijken.

Sociale zaken en welzijn	<p><u>SDG 1: geen armoede</u> (subdoelstellingen 1.1, 1.2 en 1.4)</p> <p><u>SDG 2: geen honger</u> (subdoelstelling 2.1)</p> <p><u>SDG 3: goede gezondheid en welzijn</u> (subdoelstellingen 3.4, 3.5 en 3.8)</p> <p><u>SDG 5: gendergelijkheid</u> (subdoelstellingen 5.1 en 5.5)</p> <p><u>SDG 10: ongelijkheid verminderen</u> (subdoelstellingen 10.2 en 10.3)</p>
Jeugd en sport	<p><u>SDG 3: goede gezondheid en welzijn</u> (subdoelstellingen 3.4, 3.5 en 3.9)</p> <p><u>SDG 4: kwaliteitsonderwijs</u> (subdoelstellingen 4.1, 4.5 en 4.7)</p> <p><u>SDG 8: waardig werk en economische groei</u> (subdoelstelling 8.6)</p> <p><u>SDG 10: ongelijkheid verminderen</u> (subdoelstelling 10.2)</p> <p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstelling 11.7)</p>
Cultuur en erfgoed	<p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.4 en 11.7)</p> <p><u>SDG 4: kwaliteitsonderwijs</u> (subdoelstellingen 4.7 en 4.a)</p> <p><u>SDG 8: waardig werk en economische groei</u> (subdoelstelling 8.9)</p> <p><u>SDG 10: ongelijkheid verminderen</u> (subdoelstelling 10.2)</p>
Onderwijs en kinderopvang	<p><u>SDG 4: kwaliteitsonderwijs</u> (alle subdoelstellingen)</p> <p><u>SDG 5: gendergelijkheid</u> (subdoelstellingen SDG 5.1, 5.4 en 5.5)</p> <p><u>SDG 8: waardig werk en economische groei</u> (subdoelstelling 8.6)</p> <p><u>SDG 1: geen armoede</u> (subdoelstelling 1.4)</p>
Economie en werk	<p><u>SDG 8: waardig werk en economische groei</u> (alle subdoelstellingen)</p> <p><u>SDG 9: industrie, innovatie en infrastructuur</u> (subdoelstellingen 9.2, 9.3, 9.4 en 9.5)</p> <p><u>SDG 12: verantwoorde consumptie en productie</u> (subdoelstellingen 12.6 en 12.b)</p> <p><u>SDG 17: partnerschap voor duurzame ontwikkeling</u> (subdoelstelling 17.17)</p>

Burgerzaken, communicatie en participatie	<p><u>SDG 16: vrede, justitie en sterke publieke diensten</u> (subdoelstellingen 16.6, 16.7 en 16.10)</p> <p><u>SDG 10: ongelijkheid verminderen</u> (subdoelstellingen 10.2 en 10.3)</p> <p><u>SDG 5: gendergelijkheid</u> (subdoelstelling 5.5)</p> <p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstelling 11.3)</p> <p><u>SDG 3: goede gezondheid en welzijn</u> (subdoelstelling 3.4)</p>
Veiligheid en noodplanning	<p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.5, 11.7, 11.b)</p> <p><u>SDG 16: vrede, justitie en sterke publieke diensten</u> (subdoelstellingen 16.1)</p> <p><u>SDG 3: goede gezondheid en welzijn</u> (subdoelstellingen 3.6 en 3.d)</p> <p><u>SDG 13: klimaatactie</u> (subdoelstellingen 13.1 en 13.3)</p>
Internationale samenwerking, mondiaal beleid en duurzame ontwikkeling	<p><u>SDG 17: partnerschap voor duurzame ontwikkeling</u> (subdoelstellingen 17.9, 17.16 en 17.17)</p> <p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.3)</p> <p><u>SDG 4: kwaliteitsonderwijs</u> (subdoelstelling 4.7)</p> <p><u>SDG 12: verantwoorde productie en consumptie</u> (subdoelstelling 12.8)</p>
Digitalisering en innovatie	<p><u>SDG 9: industrie, innovatie en infrastructuur</u> (subdoelstellingen 9.4 en 9.5)</p> <p><u>SDG 8: waardig werk en economische groei</u> (subdoelstelling 8.2)</p> <p><u>SDG 17: partnerschap voor duurzame ontwikkeling</u> (subdoelstellingen 17.6 en 17.8)</p> <p><u>SDG 1: geen armoede</u> (subdoelstelling 1.4)</p>
Gelijke kansen, diversiteit en inclusie	<p><u>SDG 10: ongelijkheid verminderen</u> (subdoelstellingen 10.2 en 10.3)</p> <p><u>SDG 5: gendergelijkheid</u> (subdoelstellingen 5.1 en 5.5)</p> <p><u>SDG 1: geen armoede</u> (subdoelstelling 1.4)</p> <p><u>SDG 4: kwaliteitsonderwijs</u> (subdoelstellingen 4.5 en 4.7)</p> <p><u>SDG 8: waardig werk en economische groei</u> (subdoelstellingen 8.5 en 8.6)</p> <p><u>SDG 11: duurzame steden en gemeenschappen</u> (subdoelstellingen 11.3 en 11.7)</p> <p><u>SDG 16: vrede, justitie en sterke publieke diensten</u> (subdoelstellingen 16.6, 16.7 en 16.b)</p>

Meer info

Voor meer informatie

www.vvsg.be/sdgs

of contacteer de stafmedewerker via

internationaal@vvsg.be

Met de steun van

Over de VVSG

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw is het steunpunt, de belangenbehartiger en de beweging van het lokale bestuur. Alle 300 gemeenten en OCMW's in Vlaanderen zijn lid, naast vele politiezones en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Een huis van vertrouwen dat zijn leden advies en begeleiding verleent, informatie op maat geeft, opleiding en vorming verzorgt, ontmoetingsdagen organiseert en andere ondersteunende diensten biedt. Meer dan 10.000 politici en ambtenaren volgen elk jaar een studiedag of een opleiding bij de VVSG.

VVSG

